

UNIV. BIBLIOTEK
* 1902 *
HELSINGFORS

15
LILLY LONDEN

EN MISSTANKE

WENTZEL HAGELSTAMS FÖRLAG
FREDRIKSHAMN

EN MISSTANKE

AF

LILLY LONDEN.

WENTZEL HAGELSTAM,
FREDRIKSHAMN, 1892.

HELSINGFORS,
HELSINGFORS CENTRAL-TRYCKERI, 1892.

I.

Våren kom sent i år. Oaktadt första maj redan var inne, fans det ännu så mycket snö kvar, att man med lättare lass jämt och nått kunde släpa sig fram längs landsvägskanten. Och där vägen gick genom skog, åkte man midt i körfåran. Det sandblandade snömuddret, hvarur små, bara fläckar här och där lyste fram, hakade sig fast i slädmedarne, segt som tjära.

Pekkola husbonden undrade, huruvida det ändå ej varit bättre, om han spänt hästen för schäsen, hällre än att slita ut slädjärnen på den grofva sanden.

Men värdinnan hade haft en sådan fördömd hast att få honom i väg.

— Matti, sade hon åt honom, när han hämtade sitt sista vedlass från skogen och åkte öfver granriskvistarne på bakgården, så det knastrade i dem, — spänn inte ur vallacken. Ät först din frukost och far sedan genast till fattigauktionen. Käringen är krasslig i dag. Det vore just ett spektakel, om hon blir så dålig, att man ej mera kan forsla henne. Eller om hon dör i händerna på oss. Från och med i dag ha vi ingenting att skaffa hvarken med henne eller pojkbysingen. Bäst vore att så fort som möjligt slippa det följet. Det var i sanning en misslyckad affär, då du åtog dig deras uppehälle för så billigt pris.

Matti hade slukat i sig frukosten, klädt sig i sina nya, blå kyrkkädder, tvättat sig och kammat sitt stripiga hår.

De båda fattighjonerna, mor och son, beredde sig till affär.

Gossen knaprade på en brödkant och drack begärligt den vattenblandade mjölken. Det var ju en riktig festmåltid, denna sista. På hela vintern hade ej bestått någon annan dryck än brunsvatten. Men under sommaren kunde man alltid hoppas, att surmjölksstoppen efter de andras måltid inte voro så fullständigt tömda. Det hade hans tolfåriga erfarenhet lärt honom.

Modern däremot kunde ej äta en bit. Hon hade mödosamt rest sig från sitt läger i ugnsknuten och samlade nu ihop sina smutsiga trasor till ett bylte. Den trötta blicken och de skälfvande, heta händerna förrådde feber. Tio gånger hade hon sålunda släpats från gård till gård, alltid efter ett halfår. Men hon kände på sig att det nu var den sista.

— Hästen är färdig; skynda dig, Mari!

Den sjuka kvinnan släpade sig långsamt framåt, stödd på sin käpp, medan gossen sprang förut med knytet. Något riktigt afskedstagande kom ej i fråga, lika litet som några välönskningar å ena sidan eller tacksägelsor å den andra. Endast en liten nick och ett buttert farväl.

Värdinnan höll på att slå till en deg och såg knapt upp, när fattighjonet pustande linkade förbi. Men nyfikenheten tog slutligen ut sin rätt, och snart stod hon på farstutrappan, med den hvita duken knuten som en mössa om hufvudet och högt uppkafvade ärmar.

Husbonden hade lagt litet hö i slädbottnet.

— Eljes kunde ju hela herrskapet trilla ut mellan spjälorna, sade han skämtsamt.

Att taga kyrksläden åt de trasvargarne hade varit rentaf löjligt.

Han smackade åt vallacken, och denne satte af i firsprång, skumpande smått med ena bakbenet.

— Nå, Vilppo, är det roligt att åka?

Husbonden grinade godmodigt.

Vilppos mörkbruna ögon lyste af förtjusning. Två gånger i året, första maj och första november, gjorde han en dylik åktur, ibland längre, ibland kortare, men sällan fick han åka i släde. Då och då hade han följt med husbonden till ängen efter hö, men det var ej så roligt, det. Där fick man köra fot för fot och hålla i sig i slädkanten, när hästen hoppade öfver diken.

Så godt hans små krafter tilläto det, brukade han hjälpa till med pålassandet af höet. Han var angelägen om att göra sig nyttig. Ty behöfde man honom en gång, skulle han nog slippa såväl sparkar som hårda ord. Dem hade han nu fått dela jämt med den gamle, lurfvige Musti, som trög af ålder och gikt alltid låg för fötterna på folk. Musti hade redan slutfört sin lifsgärning, därför ringaktades han. Och Vilppos var ännu ett oskrifvet blad. Onyttiga voro de båda två, men Vilppo hade framtiden för sig — till den stälde han sin säkra förtröstan.

Han ville komma sig upp. Han greps af längtan att tillhöra den afundade klass af gårdsofolket, som hvar morgon sörplade i sig sitt heta kaffe, då och då for till kyrkan, hade fina hälgdagskläder och rättighet att äta tillsammans med husbonden, medan han och hans gelikar fingo dela resterna från måltiden med hunden och grisen.

Och han visste, att den efterlängtade stunden var inne den dag hans krafter vuxit så stora, att han kunde ta tjänst som dräng. Ofta förlorade han sig i drömmar öfver denna härliga tid . . .

Då skulle han också med ett knytnäfsslag i ansiktet taga hämd på de fräcka uslingar, som tillropade honom „tattarunge“ eller ironiskt frågade honom hvems son han var.

Från sin tidigare barndom på Myllymäki hade han kvar blott otydliga minnen. Den tedde sig för honom som ett landskap, insvept i tät svedjerök, förtonande långt borta i ett oändligt fjärran.

Ur dimdunklet framträdde kända bilder och gestalter. Där fans kojan med den väggfasta sängen och det hvita furubordet. Utanför, de två knotiga björkarna, mellan hvilka moderns klädstreck var uppspänt. Den stora stenen nere vid ån, och längre bort insjön med sin fina, hvita sandstrand.

Men mest af alt anknöt sig till hans barn-
domsminnen ljungheden. Den vida ljungheden,
som hvar månad af sommaren skiftade färg. Från
glimmande grönt till rosenrött, och därpå åter
till rostbrunt i alt mattare nyanser. Tills vintern
drog sin hvita svepning öfver altsammans.

I moderns koja dök då och då upp en svart-
muskig karl, som Vilppo kallade far. Han var
ofta rädd för honom, han föreföll så besynnerlig.
I synnerhet när han satt med bränvinsflaskan
framför sig, knep ihop de svarta ögonen och slog
till ett gapskratt, så att tänderna blixtrade fram
genom det mörka skägget.

Med honom följde en halfvuxen gosse. Mörk-
hyad, liten och smärt, med ett djupt, rött ärr i
pannan. Det var Vilppos halfbror, Nikodemus.
Denne var af rent sigenarblod, kunde sjunga många
underliga visor och dansa några danser, hvarvid
han vred sin finlemmade kropp smidigt som strand-
sälgen för stormilen.

Han utöfvade en oemotståndlig dragnings-
kraft på Vilppo. Hela timmar kunde denne sitta
och lyssna till honom. Och Niko sjöng, medan
heden rykte af solhetta och blommande ljung . . .

Han sjöng på sitt eget språk, som Vilppo
lärt sig, om sigenarflickan, som dödar sin älsk-

ling, emedan denne blifvit henne otrogen. Och om den stolte höfdingen på sin svarta häst, som blef förtrollad af sibyllan och aldrig mer hittar vägen genom skogen, aldrig mer återkommer till hustru och barn.

Det var Nikos sång, som mest fängslade Vilppo, utan den hade sympatin kanske ej varit så hel. Ty Niko var bakslug och feg, bar aldrig följderna af sina egna upptåg, utan lät Vilppo ofta lida både stryk och hårda ord för sin skull.

Likväl var han Vilppos bästa lekkamrat, den ende som ej hånade honom för hans börd. När Vilppo hörde ordet „tattare“ gäckande utslungas mot sig, knöt sig den lilla näfven och ansiktet blef blodrött af vrede. Ibland rusade han på sina plågoandar, men måste alltid vika för öfvermakten. Och medan den retsamma flocken stöjande aflägsnade sig, gret han bittert öfver sin medfödda skam.

En timmes väg från Myllymäki längs den smala skogsstigen låg Karhunsuo, ett tillhåll för sigenarene. En gång hade Vilppo varit där med sin mor. I dimmiga konturer framträdde för honom detta minne. En eld i skogen och en stor gryta öfver elden. Rundtomkring grupper af samtalande. Barn, som sprungo af och an. Grym-

tande grisar, bökande sig in i den lösa momarken. En knotig, mager häst, som gick i lina och nafsade åt sig de sparsamma grässtråna. En fyrhjulig kärra, fylld med trasiga påsar och klädbylten. Midt ibland detta myllrande lif Vilppos far, ifrigt och lågmält samtalande med modern. Vilppo kunde endast uppsnappa ordet „länsmannen“. Andra skockade sig omkring dem. I förbifarten strök en gammal käring Vilppo öfver kinden och kallade honom med inställsamt smekande ton „en vacker liten gosse.“ Niko gjorde grimaser åt honom, men närmade sig icke. Han höll på att skala potäter till soppan.

Med ens uppstod rörelse i lägret. Hästen spändes för kärran. Alla bylten och kokkärl staplades upp på lasset. Nikos potäter häldes i en påse, och inom kort var man färdig att bryta upp.

Först skramlade kärran i väg. Öfverst på densamma hade man bundit fast två små barn, som gräto af rädsla. Mödrarna gingo bredvid och tröstade dem. Därpå följde hela flocken, män, kvinnor och barn. Till sist lunkade grisarne, utstötande gälla nödrop.

Vilppo och hans mor stannade ännu en stund på platsen. Elden kyttade mellan stenarne och en tunn, blå rök steg rakt upp.

Modern såg allvarsam ut. Hon släkte omsorgsfullt bränderna, och så gingo de båda hem öfver mon.

Härefter fick Vilppo ett helt år undvara Nikos sällskap. Men en vacker dag döko de båda upp, far och son. Och med Niko det gamla lifvet ute på heden, medan solen brände stekhet och mossan knastrade af torka. Vilppo mindes inga särskilda episoder, inga bestämda tilldragelser. Intrycken flöto öfver i hvarandra och fingo en doft af tallskog och ljung, uppblandad med friska fläktar från insjön, där löjorna hoppade omkring metspöet, hvars flöte altjämt drogs under vattenytan . . .

Det var en lycklig tid, som tyvärr slocknade med sommarsolen.

Ty härefter blef modern sjuklig och svag. Det var klent med förtjänsten, och brödet ville ej förslå. Hon vädjade till fattigvården.

Vid nästa sammanträde dryftades saken. Där gjorde sig två åsikter gällande.

Man ansåg, att hon innehade en undantagsställning. Hon hade gjort sin kommun den skammen att lefva tillsamman med en sigenare.

Men prosten förde varmt hennes talan, och

hon blef utbjuden på fattigauktion. Tillika utvärkade han att mor och son skulle få följas åt.

Under fem år släpades hon sålunda från gård till gård. Ingen ville förnya entreprenaden, ty af det fattighjonet hade man då ingen nytta, så sjuklig som hon var. Emellertid uppstod ett skämtsamt bruk bland hemmansegarene att för minsta möjliga summa narra henne på hvarandra. Därför gaf vanligen hennes ankomst till fattigauktionen detta folknöje en ännu uppsluppnare prögel.

Altsen Myllymäki-Mari blifvit uppförd på kommunens fattiglista och börjat föra sitt kringirrande lif, såg hon ej alls till Svarte-Samuel och hans älske son. Man sade att de begifvit sig till ryska gränsen, där de bedrefvo hästhandel och lurendräjeri. När i förtroliga kretsar vid tobakspipan samtalen någon gång föll på dem båda, log man betydelsefullt . . . Det var gossar, som voro i stånd till snart sagdt hvilka skurkstrecker som hälsat! Hvad man ej kunde begripa var, att Myllymäki-Mari, den redbara, raska fliekan, kunnat ge sig åt sigenaren. Ett förmöget anbud hade hon vägrat anta, och så bosatte hon sig ensam i kojans på Myllymäki.

Ett tokigt företag att bo sådär allena — man hade nog kunnat förutse att det ej skulle aflöpa lyckligt. Men kasta bort sig åt en tattare! . . . Hällre då åt puckelryggen Eerikka, som hade fallandesot och var alla barns skräck. Ja, långt hällre det! . . .

Det beställsamma ryktet visste förtälja, att deras bekantskap försiggått sålunda.

Maris enda lilla kostackare hade en dag i skogen ätit någon giftig ört. När hon på aftonen kom hem, var hon skral, lade sig på marken och bökade med hornen i gräsmattan.

Nu voro goda råd dyra. Mari visste, att bland sigenarene vid Karhunsuo fans en gumma, som botade åkommor hos kreaturen, trollskott och dylikt. Visst var hon rädd att gå dit, men här fans ingen annan utväg. Och så sprang hon den tre verst långa skogsstigen i sommarnattsskymningen.

Nu hade hon bort komma ihåg att be Fader-vår sju gånger, men i sin oro glömde hon väl bort det, och därför gick det som det gick.

Vid ankomsten befans den gamla sjuk och dålig, men hennes son, Svarte-Samuel erbjöd sig att komma.

Och så bar det af tillbaka genom den mörka skogen.

Kon blef frisk, ty Svarte-Samuel kunde många besvärjelser. Men nog fick äfven Mari sin beskärda del af dem, annars hade hon aldrig varit så medgörlig. Och det förunderligaste af allt var, att hon äfven framgent höll ett med honom. Däraf kunde man tydligt se, att det var trolldom med i spelet.

Efter denna vändpunkt i Maris lif, drog man sig bort från henne. Ingen ville ha att skaffa med tattarens käresta. Det var nog, om man lät henne arbeta på sin åker och gaf henne samma dagspenning som andra. Därför blef också motståndet starkt, när hon slutligen anhöll om kommunens hjälp.

I fem år hade hon åtnjutit den, men nu kände hon sin sista lifskraft vissna bort, som det afmäjade gräset för middagssolen. Där hon satt hopsjunken i den dåliga släden, såg hon ut att vara femtio år. Och likväl hade hon knappast nått fyratio.

Hon längtade att få dö bort från allt elände. Hvad uträttade hon väl mera i världen, hon, den onyttiga? . . . Till och med för sitt eget barn stod hon i vägen . . . Han skulle nog få det bättre,

sedan hon väl var borta. Kanske någon skulle ta honom till fosterson! . . . Det var en vacker och frisk gosse . . . Stackars barn, en dålig far hade hon gifvit honom! Mätte Gud allsmäktig förlåta henne det . . .

Hon fick tydligt för sig Myllymäki, utsikten öfver ån och insjön, den lilla grå stugan och — Svarte-Samuel . . . Det var åter en varm sommarafton . . . hon sprang den kända stigen genom mörka skogen till Karhunsuo . . .

Snyftande torkade hon ögonen med ärmen. Om blott Vår Herre snart ville ta henne bort . . .

Vilppos uppmärksamhet var hela tiden riktad utåt.

— Mor, ser du nötskrikan, som sitter på vägen? . . nu flög hon!

Föret blef alt sämre, ju närmare man nalkades kyrkbyn. Vallacken drog på af alla krafter, och svettiga, mörka strimmor började glittra fram i hans släta hud, som nyss fält alla de lurfviga, långa vinterhåren.

Husbonden steg ur, jämkade selen, drog fram manen, som trasslat sig under den och stälde hindertyget jämt på ryggen. Genom flitigt begagnande hade detta slitit bara grå ränder i huden på bakbenen.

— Spring nu häststackare, snart äro vi framme.

Snösmältningen försiggick med fart. Hvert trä i skogen hade redan rundtomkring roten sin egen lilla bara fläck, bevuxen med mossa och lingonris. Insnöade buskar och tufvor arbetade sig ut ur sitt hvita, porösa täcke. Tallskogen stod frisk och grön. Och i de kala björkarna sjöngo bofink och siska i kapp, medan talgoxen oafbrutet lät höra sitt enformiga, sågande läte.

Nu skymtade prästgårdsviken fram. Isen såg bedröflig ut med sina svarta hål och sitt flödvatten, som blåsten krusade i lätta vågor. Man höll på med vårfisket. Två raska karlar i höga stöflar sköto framför sig en båt, ur hvars för den stora fiskhåfven stack upp. När en bred råka skar deras väg, paddlade de sig öfver till den motsatta iskanten.

Vägen gjorde en skarp krökning. Uppe på backen framträdde kyrkan, aftecknande sitt ålderdomliga tak mot den klarblå himlen.

I dalsänkningen invid låg den rödmålade sockenstugan. En liflig rörelse rädde där utanför. Häst vid häst stod bunden i långa rader längs gärdet. En hade arbetskläde efter sig, en annan kyrksläde. Och oupphörligt anlände nya till plat-

sen. Det var ett gnäggande och pinglande af bjällror som på en marknad.

Bondgubbarne rökte och samspråkade i små klungor här och där. Då och då uppstod rörelse i lägret, när någon häst, svettig af den ansträngande färden, försökte vältra sig, oaktadt rede och fimmelstänger. Husbonden fick lof att spanna ur honom och låta honom tillfredsställa sin lust i en glittrande drifva. Det blef ett gnuggande som aldrig ville ta slut . . . Äntligen reste han sig med en kraftig ansats och ruskade sin genomvåta, rykande kropp, så att bjällrorna häftigt klingade. Sedan han fått sin hafrepåse bunden för munnen, stod han lugn och tuggade, afundad af grannarne, hvilka ännu höllo på med sin hötapp, innan desserten framlades äfven för dem.

När Pekkola husbonden åkte fram, möttes han genast af skämtsamma tillrop.

— Hvarför höll du inte din käring ett halfår till? Du sku' ha blifvit stormrik på henne! Men se, han följer Skriftens ord, han, och vill gärna dela sitt goda med sin nästa . . . Det var ärligt gjordt, gamle Matti, riktigt kristligt! . . . Du borde ändå ha tänkt på ditt bästa och hållit den maran öfver sommaren. Hon sku' ha trollat

åt dig långt lin och god gröda . . . Det är ondt om trollpackor nuförtiden . . .

Mari steg mödosamt ur och gick in, utan att kasta en blick åt sidan.

Vilppo stod med ett språng i marken. Hans kinder glödde af vrede och ögonen blixtrade.

— Jaså, där är sigenarynglet! Han ser min-sann ut att ha både näbb och klor, den galg-fågeln, lät det hånfullt ur hopen.

— Låt pojken vara i fred, genmälte Pekkola-Matti; af honom blir med tiden en rask karl.

I detsamma kom gamle Olli Hiiri, den sråle Soinila husbonden, och drog Matti afsides.

— Är det sant som man sagt mig, att entreprenaden burit sig för dig? hviskade han.

Det for ett knipslugt löje öfver Mattis tunna läppar, och han svarade öfverlägset:

— Alltid kunde jag stoppa hälften af sum-man som ren vinst i fickan.

— Men hvarför behåller du inte käringen? kom det forskande.

— Ser du, kvinfolket sämjs inte med henne, och jag orkar ej längre höra deras tråtor.

Olli var nöjd. Han fick ett drag af beslut-samhet i sitt fula gamla ansikte.

Nu anlände kommunalordföranden och ordföranden för fattigvårdsnämnden.

Karlarna strömmade in i stugan. Auktionen begynte.

Till först utbjöds en spannmålsleverans för sockenmagasinet. Det gick långsamt, ty finske bonden behöfver tid för att besluta sig. Dessutom måste ju då och då en kvickhet inflikas, någon snärt slängas åt grannen.

När mäklaren slutligen otåligt bad gubbarne skynda sig, med en påminnelse om att tiden led, utbrast en lång, rödnäst karl, ortens muntergök:

— Ack, om vi bara hade allting så ymnigt som tid!

Detta infall väckte församlingens odelade munterhet och bifall.

Ändtligen skulle fattigauktionen begynna. Det första olyckliga hjonet släpades fram.

Det var en gammal gumma med basröst och några skäggstrån på hakan. Kvikheter haglade öfver henne. När hon försökte försvara sig, blef det än värre.

Därpå kom en halffånig gosse, blek och klen, med ett stereotyp, frånvarande leende. Med honom nändes man ej drifva gäck — han var ju

galen och rädde ej därför, men det lät man honom också oafbrutet höra.

Sedan följde i turen Myllymäki-Mari med sin son.

— Hvem tar sigenarföljet? ropade den rödnäste.

Första anbudet gjordes; det var högt tilltaget.

— Ären I galne, karlar! utbrast en annan. Begripen I inte, att hon kan trolla? När jag gick till en trollkarl för att få reda på min stulna klocka, kostade det mig en blank mark. Och nu fån I trollpackan själf i huset, ett lika nyttigt husgeråd som kaffepannan! I kunnen ju då och då låna ut henne för kontant betalning . . . Hon kan säga, hvar alt tjufgods fins förborgadt, ifall hon inte själf händelsevis rest af med det . . .

Där uppstod ett menande smågrin bland gubbarne, till och med ordföranden drog på smilbandet.

Mari stod blek och stilla framför sina plågoandar, men tänderna voro hopbitna, och man kunde se, hur oviljan jäste bakom de sänkta ögonlocken.

Vilppo hade smugit sig undan.

— Hvarför går han och drar sig längs väggarna? Fram med honom han hör ju med i handeln! . . .

Lägsta anbudet stannade hos Olli Hiiri. Gran-
narne låtsade afundas honom, men utbytte sig
emellan muntra ögonkast.

Olli började draga misstankar, blef ond och
steg upp. Tillsade barskt sin nyförvärfvade egen-
dom att följa sig och gick ut med en styf nick
till afsked.

Tigande lösgjorde han stoet, medan Mari
och Vilppo satte sig upp i släden. Efter två
hvinande piskrapp bar det af i skarpt traf utför
landsvägen, förbi prästgårdshagen, där vårbäc-
karne sorlade och grönsiskorna sjöngo i kapp.

II.

Soinila värdinnan stod på gården och plirade utåt landsvägen, skuggande för ögonen med handen.

Middagssolen värmdde godt; det var första gången på våren luften kändes riktigt ljum. Isen på prästgårdsviken hade under dagens lopp blifvit så porös, att det numera behöfdes endast en duglig blåst för att tvinga den ned i djupet. Och sedan finge sommaren ostörd utveckla sig.

De täcka, skogbevuxna uddarne och runda små björkholmarne stodo ännu helt kala, med stora snöfläckar. Ännu mera vinterlik tedde sig kyrkogården midt öfver viken. Den låg mot norr och det erfordrades en lång räcka af soliga dagar för att smälta snön och värma upp safterna i de jättestora, gamla björkarna.

Vällingsklockan klämtade på prästgården, hvars grå tak skymtade fram mellan löflösa aspar och mörka granar. Hos kyrkväktarens gol tuppen ifrigt, och lärkan högt uppe i luften höll på att drillta ihjäl sig.

— Hvad far dröjer länge! sade lill' Anni och stälde sig bredvid modern, med händerna på ryggen.

Solskenet lekte i hennes lingula, strimmiga hår. Hvar test af den tunna, lilla flätan hade sin egen, obeskrifliga färgton. Hon såg så löjligt lillgammal ut i sin långa, anilinröda, hemväfda kjol. De mörkblå ögonen blickade allvarligt ut i rymden, och munnen hade ett bestämdt uttryck.

— Kålsådden borde fuktas . . . gå du, lill' Anni, efter en skopa vatten från stugan.

Lill' Anni gick med långa steg och släpande kjol att utföra moderns uppdrag. Det skulle ej ha fallit henne in att springa. I likhet med de flesta allmogebarn på landet, iakttog hon alltid en orubbligt allvarlig värdighet.

Soinila värdinnan var lång till växten och påfallande mager. Hennes solbrända ansikte började redan skrumpna, men den kantiga gestalten rörde sig lika raskt som förr. Vid fyratio års ålder hade hon gift sig med Olli, som då var

enkling — det var nu tio år sedan dess. Bortom denna tid lågo decennier af seg, ansträngd kamp emot fattigdomen. Hon dukade ej under, men hennes sinne blef hårdare, och de grå ögonen fingo en skarp glans.

Numera förde Katri ett lyckligt lif, påstodo grannhustrurna, om också gamle Olli regerade hela huset och ofta nog for ut mot henne värre än en turk. Men hon öfverhopades gunås inte med arbete och det vägrades henne aldrig att ställa kaffepannan på och prata bort en timme eller par med Mikkola värdinnan eller någon annan god vän. —

I krökningen af den smala uppkörsvägen stack ett hästhufvud fram.

— Det är far, som kommer, sade värdinnan. Hvem manne han ha med sig? tillade hon efter en stund. Det må väl aldrig vara Tattar-Mari med hennes son! . .

Släden svängde upp på gården och stannade framför stallet.

Värdinnan i väg dit.

— Herre hjärtandes, hvarför tog du henne! . . Varnade jag dig inte tillräckligt! . . Ack du mildeste, nu ha de narrat henne på dig, Olli stackare! . .

— Håll du munnen — jag vet hvad jag gör!
var Ollis enda svar, medan han begynte spanna
ur stoet.

Men hon kunde ej stäffa sitt intresse.

— Hvad ge de dig i året för dessa två?

— Det angår dig inte.

Olli skämdes att nämna den lilla summan.
Han var rasande ond att ha låtit lura sig, han
riktigt blygdes vid tanken därpå. Redan den
pekuniära förlust han komme att lida, skulle gräma
honom så länge han lefde. Och därtill hade han
ännu varit en narr för de andre.

Mari och Vilppo stego ur släden.

Värdinnan mätte dem med ett ringaktande
ögonkast.

— Nå, kommen in då, efter det inte kan
hjälpas.

I dörren stod lill' Anni med fingret i munnen.
Hon drog sig genast undan, men kunde ej under-
låta att från tillbörligt afstånd noga granska de
nykomne.

Värdinnan skrapade från grytbotten några
slefvar välling i en lerkopp och skar af två bröd-
stycken.

-- Äten här på ugnsbänken, det passar bäst så.

Sedan stälde hon på bordet en stor skål med rykande soppa. Husbonden och gårdsfolket satte sig andäktigt till måltiden.

Lill' Anni var sina föräldrars enda barn. Hon satt närmast modern. Men bredvid henne stack upp ett annat litet ljust hufvud — det var hennes fader- och moderlöse kusin, Tuomas. Han var upptagen som son i huset och bestämd att öfvertaga hemmanet, när gamle Olli en gång lagt ögonen till. Och så snart han nått sitt adertonde år, skulle han gifta sig med Anni.

Tuomas var mycket intresserad af nykomlingarne. Det lilla hufvudet vände sig oupphörligt mot ugnsknuten. I hemlighet utbytte han blickar med Vilppo, som genast visade sig stämd för ett närmande. Han grämde sig innerligt öfver att ej kunna oförmärkt räcka honom sin lerkopp med den sköna soppan. Det måtte smaka illa att äta den där gamla vällingen, som redan i morse var litet vidbränd och sedan dess bönat i grytan hela dagen.

Efter måltiden gick Tuomas fram till Vilppo.

— Kan du göra barkbåtar?

— Ja, svarade Vilppo allvarsamt.

Man fick tag i ett barkstycke, och så var bekantskapen gjord.

Lill' Anni stod länge afsides och tvekade.

Slutligen närmade sig äfven hon.

— Är det sant, att du är en sigenare och att du kan trolla?

De blå ögonen sågo allvarligt forskande in i Vilppos.

Ett skalkaktigt leende blixtrade öfver dennes ansikte, och han gjorde sina mörka ögon djupa och dystra som brunnar.

— Ja, det är sant. Och jag kan ett tu tre förvandla dig till en skata. Pass opp nu! . . .

Lill' Anni flydde skrikande till modern, så att den långa kjolen fladdrade.

Då vaknade gamle Olli från sin middagslur. Vårdinnan var ej sen att omtala hans nye skyddslings företag att sånär skrämma lifvet ur deras egen stackars flicka.

Vilppo fick en duktig örfil.

Men Tuomas såg på honom med stora, tårfyllda ögon, drog oförmärkt fram ur fickan sin lilla fällknif och skänkte den åt honom. Han hade från första stunden vunnit Tuomas' varma tillgifvenhet. —

Mot aftonen blef Mari riktigt dålig. Vårdinnan yrkade på, att hon skulle flyttas till bastun. Icke kunde man hålla en sjuk person i den trånga

stugan. Och därtill en sådan trashank som Tattar-Mari. Hon hade ju gossen till hjälp . . . hvad behöfde hon väl annat? . . .

Härmed var saken afgjord.

Tattar-Mari hade redan blifvit bortförd, och Vilppo stod just i begrepp att följa henne, när han hörde värdinnan halfhögt yttra:

— Det var då väl, att jag kom ihåg min silfverbrisk, som glömdes i bastun senast. Ett tu tre sku' detdär sigenarpaket ha strukit af med den.

Röd af ifver skyndade hon att rädda sin skatt.

Vilppos späda lemmar skälfde af vrede. I sitt sinne beslöt han att på hvad sätt som hälst komma sig upp.

I timal låg han vaken i mörkret och lyssnade till moderns tunga andhämtning. Den blef ojämn och besynnerlig, tyckte han med ens. Han tände hastigt en pärtä och stack den i vägg-springan.

Ångestfullt betraktade han henne.

Hon låg på rygg och drog sina sista andetag. Det insåg han genast.

Han kastade sig snyftande öfver henne. Hon strök en enda gång smekande öfver hans kind. Därpå slocknade lifslågan.

Det var så förunderligt tyst och stilla. Pärtan brann med ett knastrande ljud och belyste den dödas gulbleka ansikte. Nu föll en stor sotflaga ner.

Vilppo rykte till. Han greps af fasa. Det var ej längre modern, som låg där — det var döden själf.

Han rusade ut, och rädslan bevingade hans steg. Som en galning bultade han på stugdörren . . .

— Hvem är där?

Det var husbondens röst.

— Mor är död, skrek han genom snyftningarna.

Haken lyftades från dörren, och stugvärmen slog emot honom.

— Kom in, stackars gosse!

Alla sinnen voro upptagna af dödsfallet. Gamle Olli ref sig i hufvudet . . . det var ändå förbannadt dumt att ha lämnat henne ensam. Och så dog hon utan präst . . .

Lill' Anni grät af rädsla, och Tuomas satt på sin bädd, stirrande med stora, sorgsna ögon på Vilppo. Endast drängen Pekka var oberörd och vände sig på andra sidan. —

Efter moderns död kände sig Vilppo så ensam och rotlös, som ett lösrykt löf för vinden. Men småningom afpassade han sig omedvetet efter förhållandena, och barndomens sangvinism strök försonande öfver minnet af det framfarna.

Gladare bilder dök upp för honom, där han smågnolande satt på ugnsbänken och klöf pärtor. Händig som han var, hade han inom kort färdig en nätt korg med handtag åt värdinnan och en makalöst liten sådan åt Anni.

Och därunder togo bilderna färg och form . . . det var Nikos sånger, som stumpvis framträdde för honom. Han redde ut den trassliga härfvan, och snart sjöng han dem lika bra som Niko själf.

Tuomas var idel öra. Han måste invigas i betydelsen af de främmande orden, men sjunga kunde han inte, mer än en kråka. Desto större blef därför hans beundran. Långa timmar kunde han stå bredvid Vilppo, när denne fullgjorde sitt åliggande att hugga granris nere vid fähuset.

Gamle Olli och hans hustru visste ej riktigt, på hvilken fot de skulle ställa sig med Tattar-Maris son. Pojken var flink och arbetsam, det måste hvar och en medge. Fula ord nytjade han inte, ej håller var han själfsvåldig. Men glad som en lärka. Hans barnsligt klara sång hördes

hela dagen, än från stallet, där spiltorna måste rengöras, än från fähusloftet, där gossarne arbetade vid hackelsemaskinen, än åter vid brunnen, medan han vattnade stoet.

Men han var Svarte-Samuels son, hvarför man inte borde lita på honom. Och den oro, som låg och jäste i hans blod, var ej heller förtroendeingifvande. Visst sporrade den honom i arbetet, så att han alltid var färdig långt före Tuomas. Men den tog äfven någon gång utbrott, där den bort beherskas. Fick han t. ex. i uppdrag att rida stoet till smedjan, hände det ibland, att hon vid hemkomsten dröp af svett.

Men arbetet gick flinkt och bra. Icke hade husbonden skäl att ångra sin affär.

Sommaren kom, och man behöfde ett vallhjon. Vilppo var nog för liten att traska omkring i vilda skogen och hålla reda på tio kor, välfödda och ostyriga. Men själf erbjöd han sig därtill. Lifvet ute i den friska ödemarken låg så inbjudande för honom. Dessutom ville han göra sig nyttig. Man beslöt att låta honom gå i vall en vecka på försök.

Första gången inväntade värdinnan med oro aftonen. Men i solsänkningen hördes Vilppos sång vid landsvägsgrinden. Med klingande skällor

kommo de välbehållna, Mustikki, Kaunikki och alla de andra. Runda och mätta efter dagens välfägnad, sågo de knapt på det färska gräs, som värdinnan skurit från åkerrenen. Och mjölkningen gaf ett präktigt resultat.

Härefter upphöjdes Vilppo till värdighet af vallhjon. Han skulle känt sig lycklig i sin nya ställning, om han ej då och då fått uppbära miss-tankar och anspelningar af hemfolket själf för sin olyckliga börds skull.

Det var visst småsaker, men de brände som nässlor. Man läste undan sockret för honom och uppdrog aldrig åt honom att köpa något i handelsboden — då måste Tuomas alltid vara med. Och när Vilppo på söndagen någon gång blef lämnad ensam hemma, gömde man hviskande undan nycklarne till spanmålmagasinet.

Alt detta kränkte och plågade honom mycket. I skogen låg han ofta utsträkt på en bärgsklint och grät bittert. Var Tuomas med, fick han vanligen bära upp hårda ord för de sinas synder. Visserligen hade denne aldrig låtit undfalla sig något förnärmande yttrande, men han hörde ju till den öfverklass, som hånade och föraktade sigenarens son.

Tuomas tog stillatigande emot alla förebråelser och försökte efter bästa förmåga trösta den olycklige. Med tiden skulle naturligtvis föräldrarna inse, att Vilppo var en bra och duglig pojke.

Och vänskapsbandet mellan barnen tillknöts alt fastare.

Så inträffade en dag något, som förändrade Vilppos ställning och betryggade hans framtid.

Det var en het juli-förmiddag i ödemarken. Icke en vindfläkt rörde sig. Boskapen var halfgalen af brömsar och mygg. Omöjligt att hålla den tillsammans. En del sökte sig ner till sjöstranden och stod ända till ryggen i vattnet. Andra gömde sig under buskar i de smala, fuktiga dalsänkningarna mellan bärigen.

Vilppo var genomsvettig af ansträngning att hålla reda på dem alla.

När han sprang förbi gärdet till kärrängen, varseblef han plötsligt, att en buske vid det gamla halft igengrodda diket rörde sig. Oaktadt det var spegellugnt, fladdrade kvistarne som för den vildaste blåst.

Med ett språng var han öfver gärdet och vid busken. I diket, skymd af den, låg Veikko, årgamla hingstfölet, på rygg och sprattlade med benen.

Vilppos första instinkt ledde honom att springa efter hjälp. Men han hade knappast nått gärdet, när han tveksamt stannade.

Närmaste gård låg på två kilometers afstånd. Femton minuter dit, tjugofem tillbaka — ty främmande hjälp gör sig sällan någon brådska . . . Veikko stönade redan betänkligt . . . Nej, han måste först försöka att ensam få honom på benen.

Diket var visserligen grundt, men fölets tyngd försvarlig för hans små krafter.

Han sökte en häfstång. Fann snart en duk-tig stör, men den var murken och brast.

Han ropade på hjälp. Endast eko svarade. Slutligen fick han tag i en lång stång af seg björk. Trängde försiktigt dess ena ända midt under fölets rygg och uppbjöd all sin styrka för att tynga ned den andra. Veikko gjorde i detsamma ett häftigt försök att komma upp . . . Och i nästa ögonblick stod han på marken frustande och skälfvande i hela kroppen.

— He, pojke, hvad håller du på med?

Det var granngårdens gamla gumma, som kom med förklädet fullt af näfvernystan. Hon var litet döf och hade inte hört ropen, men ämnade sig till källan på ängen för att läska sig i solhettan.

Hon fick nu i uppdrag att leda fölet hem — Vilppo kunde ju inte lämna boskapen vind för våg. Och medan hon en timme därpå i Soinila stugan tömde sin kaffekopp, omtalte hon Vilppos bedrift. Fölstackaren hade säkert omkommit, ifall ej Vilppo visat sig så rask och rådig. Att faran varit stor, kunde man se af Veikkos medtagna utseende.

När Vilppo hemkom på aftonen, skördade han mycket beröm. Värdinnan själf stälde kaffepannan på.

Härefter gick gamle Olli under några dagars tid försänkt i tankar. Man kunde se, att han rufvade på ett stort beslut. Undre läppen hängde lång, och han spottade eftertryckligt omkring sig.

Slutligen tog han värdinnan afsides.

— Det är ledsamt att ha drängar i gården och vara beroende af legd hjälp, sade han. Medan bror min lefde och vi båda arbetade tillsammans, gick jordbruket bättre . . .

Katri såg forskande på honom. Hon gissade, hvart han ville.

— Därför skulle jag önska, att Tuomas en gång i framtiden hade vid sin sida en närastående, på hvilken han kunde lita . . .

Han såg upp, men då intet medgifvande eller ingående på hans planer kom, blef han ond och fortsatte häftigt.

— Med ett ord, jag har beslutit taga Vilppo till fosterson och sålunda fästa honom vid gården.

Katri gjorde invändningar. Det var oklokt att binda Tuomas' öde vid denne sigenarpojke från landsvägen. Inte kunde man fullt lita på honom. . .

Olli blef eldröd i ansiktet — han tålte aldrig något motstånd i sina planer. På Vilppo kunde man lita, till och med mera än på Tuomas. Hvem var flinkare och omsorgsfullare i arbetet, om ej han? Oaktadt sina tolf år, var han redan en hel karl.

— För resten är det, gudskelof, jag, som styr mitt hus och gör hvad jag vill. Bedröfligt vore i sanning, om makten låge i dina händer, ty hvad vet och förmår väl en kvinnovarelse!

Men värdinnan kunde ej låta bli att i det längsta visa sig gensträfvig. Hon uttalade till sist en from förhoppning att gamle Olli själf ej måtte behöfva ångra sitt beslut. Djupt kränkt, aflägsnade hon sig, gråtande sina modiga tårar i förklädssnibben.

Som en löpeld spridde sig i kyrkbyn ryktet, att Vilppo blifvit gamle Ollis fosterson. Man hade innerligt roligt åt gubbens företag, såframt man ej var nog vänligt stämd att hysa medlidande med honom. Soinila husbonden led af ålderdomsvaghet, det var klart. Skulle han nu förstöra hela sitt fädernearf genom att begå en sådan dumhet? . . . Skada att hans första hustru ej skänkt honom barn, att han ej hade fullvuxne söner, som stodo vid hans sida, när krafter och själsförmögenheter slaknade. Och man spådde en dålig utgång på althop. Naturligtvis skulle Soinila med tiden öfversvämmas af sigenare. . . . Olli kunde tacka lyckan, om han själf finge en ugnsknut för sin räkning.

Obekymrad om dessa onda spådomar växte och trufdes Vilppo i sitt nya hem. Han njöt af att en gång vara bofast och rota sig fast vid en egen torfva.

Fosterfadern gynnade honom framom Tuomas. Fans det något förtroendeuppdrag, skulle Vilppo utföra det. Gubben ansåg det för en ambitions-sak att icke låta undslippa sig något tvifvel om framgången af sitt försök. Oaktadt hans medfödda försiktighet och snålhet ofta nog tillhviskade

honom varnande ord. Men han lät ingenting märka, utan prisade den raske gossen för hela världen.

Tuomas var tillgifven sin nye fosterbror med lif och själ. Uppeldad af medgången började Vilppos vingar växa. Och han behandlade Tuomas med en vänlighet, som hade stark bismak af öfverlägsenhet. Det fans ju intet arbete, ingen försakelse, som denne ej skulle pålagt sig för hans skull.

Lill' Anni däremot höll sig mycket reserverad. Hon kunde nu en gång för alla inte tåla pojkar, och Vilppo i synnerhet retade henne på alt upptänkligt sätt. Hon höll sig mest till modern och fördjupade sig med allvar och ifver i dennas hushållsomsorger.

Katri åter hade svårt att öfvervinna sin misstänksamhet gentemot Vilppo. Härtill bidrog mycket, att Olli, ringaktande hennes åsikt i saken, utfört sin vågade plan utan hennes medgifvande. Förhållandet mellan makarne hade härefter varit något spändt, och Katri ansåg därför sigenarpojken som störare af hennes husliga lycka och trefnad. Dessutom var Tuomas hennes stora gunstling, och det retade henne att se honom tillbaka-satt för en landsvägsstrykares skull.

Mot Vilppo visade hon sig aldrig ovänlig, hon ville undvika ofred. Men under den lugna ytan skymtade då och då fram misstroendet, det spöke som förgiftade hans lif och som han förgäfvets sökte undkomma. Det kunde gå långa tider, utan att han såg det, men plötsligt stack det åter upp sitt fula hufvud och grinade emot honom: du är sigenarens son — tro inte, att du undslipper mig! Arbeta dig upp, om än aldrig så högt . . . oinskränkt förtroende vinner du ej . . .

Dessa stunder af nedslagenhet återkommo alt mera sällan, ju äldre han blef, men han tog dem desto djupare, när de någon gång föllo öfver honom.

III.

Sex år hade förflutit i stilla och jämt lopp, dag följt på dag, lika enformigt som takdroppet om våren.

Under denna tid hade Vilppo altmer förvärfvat sig Soinila folkets sympati och tillit. Till och med Katri var vänligare stämd, och det gamla misstroendet slumrade. Lill' Anni, som vuxit upp till en täck sextonårs tös, försonade sig småningom med hans retsamhet. Och Tuomas var hans oskiljaktige vän.

Båda gossarne hade redan fyllt aderton år, när gamle Olli en vacker dag väckte tal om deras skriftskolsgång.

Den var redan altför länge uppskjuten, mente han. Visst var det svårt att midt under bråda-ste hafresåddstiden umbära två par starka armar.

Men det var ju ett oundvikligt ondt, som man ej undslapp, därför att man drog sig för det. Bäst således att ta skeden i vacker hand.

Och tösen borde läsa sig fram i höst, så finge man sedan nästa sommar fira bröllop i huset.

Tuomas såg strålände glad ut och sneglade på Anni, men denna slog en liten knyck på nacken och gick ut.

Katri log menande åt Olli.

— Hvarför skall du reta barnet med att tala om bröllop. Låt du Tuomas ställa om saken, så går alt af sig själf. Inte sant?

— Hon är litet svår att vinna, gemälte Tuomas misslynt. Och så oberäknelig sedan. Ibland glad och liffig som en fågel, och däremellan fräser hon värre än en kattunge.

— Var inte för brådstörtad, rådde Katri, ge dig till tåls och försök ta henne på rätta sättet.

— Den som det kunde!

— Har man sett på maken! En vacker, unggosse tappar modet, för att flickan ej genast flyger honom om halsen!

Katri log högt.

Vilppo hade nyss fullbordat en räfsa och granskade som bäst sitt arbete med kritisk blick.

Sträkte ut den rakt framför sig och hvisslade högljudt. Hans vackra ansikte förrådde intet intresse, och likväl följde han uppmärksamt med de andras samtal.

— Seså, pojkar, kläden fort om er! Och sedan i väg till prosten! Han tar emot anmälningar till skriftskolan ännu i dag.

Gamle Olli knackade beslutsamt piphufvudet mot stöfvelklacken.

— Anni måste också med, inföll värdinnan. Jag har en packe lärft åt mamsell Sillman och dessutom par andra ärenden.

Inom kort vandrade de alla tre längs landsvägen. Den hade redan torkat upp efter vårflödet och var ren och hård som ett golf. Mot den klara vårluften aftecknade sig skarpt de ungdomliga gestalterna. Vilppo, finlemmad och af medellängd, med den egendomligt aristokratiska hållning, som alltid utmärker sigenaren, äfven om dräkten hänger i trasor kring honom. Intelligens och sydländskt temperament glödde ur hans djupa, mörka ögon. Den krokiga näsan var något för stor och gaf, i förening med hyns matta färgton och det korpsvarta håret hans drag ett allvarligt, nästan tärtdt uttryck. Tuomas, liten och undersätsig med breda skuldror, ljust, kortklipt hår,

blå ögon, rundlagdt ansikte och hvita, jämna tänder. Han såg trygg och god ut, lätt att leda som ett barn.

Anni gick par steg förut, svängande sitt knyte. Hennes smidiga kropp och raska rörelser förrådde styrka och hälsa. De mörkblå ögonen, som annars brukade blicka så skälmskt omkring sig, hade nu ett inåtvändt, trumpet uttryck. En liten uppnäsa, god hy och friska, röda läppar förskaffade henne benämningen af kyrkbyns vackraste flicka. Men nyckfull och bortskämd såg hon ut att vara, tyckte man.

Under tystnad hade de nått prästgårdshagen. Stararne förde ett rysligt oväsen i de gamla, ihåliga björkarna. Vid gärdet satt en katt på lur.

Tuomas tog upp en sten.

— Det där låter du bli, sade Anni.

Hon kände sig retligt stämd och förargad efter faderns dumma prat. Eljes var hon nog själf den första, då det gälde att försvara fåglarne mot kisses ränker.

Tuomas lät stenen falla.

Vilppo brast ut i skratt.

— Nog ser man, hvem som kommer att styra i huset, retades han.

— Hå, hå, Vilppo, du skulle göra som Tuomas . . . svarade Anni i samma ton.

— Försök, så får du se . . .

Hon gaf honom en skälmsk blick och sade befallande:

— Seså, bär lärtspacken åt mig, Vilppo!

Han slängde den från sig midt i landsvägsdikedet.

— Herregud, hvad gjorde du! klagade Anni. Mors vackra, rena lärt . . . Hur skall jag nu kunna ge det åt mamsell Sillman? . . .

Hon lyfte upp det, ängsligt granskande. Dikesleran hade klibbat fast därvid i stora, grå klumpar.

— Ge hit det!

Vilppo satte sig ned vid vägkanten och började gnida bort smutsen med sin rena, lilla bomullsnäsdruk. Och Tuomas måste hjälpa honom.

Anni stod leende bredvid. Det roade henne att se de båda kraftfulla gossarne ifrigt sysselsatta med ett sådant arbete.

— Vilppo, du!

Han såg upp.

— Du hjälper ju mig ändå? . . .

— Ja, men inte på befallning.

Svaret kom trotsigt och kärft.

Anni rodnade till. En sådan tjurskallighet retade henne, men den utgjorde på samma gång en behöflig omväxling. Tuomas var så hjärtligt tråkig i all sin enformiga godmodighet.

Vid prostens trappa skildes de åt. Anni gick med sin lärftspacke till mamsell Sillman. Gossarne torkade omsorgsfullt fötterna på granriset, stego sakta in i farstun, aftogo mössan och öppnade slutligen kanslidörren efter några förberedande hostningar.

Där inne stod Tikka, ambulatoriske läraren, villrådigt tummande sin mössa.

— Kunde man inte göra ett försök? Jag vågar föreslå . . .

— Nej, nej, det går inte, afbröt honom adjunkten, Abel Sopenan, och for med fingrarne genom sitt långa, ljusa hår.

Prosten Jurvélius stultade orolig af och an i skjortärmarna, jämkande sin svarta kalott och då och då inflikande ett ord i samtalet.

— Jag säger er, Tikka, fortfor Sopenan ifrigt, folkskolan är ett fördärf för allmogen, så som den skötes. En frukt från kunskapens trä, som djäfvulen kastat ut i världen för att därmed fånga svaga själar. Där läres kantänka historia och naturvetenskaper, men huru bedrifves väl religions-

undervisningen? Jag fick häromdagen tag i en folkskoleelev och anställde förhör med honom. Tänk er, Tikka, han kände ej namnet på Isaks hustru och kom inte ihåg hvad som fans i vittnesbördets tabernakel. Ni skulle ha sett, hur den lille pojken var fräck och obesvärad! Inte en tår utgöt han öfver sin okunnighet. Att antaga en sådan hållning gentemot församlingens präst! Ack, I folkskollärare, I ha'n stält er i harnesk mot oss, men en gång skolen I se, hvem I stungit hafven . . .

Han torkade svetten från sin röda panna och fortfor lugnare:

— Därför, Tikka, är det prostens vilja . . .

— Javisst, jaha, nickade prosten, med tummarne i västens armhåll.

— . . . att inträdesexamen till skriftskolan med alla folkskoleelever skall bli mycket noggrann. Man kan inte vara tillräckligt sträng, när det gäller att arbeta för höjandet af den religiösa andan inom församlingen. Därför tänker jag själf hålla förhöret, men som det torde bli ganska ansträngande, ber jag er, käre Tikka, åtaga er alla de andra barnen, hvilka ni och era kolleger i årtal haft under er samvetsgranna ledning. Naturligtvis blir det i de flesta fall endast en exa-

men pro forma . . . Ehuru ny i församlingen känner jag nog till det goda resultatet af era pedagogiska sträfvanden . . . Får jag bjuda en pipa tobak? Var så god! . . .

Adjunkten och läraren gingo in i närmaste rum.

Prosten vände sig till Tuomas och Vilppo, som förlägne framförde sitt ärende.

— Forne folkskoleelever, he?

— Nej.

— Aha! Han såg belåten ut och inskref med stor, osäker stil deras namn i Tikkas lista.

— Vilppo Mariasson, du borde ta dig ett tillnamn. Hitta nu på något!

Han småmyste vänligt och knackade med pennskaftet mot bordskanten.

Vilppo teg eftersinnande.

— Hvad hette stället, där din mor bodde?

— Myllymäki.

— Nå, då skrifver jag in dig som Vilppo Myllymäki, tils du kanske själf finner ett bättre namn.

Vid blomsterrabatten i trädgården stod Sylvia Jurvelius och band en bröstbukett af aurikler och hvit bellis. Gång på gång ändrade hon blom-

mornas läge . . . Kanske var det smakfullare att ställa auriklerna i toppen och bellis som en krans nedanför . . .

Hon var en ung dam af obestämd ålder. Den välskötta, blomstrande hyn lät en förmoda tjugofem år, medan en närmare granskning blot-tade skrynklor och ojämnheter, som tvingade ens diskreta gissningar att leta bland siffror, som när-made sig fyratiotalet. Ögonen voro ljusblå och logo konventionelt, när hon talade med någon främmande person. Den stora munnen, af hvil-ken hon hela sitt lif funnit sig särdeles besvärad, brukade hon vid dylika tillfällen snörpa ihop, så att den liknade en tillsnörd arbetspåse.

Hon gaf ständigt akt på sig. Ännu aldrig hade någon beträdd henne med ett opassande ord eller oöfverlagdt yttrande. Och lika litet hade man någonsin funnit hennes dräkt i oordning. Icke ett band var tillskrynklat på den rosenröda kattunsklädningen med sina koketta rosetter på axlarna. Hon såg ut, som om hon direkte från strykbrädet sväfvat ut i det klara solskenet.

Hon hade just på ett tillfredsställande sätt lyckats fästa buketten vid sin vänstra skuldra och höll på att gömma undan dess fula stjälkar under den röda bandrosetten, när ett hufvud med kort-

klipt, mörkt hår, svarta mustascher, rak profil och ljusgrå filthatt plötsligt dök upp på andra sidan om fläderhäcken.

Den nykomne stod ett ögonblick stilla. Ett spjufveraktigt leende blixtrade till i hans ansikte, och han strök långsamt mustaschen, medan han försökte beherska sin munterhet.

— Åh, baron Stjärnfält, hvad ni skrämde mig, utbrast Sylvia rodnande, när han artigt hälsande steg fram. Hon råkade honom sin lilla hand med ett blygt ögonkast.

— Vet ni, min fröken, ni borde alltid stå bredvid dendär ljusgröna fläderbusken . . . Ni liknar en praktfull ros, trädgårdens drottning, som fördunklar alla de andra blommorna . . .

Hon log barnsligt uppsluppet emot honom.

— Smickrare, ni glömmar att trädgården är tom och färglös! Nästan alla blommor slumra ännu i vintersömn . . . Ingen jämförelse kan således ifrågakomma . . .

— I så fall, återtog han, vill jag likna er vid Shakespeares Julia, när hon pryder sig i trädgården för att möta sin Romeo — jag antar nämligen att hon brukade göra det . . . Jag mins inte så noga den vackra historien . . .

Han såg betydelsefullt på bellisbuketten.

Rodnande lösgjorde hon den och fäste den vid hans knapphål.

Han kyste galant hennes hand och fick i gengäld en lång, varm blick . . .

— Är icke Heine er älsklingsskald, min fröken? Ingen kan så lefvande som han återge, hvad som rör sig på djupet af ens hjärta . . . Så t. ex. när han säger:

„Mädchen mit dem rothen Mündchen,
Mit den Äuglein süsz und klar,
Du mein liebes, kleines Mädchen,
Deiner denk ich immerdar“.

Det är som taget ur ens eget bröst . . .

Hans leende var illparigt, men hon märkte det ej. Ogillande slog hon honom lätt på armen med parasollen.

— Jag är inte vid skämtsamt lynne i dag, jag har nyss slutat läsa en bok, som upptar alla mina tankar . . . Marie Grubbe af Jacobsen . . .

Hennes blick blef trånfullt frånvarande.

— Och hvad tycker fröken om den? Det skall bli en sann njutning att höra ert spirituella omdöme och glänsande kritik.

Hon fortfor att se ut i rymden och svarade med vibrerande tonfall:

— Det är kanske vågadt att uttala sig öfver dessa ämnen, men vi två, herr baron, ha ju så ofta och oförbehållsamt utbytt åsikter i literatur, att jag hoppas ni äfven denna gång, liksom förr, intar en odeladt estetisk ståndpunkt?

Hon såg djupt på honom.

Han bugade sig, ifrigt tvinnande den spetsiga mustaschen. Slogo ej alla tecken fel, kunde han vänta en föreläsning i estetik, hvilken förmån han åtnjutit många gånger under denna vår. Han beslöt så noggrant som möjligt bevara orden i sitt minnes illfundiga fatatur, för att sedan för Pelle Bergström, den göken, vid toddyglaset referera hela radiramsan. Det var ett tacksamt värf, ty hans förmåga att ihågkomma långa fraser, med ett innehåll som hvarken var hackadt eller maladt, föreföll Pelle rentaf beundransvärd. Också hans imitationstalang, som troget återgaf tonfall och gester, var storartad och måste utbildas . . .

— Det behöfs en konstnärs öga som ert och mitt, fortsatte hon, för att belysa och frigöra från alt slam denna vildmark . . . ja, man bör låta konstens sol bestråla, rensa och vattna detta förvildade, med sinlighetens blomstrande kardborrar öfvervuxna fält . . . Marie Grubbe är en obehaglig natur, hon sårar min medfödda finkänslig-

het . . . hon är rentaf okvinlig . . . Tänk, att utan blygsel förråda sin kärlek för en man, såsom hon gjorde för Ulrik Christian, utan att denne från sin sida låtit ett ord undfalla sig . . . Och sist och slutligen kastar hon bort sig åt en bonddräng, hon, en dam af stånd . . . Obehagligt! Att inte tala om de osmakliga ställen, hvaraf boken hvimlar, såsom t. ex. skildringen om huru Sti Hög . . . Ja, jag kan ej upprepa det för er, men när ni genomögnar boken, skall ni finna hvad jag menar . . .

Hon förde förvirrad den behandskade handen öfver sin hvita panna.

Tänk, om hon hänvisat för tydligt i sin kritik . . . tänk, om han värkligen funne stället! Hon skulle dö af blygsel! Hon ryste.

— Förlåt, herr baron, jag fick litet svindel . . . jag är ej van att tala om så obehagliga böcker . . . Intet annat än er önskan hade kunnat förmå mig härtill . . . Så njutningsrikt ett literärt samtal brukar vara, så måste jag dock . . . Gif mig er arm . . . Låtom oss sitta en stund där borta i löfsalen . . .

Den låg i trädgårdens aflägsnaste del, dit knapt en solstråle trängde, än mindre ljudet från yttre världen. De nya trädgårdsstolarna hade flyt-

tats dit i går, på fröken Sylvias enträgna önskan.

Det hade i början väckt mamsell Sillmans stora förvåning och opposition, att trädgårdsmöblerna skulle ut såhär tidigt på sommaren, innan ens rabatterna voro iordningställda. Men fröken hade satt sig på sina höga hästar och fört ett sådant kommando, att hela truppstyrkan af pigor kapitulerade och gick öfver på hennes sida. När Sylvia sedan med värdigt allvar började slå till en pepparkaksdeg — något som ej händt sedan åtta år tillbaka, den tiden länsman Nederström höll på att förälska sig i henne — märkte mamsell Sillman först, att något ovanligt var på färde.

— Jesses bevara, hon må aldrig inbilla sig, att hon får baronen!

Hon satte sig öfverväldigad ned på köksstolen och meddelade genast sina tankar åt la'gårds Stina.

— Jag vet ingenting, men det vet jag, att tinget slutas i morgon, och i öfvermorgon resa de unge härads höfdingarne bort . . . nog kommer väl baronen hit på afsked, och det väntar hon på, det fjollet. —

— Fröken gissar väl, hvad som fört mig hit i dag? frågade Stjärnfält, sedan de båda tagit plats.

Sylvias drag antogo ett uttryck af beherskad sorg.

— Ni reser bort, baron? Hvad jag kommer att sakna våra intressanta samtal i literatur och konst! Här på landet kan man ju ej meddela sig med någon . . . de ha inga högre vyer, ingen själsbildning . . .

— Men pastor Sopanen då?

Hon gjorde en afvärjande rörelse. Det var dock försiktigast att ej uttala ett omdöme öfver honom, innan hon kommit på det klara med baronen.

Hon observerade honom förstulet.

Han satt tankfull och petade med promenadkäppen i en frodig grästorfvä, som rotat sig i sanden och stack upp sina glada, gröna strån mot ljuset.

Hvarför var han så tyst? . . . Hvad tänkte han väl på? . . . Var han svartsjuk på Sopanen? . . . Tänk, om han nu skulle fria . . .

Hennes hjärta bultade hårdt och hon vågade ej se upp, utan följde mekaniskt hans arbete med käppen . . .

Åh, hvad denna spänning var plågsam . . . Om han blott ville tala! . . .

Det stora ögonblicket var inne, då han i veka ord skulle för henne bikta sin kärlek och anhålla om hennes hand . . . Det efterlängtrade ögonblicket! Hur många gånger hade hon ej drömt sig det, utmålat för sig, hur han skulle sluta henne intill sig, hvad han skulle säga och hvad hon skulle svara . . . Herregud, att en gång bli gift, bli friherrinna Stjärnfält! Och hvilken vacker, ståtlig man! . .

Plötsligt bröt han tystnaden. Han borde bege sig af nu, tiden medgaf ej längre något skolkande. Han såg på sitt ur.

Hon kände sig djupt besviken. Skulle det väl sluta så? . . Ej en smula hopp kvar? . .

Omöjligt! I underförstådda ord hade han ofta förrådt sin kärlek . . . Han saknade mod att aflägga en fullständig bekännelse . . .

Men herregud, hur skulle det då gå? . . Hon, Sylvia, skulle hon förmå sig att ge honom en tydlig uppmuntran? . . Nej, hon kunde ej glömma sin kvinliga blygsamhet så långt! Säkert komme han att fria i bref . . . Gudskelof, ja, det skulle han göra! . . Tänk hur blyg han ändå var, den vackre, elegante karlen! . .

Hon smålog nu åt sin obefogade, ögonskenliga fruktan . . . hvar och en kunde ju se, hur

förälskad han var i henne . . . Men hade hon ej trott detsamma om så många andra? . . . Jo, men nu var hon viss på sin sak.

Glädjestrålände pratade och sladdrade hon för den intresserade baronen, hvars tankar i själfva värdet sysslade på helt annat håll . . . Männe Pelle kommit ihåg att påminna skrifvaren Bläckberg om protokollen i fattigvårdsärendet? . . . Herregud, hvad den lillas tunga flög! . . . Det blef sist och slutligen odrägligt, man orkade ej ens roa sig däråt . . .

Ännu när han satt i trillan, med Sylvias bellisbukett i knapphålet, strömmade hennes ordflöde lika rikt och ohäjdadt. Han höll på att bli förtviflad. Oförmärkt stötte han skjutskarlen i ryggen för att ge denne tecken till affärd. Men Matti begrep ej ett dugg hans otåliga önskan. Slutligen måste han mumla mellan tänderna ett „kör på för fan i våld“, medan han för sista gången artigt lyfte på hatten.

Sylvia stod länge kvar på gården och viftade med näsduken.

IV.

Johannedagen lutade mot sitt slut. Solens eldklot sjönk allt närmare horisonten, medan skuggorna växte längre och längre. Sjön låg lugn och rosenröd, kransad af lummig löfskog och saftigt gröna åkerfält. De små, runda holmarne, där rönnen som bäst stod i blom liknade yppiga blomsterbuketter, som flöto på den spegelblanka ytan.

Uppe på en bärgsklint vid stranden låg Vilppo utsträckt. Den hvita renmossan, spröd af långvarig torka, smulades sönder under hans tyngd, och armbågarne, på hvilka han stödde sig, hade gräft små gropar däri.

Han såg allvarsam ut och blickade frånvarande bort öfver sjön. Högt uppe i den klara

luften seglade två stora fiskmåsar, jagande hvarandra i mjuka kretsar. Hans öga följde dem mekaniskt . . .

— O, om jag vore fri! . . . Det undslapp honom med ens som ett ångestrop.

Han rykte själf till vid ljudet af sin röst, men försjönk strax därpå i tankar.

På björkudden bakom kyrkväktarens stuga gol göken outtröttligt. Ku-ku, ku-ku . . . han höll rentaf på att tappa andan. Till slut kom han af sig och sjöng med hes röst fyra höga toner efter hvarandra och först därpå åter en låg . . .

. . . Ack du gyllne gök, kunde du sjunga åt mig lycka efter mitt sinne, skulle du bli min egen hjärtefågel . . . Men det kan du inte, om du också skulle gala strupen ur led. Mig kan ingen hjälpa . . .

Från tallens grenar föllo några vissna barr ned på hans rockärm. Han strök långsamt bort dem.

Det mjuka klädet smekte hans grofva hand . . . Han smålog bittert. Intet hade han, som han kunde kalla sitt eget; äfven denna, hans konfirmationsdräkt, var en gåfva af fosterfadern. Mycken godhet hade han åtnjutit, men så växte

också hans tacksamhetsskuld desto större. Hans fria vilja var fullständigt bunden. På samma sätt som man bestämde hans arbete för dagen, beslöt man för honom under lifvets alla förhållanden.

Han greps med ens af leda för detta eviga gående i band. Han önskade ett ögonblick lifligt, att gamle Olli aldrig tagit honom till foster-son. Då hade han måhända längesedan lämnat Soinila gård och som själfständig arbetare sökt sin utkomst långt härifrån . . . ej behöft se Anni, när hon turvis spotsk, turvis skälmsk kunde göra en galen af kärlek, för att sedan skänka bort sig åt Tuomas!

Där låg det . . . ja, där låg det, hvaröfver han var olycklig, som förtog både sömn och matlust och gjorde honom otillgänglig gentemot andra människor . . .

Ku-ku, ku-ku, började en gök helt nära honom.

— Säg mig, hur många år måste förgå, innan jag får Anni till min?

Han räknade till tjugo, trettio, fyratio Blef ond och slängde en sten mot träet, där göken satt, så att denne med snabba, tysta ving-

slag flög öfver viken till sin kamrat i björkdungen.

. . . Håller hon af Tuomas? . . Nej, det tror jag inte. Snarare då af mig. Åtminstone ser det så ut . . . I går vid kokkon undvek hon tydligt honom och bad mig dansa med sig. Hon hade ett allvarligt uttryck i sitt ansikte, sådant jag aldrig sett det hos henne. Jag gäfvade bra mycket, om jag då kunnat läsa hennes tankar..

Men hvartill skulle det väl nytta? . . . Ack du eländiga tillvara! . .

Han torkade förtrytsamt bort en tår, som envist trängde fram.

. . . Om jag i hemlighet skulle försöka vinna Annis tycke och sedan, med hennes bistånd, tilltvinga mig min lycka. Men Tuomas? . . Med hans ljusa framtid vore det då ute . . Han skulle intaga min plats, jag hans . . . Nej, så länge jag lefver, det får ej ske! . . Det vore att löna vänskap illa. En sådan usling är jag dock ej, att jag smider egennyttiga planer bakom mina välgörarens ryggar . . .

Och hans tankar flögo till förmiddagens gudstjänst, med konfirmationen och nattvardsgången. Han gjorde ett fast beslut att aldrig fläcka sitt lif med någon ohederlig handling, vare sig hem-

lig eller uppenbar — hans far var brännmärkt, men sonen skulle aftvå fläcken från sin börd — och att till sista andetaget vara Tuomas' uppriktige vän. De hade stått i bredd vid altarringen, och deras läppar hade berört samma ställe af den heliga kalken. Hur hjärtegod var ej Tuomas mot honom, hur mycket hade han ej dem alla att tacka för, sitt uppehälle, sin säkra framtid . . . Och likväl kände han i samma ögonblick bitert, att han aldrig kunde sluta sig till dem . . . aldrig . . .

Han gjorde en häftig rörelse och snyftade högt. Med hopbitna tänder framhviskade han, att han hatade dem alla, hatade dem . . .

Sigenarens son . . . var han ej predestinerad att stå på fiendtlig fot med den bofaste bonden, med hela samhället? Ett rashat förefans, det kunde ingen bestrida . . . Hade han ej tusen gånger skymfats af desse, som kantänka voro af god, ofäckad bondesläkt? . . . Numera plågade honom icke folket i hans hem, men då och då fick han ännu smälta grofva antydningar af bygdens unge män, i synnerhet när brännvinet stigit dem åt hufvudet. Och man drog sig smått för honom . . . det var som om en osynlig gräns före-

funnits mellan honom och andra, det hade han ofta med förtrytelse erfarit.

Han undrade, om han någonsin skulle kunna fullständigt rota sig fast vid lifvet på Soinila — det var ändå något halft därvid . . . Han tyckte sig förnimma mäktiga röster, som lockande drogo honom bort till det fria, kringirrande lifvet med hans egen oroliga stam . . . Och dock föraktade han den. Äfven i hans ådror flöt ju bondeblod. Men med grämelse måste han erkänna, att han dock var hemma där, endast där . . .

I detsamma knastrade mossan under tunga, fasta steg, och Tuomas dök fram mellan ungtalarna.

Han såg bedröfvad ut och satte sig ned bredvid Vilppo.

— Du gråter nog visst för samma sak, som natt och dag plågar mig, sade han sakta. Nu ska' vi en gång ta den till tals och ställa allt på rätt.

Vilppo satte sig upp och blef helt blek.

— Du vet, hvad far önskar med Anni och mig, fortsatte Tuomas. Det är nog godt och väl, men det passar inte riktigt i stycket . . . Hvad mig beträffar, går det nog . . . men Anni — se där ligger knuten! Hon knappast ser på mig,

och sina tankar har hon på annat håll. Hör på nu, hvad jag föreslår! Det här är Guds skickelse, och du får inte motsätta dig den . . .

Vilppo gjorde en afvärjande åtbörd, men Tuomas fortsatte:

— Jag har inte lyckats vinna Annis tycke — här darrade hans röst märkbart och han blinkade med ögonen. Däremot tror jag hon är fäst vid dig . . . Visst var det fars önskan, att vi två skulle bli ett par, men . . . Fins det någon, åt hvilken jag gärna afstår både henne och hemmanet, är det du, Vilppo. Jag håller mera af dig, än af alla andra . . .

Hans stämman var vek och varm.

— Var god mot henne . . . bifogade han bedjande. Låt oss nu tala med far . . .

Vilppos upprörda ansikte antog småningom ett bittert uttryck. Och det låg en fläkt af hån i hans röst, när han svarade:

— Låt ej förleda dig, Tuomas, att öfveralt spåra Guds finger, i synnerhet som du ej känner till rätta förhållandet . . . Sigenarens son är ingen lämplig make för Anni . . . Och dessutom bryr jag mig ej om henne mera, än om min gamla näfverväska . . . Vore du skarpsynt, Tuomas, hade du nog märkt det förut. Och om du ger akt på

henne, hur retsamt hon behandlar mig . . . någon varmare känsla ligger där ej, hvarken i blickar eller ord. Håll du bara ut, stackars Tuomas! Jag tror kärleken förvrider din syn och gör dig kollrig i hufvudet . . . Dig håller hon af och ingen annan . . .

Han skrattade tort.

Men Tuomas gaf sig ej så lätt. Med sina trohjärtade ögon såg han forskande på Vilppo.

— Du vill således påstå, att du ej bär på någon hjärtesorg — hvarför grät du då nyss?

— Mins du, Tuomas, våra samtal i skogen, när du någon gång följde med mig i vall? . . . de gamla tankarne dyka ibland upp.

— Men du har ju ingen orsak därtill nu?

— För sina tankar kan man inte rå.

— Var det således alt?

— Ja.

— Då måste jag väl tro dig. Men kom ihåg, Vilppo, att du i mitt hem inte har någon husbonde öfver dig. Du är lika mycket husbonde själf. Vi arbeta tillsammans och afkastningen från jordbruket dela vi jämt.

Vilppo smålog ironiskt, men Tuomas märkte det ej. De lågo nu båda på rygg i mossan med armarne under hufvudet. Solens glödande kula

försvann bakom skogstopparne. Ur snåret invid ljödo talltrastens fylliga toner.

En gråkall dimma höjde sig ur sjön. Tuomas reste sig först, därpå Vilppo. Tysta vandrade de hem längs den smala kostigen.

På gårdsplanen stod en främmande karl. Spenslig och mörklätt, med ett bredt, rödt ärr i pannan.

Vilppo betraktade honom uppmärksamt.

Han igenkände sin halfbror, sigenaren Nikodemus.

V.

— Hör du, Vilppo, förr än vi skiljas åt, ville jag språka med dig en liten stund på tumanhand, sade Niko inställsamt. Här kan jag inte stanna längre, käringen kastar så fula ögon på mig, och gubbens läpp hänger lång. Jag förstör bara hemfriden för dig, käre bror.

Vilppo följde honom, halft motvilligt, till åkern. De satte sig ned på den breda renen i skuggan af gärdet.

— Säg mig, Niko, hur är det med far? sporde Vilppo.

— He, he, först nu frågar han efter far sin! Men försigtigast var också att ej göra det i andras närvara . . . ty han har råkat illa ut . . .

— Nå?

— Jo, länsmannen har knipit honom häromdagen . . . Ser du, han var alltid i penningeför-

lägenhet, liksom jag, och så beslöt han en gång hjälpa sig själf . . .

— Har han åter stulit?

— Äsch nej, bättre upp! Han försökte en ny metod . . . Finlands banks silfverslantar äro nätta tingestar, som det är svårt att göra efter. Gubben tilltrorde sig större förmåga, än han visat sig ega . . . En liten tvåmark råkade i handelsman Pitkänens händer, och nu sitter gamle Samuel bakom lås och bom. Som Heposaari kommun hör till detta tingslag, lär han komma att dömas här.

Vilppo rynkade pannan.

— Ja du har alt en snygg släkt, men se ej därför så gudsnådlig ut, min gosse, hånade Niko.

— Har *du* någon trasa med i det byket?

— Jag? Oskyldig som ett dibarn är jag! Var alltid rädd för fars företag, hvarför jag också skilde mig från honom. Det är redan två år se'n dess. Nu har jag tröttnat på mitt kringflackande lif, ämnar slå ner mina bopålar någonstans här i trakten och sola mig i din glans.

Han skrattade obehagligt.

— Tusan till god tur hade du också, fortfor han. Lyckan flög dig i famnen, utan att du så mycket som krökte ett finger . . . Se till nu, att

du kan begagna dig däraf, med ett ord: var klok! . . .

Han log betydelsefullt.

— Hvad menar du? frågade Vilppo Kärft.

— Nog vet du det själf, skrattade Niko.

— Men så sjung då ut, utbrast Vilppo otåligt.

— Nånå, sakta i backarne! Hvar och en vet, att du är en duktigare, klokare och skickligare karl än dendär drummeln Tuomas. Skall han ändå bli din förman? . . . Han må dra sig undan . . . om ej godvilligt, så . . .

Han gjorde en rörelse med armen, som om han bortsopat något, och hvisslade sakta.

Vilppo blef blek af vrede.

— Tro inte, att du har att göra med en dylik skurk som du själf . . . Kommer du en gång till . . .

Niko lade lugnande sin hand på hans arm.

— Tig då för fan i våld, skrik inte så! Du missförstod mig naturligtvis . . . Het som en eldslåga! . . . Jag är ju din halfbror . . . måste jag påminna dig härom? Det var idel välmening af mig . . . Hvar och en skulle finna det helt naturligt, om du intoge Tuomas' plats och han din . . . Dessutom:

Flickorna de ha sitt eget tycke,
För tröga gossar ge de inte mycke' . . .

gnolade han betydelsefullt.

Vilpos ögon blixtrade till af ovilja, när de mötte broderns lurande blick.

— Låt den saken vara, Niko! Jag är nöjd som det är, och inte vill jag ha den nippertippan Anni, ej för mycket godt!

Han andades ojämt . . . näsborrarna vidgade och sänkte sig nervöst. Hela samtalet hade retat honom, och när det tagit denna riktning, blef det rentaf outhärdligt. Hjälpsökande for hans blick öfver gårdsplanen och mot stugdörren . . . Allra hälst hade han stigit upp och skyndat sin väg. Han greps af en besynnerlig oro; det tyktes honom att någonting var förändradt, alt ej såsom det bort. Solen sken lika varmt som förr, svalorna kvittrade och vinden strök öfver det böljande rågfältet, hvilket nyss gått i ax. På marken bredvid honom gick en myrväg genom gräset. Nära intill den låg en död skalbagge. En liten myra gjorde först upptakten. Försökte släpa fyndet till sitt bo, men krafterna förslogo ej. Kallade så en kamrat till hjälp. Denne var stor och stark, jagade bort den lilla och drog ensam i väg med skalbaggen.

Vilpos ögon följde dem oafslåttligt . . . Hvarför berördes han obehagligt häraf? .. Hade Niko ej suttit där, skulle han säkert beröfvat myran dess byte och återställt jämvikt åt rättvisans sviktande våg. Nu blygdes han för en så barnslig inblandning.

. . . Men å andra sidan, hvarför hade ej den stora myran rätt till sitt rof? Den lilla var ju icke vuxen sin uppgift att ega och behålla skalbaggen . . .

Och Niko, hvad han nyss sagt . . . hade han väl så orätt däri? ..

Han afbröts i sina funderingar.

— Jag trodde du gick i kärlekssorg, finade Niko, du är ju högtidlig som en präst. Nå, nog skall jag ruska upp dig ur dvalan . . . vänta bara! Om en vecka är det dansnöje hos Järvenpää-Pekka . . . dit följer du mig. Där får du se på flickor som duga! Raska jäntor, som inte ä' blyga för ett famntag eller par . . . Låt se att du kommer, så få vi träffas! Söndag afton, glöm inte! Hvad är den här strunt dansen hos Mikkola folket i kväll mot Pekkas glada tillställningar! Har gamle Olli något att invända, morskar du dig och svarar, att du nu är en vuxen man och vill vara med . . . Eller kanske är du rädd för pro-

sten? Man säger, att han tagit dig under sina vingars skugga och skall lära dig alla möjliga svåra saker? Är det sant?

— Ja, från och med nästa vecka börjar min undervisning. Han vill att jag skall lära mig räkna och skrifva riktigt väl.

— Nå, än Tuomas då? Niko log elakt. Hvarför antog sig prosten ej honom?

— Tuomas fäste han sig inte vid — det gick trögt för honom i skriftskolan . . .

— Ser du det! Och likväl vill du låta honom inta första rummet . . . Jag är viss om, att du ännu ändrar åsikt . . . Han steg upp och sträkte lätjefullt på sig. Liksom tillfälligtvis gnolade han mellan tänderna:

Och flickorna, de ha sitt eget tycke,
För tröga gossar ge de inte mycke' —
I älskog vågar ingen dem regera,
Hvad man dem vägrar, åtrå de dess mera . . .

Det var en otäkt lättsinnig melodi-slagdänga, som bet sig fast i Vilppos minne och länge plågade honom.

Ännu envisare förföljde honom Nikos ord och uppmaningar. Men han slog dem energiskt ifrån sig.

På danstillställningen samma afton gick han ensam och hängde längs väggarna, medan ungdomen tog i ring och sjöng.

— Kom med! sade Tuomas och slog Vilppo på axeln. Röd och varm var han af dansen.

Vilppo såg på honom med en underlig blick. Kontrasten mellan hans eget sinnestillstånd och Tuomas' goda lynne var altför skärande. Han kände hur något främmande växte upp mellan honom och fosterbrodern. Han erfor en beklämning, som om han befunnit sig ensam i en öde-mark. Och i djupet en gnagande, orolig förnimmelse — hvad det var, kunde han ej göra klart för sig.

Nu ropade någon på vals. Man letade fram spelmannen, som obemärkt satt vid fönstret och ifrigt serverade sig ur brännvinsflaskan. Han visste ju, att så snart hans hjälp behöfdes, måste han oafbrutet fila på, och därför beredde han sig i allsköns hemlighet för stundande torra tider.

Ett bord ställdes i ugnsknuten; han klef upp på det och satte sig där med korslagda ben. Ur det tjocka tobaksmolnet trängde snart de gälla tonerna af hans fiol.

Ett folk, i hvars lynne vemodet utgör ett grunddrag och som i all sin tid fått vidkännas

nöd och umbäranden, kan icke naturligt och helt öfverlämna sig åt glädjen. Det går en mäktig underström af allvar äfven i dess fröjdeutbrott, ett »memento mori», som gör dansen tung och trög, en karrikatyr af hvad den borde vara. Den som ser östra Finlands allmoge dansa, måste ovillkorligen få en föreställning om ett tungt arbete, en plikt, liksom så många andra, utförd med svett och möda. Till och med i dryckeslag, där passionerna fritt få rasa, antar stämningen icke en lätt och uppsluppen, utan snarare en rå karaktär.

Betraktade man de dansandes ansiktsuttryck, var det öfvervägande trumpet eller lugnt. En och annan af flickorna såg dock road ut, men försökte beherska sina drag genom att hålla ögonen nedslagna och så sällan som möjligt se upp. Annis lifliga lynne däremot gaf sig ofta luft i strålande leenden, skälmska blickar och högljudd munterhet. Gummorna runkade på hufvudet och hviskade, att hon var något för fri. Hur opassande dessutom, att föräldrarne alls tilläto henne delta i dansnöjen, förr än hon var nattvardsgången. Men de skämde ju bort henne alldeles oförsvarligt . . . måtte de inte behöfva ångra det . . . Se där, gick hon inte rakt fram till Vilppo för

att nödga honom med i dansen . . . Det må man säga! . . . Jaha, nu gick han . . .

— Pass opp, gamle Olli, att sigenarlymmeln ej stryker af med dottern din!

Det var en helt ung gosse med linhvitt hår, upphettad af brännvin och dans och som förgäfvades gjort Anni sin kur.

— Sköt du själf dina askar, genmålte gubben, lugnt sugande sin pipa.

— När skall du hålla tattarbal på Soinila? lallade den hvithårige.

Värden försökte tysta ner honom, men han blef bara mera oregerlig.

— Jag vill, ta mig djäfvulen, inte dansa på en tillställning, där en tattare fins . . skrek han.

— Så får du stå utanför då, ljöd Vilppos röst hotfull bakom honom.

Ett grepp i hans nacke och ett annat vid vecka lifvet. Karlen sprattlade vildt emot. Men i ett nu befann han sig utom dörren, som lugnt stängdes bakom honom. Hade Vilppo förifrat sig, kunde det lätt händt, att allmänna opinionen vändt sig emot honom. Ty det var nog djärft att en sigenare vågade kasta ut sonen till en förmögen bonde. Men hans orubbliga lugn och precision gaf scenen en oemotståndligt komisk

prägel, som lockade skrattarene på hans sida. Man hörde till och med bifallsrop ur hopen.

Dansen, som ett ögonblick afstannat, fortsattes åter.

Den utdrifne rasade vid dörren och fordrade med kraftiga sparkar att bli insläpt. Men ingen brydde sig vidare om honom.

Spelmannen tog upp en släpig »engelska». Vilppo dansade med Anni.

Med ens tystnade allt samtal och åskådarens blickar riktades mot dörren. Där stod en ung gosse af herrskapsklass, lång och gänglig som en bönstör, klädd i tätt åtsittande sommartrikot. Man hälsade aktningsfullt på honom. Det var prostens son, som en gång ville se, huru allmogen roar sig. Han kunde vara omkring sexton år. De fina, välskötta händerna och det omsorgsfullt kammade håret tydde på skolsprätten. De närsynta, blå ögonen blickade öfvermodigt omkring sig, och den säkra hållningen talade om, att han nog varit med, också han.

Nedlåtande bad han folket inte genera sig; han skulle gärna delta, om han finge det.

Flickorna sågo brydda på hvarandra, och öfver hela sällskapet smög sig en tvungen stäm-

ning. Den äfven annars tungrodda glädjen fick en ännu mera besvärad prägel.

Dansen afstannade småningom; gruppvis stod man kvar och hviskade med hvarandra. Spelmannen gned oförtrutet på sin fiol, men då ingen gjorde min af att fortsätta »engelskan», slutade han med en grann drill och sprang ned från bordet. Genom tobaksröken flämtade matt den röda lågan från lampan på ugnskanten. Hettan hade stigit försvarligt, hvarför dörren slogs upp på en stund. Man undrade, om unge herren från prästgården ej snart skulle bege sig åstad. Man lät ju dem där uppe fira sina festligheter i fred, hvarför skulle de då störa fattigmans glädje? Under tiden jämkade man sin dräkt, for med handen genom det svettiga håret och drack turvis ur stopet, dit man tappade svagdricka direkt från tunnan, som öfvertäkt med en våt duk stod i en knut af stugan.

Unge Hannes beväpnade sin blick med pincenez'n och betraktade närgånget de unga flickorna. Anni stod med ryggen åt honom. Efter ett halfhögt »tusan så fula!» gick han fram till häradsdomarens Tiina, slog armen om hennes lif och bad spelmannen spela upp en polka.

»Engelskan» blef sålunda på hälft; man hörde ett undertrykt knot. Men snart fogade man sig i arrangemanget. Hannes dansade så själfsvåldigt, att Tiina knapt kunde följa med. På hennes uppskrämda ansikte såg man, att nöjet icke var stort. När hon slapp fri, drog hon sig undan i en vrå.

Modern frågade, hvarför hon ej mera deltog.

— Jag bryr mig inte om . . . du kan ej tro, hvad han är otäck, mor!

Först nu observerade Hannes den vackra Anni. Förtjust nöp han henne i kinden och nödgade henne med sig i dansen, utan att bry sig om hennes harm. Så snart hon kunde det, slet hon sig lös och smög ut, för att undvika en förnyad uppbjudning. Men Hannes' blick hade uppfångat hennes smärta gestalt, just när dörren tillslöt sig efter den. För syns skull dansade han ännu en stund. Tog sedan afsked och gick. Men ett par mörka ögon, som oafbrutet följt med Anni, blixtrade häftigt till, och strax därpå stod äfven Vilppo i farstun.

Där ute herskade den ljusa sommarnattens frid, och svalkan kändes behaglig mot hans heta kinder. Icke ett ljud, utom kornknarrens läte från åkern invid och gökens galande, långt, långt

borta i ödemarken. Från stugan trängde svagt fiolens gnällande toner och det orediga sorlet af röster.

Han gick ut på gården. Hans spanande blick igenkände en lång gestalt, som i små skutt sprang längs vägen till stranden. Han ilade efter, försiktigt hållande sig i skuggan af den långa uthusraden och framkom samtidigt som hans villebråd.

Men denne tyktes också vara ute på jakt. Hans kisande ögon upptäckte snart Anni, där hon satt i den halftuppdragna båten och smågnolade.

Sakta smög han sig bakom henne och lade armen om hennes lif. Hon skrek till och for upp.

Snabb som blixten stötte han ut båten och svängde sig in. Glödande af förtrytelse försvarade hon sig mot hans närgångenhet.

— Och ni är son till vår själasörjare!

I samma ögonblick hon ämnade hoppa i sjön för att vada i land och lämna den galante ungersvennen åt sitt öde, varseblef hon Vilppo på stranden.

I ett nu stod han ända till knäna i vattnet, fick tag i den långe pojken, drog honom ned till sig, doppade honom grundligt och släpade honom upp på stranden, där han genomprylade honom. Våt och ömklig linkade Hannes sin väg.

Annis munterhet besegrade slutligen hennes vrede. Hon brast ut i ett häjdlöst skratt. Trohjärtadt råkade hon Vilppo handen till tack.

— Hur visste du att komma hit? undrade hon.

— Jag anade, att du skulle behöfva min hjälp.

— Tuomas, han anade ingenting, han . . .

Det sista kom dröjande, halfhögt, hånfullt, som om hon talat med sig själf.

VI.

I den ljusa, rymliga matsalen på prästgården stod frukostbordet dukadt. Mamsell Sillman skänkte det en sista granskande blick, innan hon lät anmäla att måltiden var serverad.

Alt prydligt och vällyckadt — endast de förlorade äggen hade stelnat ojämt. Men det hade sin goda betydelse: frieri i huset . . . Nog visste hon hvem det gälde, om också Sylvia gick och inbillade sig alt möjligt . . .

Hon fäste sin brosch framför spegeln. Själförnöjdt blickade emot henne ett rödbrusigt ansikte med feta kinder, omgifvet af slätkammadt, i pannan benadt, ljusgult hår, hvori glänste mörka strimmor efter pomadan.

Hon måste medge, att hon ej var något gårdagsbarn, men det var ju Sylvia inte häller. Där-

för borde Sopanen ha nog förstånd att välja den, som kunde sköta ett hushåll. Altsen salig prostinnans död hade mamsell Rosina Sillman styrt och ställt här, utan att så mycket som en knappål förkommit.

Prosten kom instultande i vid, hvit lärftsrock och öppen halskrage.

— Det blir en het dag, kanske åskväder på kvällsidan . . .

Pustande satte han sig ner i en länstol för att njuta af fläkten från det öppna fönstret.

— Go'a mamsell Sillman, var så snäll och hjälp mig med den här kragen . . . Jag har bråkat länge med den, men knappen råkar aldrig i hålet . . . det är som förgjordt . . . Nog kan jag se, bevars, har bättre ögon än ungdomen nuförtiden, men den är för styfstärkt . . . alldeles för styfstärkt . . .

Mamsell Sillmans skickliga händer hade i en blink fästat kragen och knutit halsduken.

— Tack, tack! Han såg vänligt på henne. Hon var ändå bra präktig, mamsell Sillman, och så flink sedan! . . . Det var värlig tur, att han lyckats få henne till husföreståndarinna, sedan stackars Laura gått ur tiden . . . Håhå, tungt i sanning att vara enkling . . . man var så en-

sam . . . Barnen, de förstodo en inte så bra som ens egen lilla gumma . . .

Han försjönk i tankar.

Nu stöflade pastor Sopenen in med tvärskuret, stripigt hår och stora, hängande, röda händer.

Mamsell Sillman rodnade och neg djupt.

Sopenen besvarade nedlåtande hälsningen, och blicken spanade sökande omkring . . .

Nå, där kom hon äntligen, Sylvia. Putsad och fin, med armband och rosetter, sväfvade hon in som en prinsessa, knapt observerande hans tafatta bugning.

Och efter henne Hannes; han såg trött och butter ut.

Det var en egendomligt tryckt stämning, som hvilade öfver dem alla där vid frukostbordet. Emot vanligheten ville intet samtal komma i gång.

Prosten var konfys och strödde peppar på äggen i stället för salt. Sylvias tankar svärmade långt borta, medan hon mekaniskt benade sin abborre och därunder lät den falska briljanten på sitt lillfinger glöda och gnistra i solen. Mamsell Sillman teg anspråkslöst, och unge Hannes satt med rynkad panna, slukande i sig den ena smörgåsen på den andra.

Abel Sopanen såg sig förundrad omkring och beslöt göra ett kraftigt försök att inleda konversation.

— Det är vackert väder i dag, yttrade han trovärdigt, med stark, finsk brytning.

Intet svar.

— Det var vackert väder i går också, fortsatte han, uppjudande hela sin förmåga.

— Regnade det inte i natt? frågade mamsell Sillman.

— Inte har det regnat; jag satt uppe till klockan två och skref min predikan och funderade på . . . hm . . . alt möjligt . . .

Han blef blodröd och kastade en snabb blick på Sylvia.

Denna syntes fullkomligt oberörd.

— Men, herrejess, hur kunde då Hannes vara aldeles genomvåt, när han i natt kom hem? Mamsell Sillman vände sig förundrad mot honom. Ännu i morse hade jag kunnat vrida vattnet ur hans kläder . . .

Unge herrn bevärdigade henne ej med ett svar.

— Inte har det regnat, och inte väter daggen så altför mycket, rådbråkade adjunkten.

— Nå, Hannes, hur hänger det ihop? inföll fadern. Du var ju på Mikkola-folkets danstillställning? Kanske dansade ni i sjön?

Hannes sväljde med ansträngning sin munbit.

— Det är en riktig lymmel, dendär Vilppo Myllymäki, som du protegerar, pappa, sade han doft.

— Huru så?

— I går knuffade han mig ner från bryggan i sjön . . . jag hade gått till stranden för att svalka mig . . . säkert var han knöl . . . I fallet stötte jag min arm . . . Hade jag fått tag i honom, skulle jag klått upp honom, men han knalade sig i väg fortare än vanligt . . .

Sylvia såg förnämt på honom.

— Kan du inte lägga bort dina simpla uttryckssätt, de passa ej i ett bildadt sällskap.

Hannes svarade icke, men karrikerade retad hennes hållning, dragande armarne tätt mot kroppen och hängande händerna framför sig, som en känguruh.

Prosten satt helt förbluffad; detta hade han aldrig kunnat tro om Vilppo Myllymäki, som i skriftskolan varit så flitig, uppmärksam och aktningfull.

— Ett sant ordspråk är förvisso: gör bonden rätt, men aldrig godt . . . skam till tack skördar man, utbrast han slutligen . . . Nå, den utlofvade undervisningen ämnar jag inhibera, det får varda honom till straff och androm till varnagel. Jag skall låta honom veta det.

Här inföll Sopanen med ett långt andragande. När han blef ifrig, grep han alltid till finskan och då flödade hans svada ymnigt.

Han förde folkets sak, själf var han en man utgången ur de djupa lederna. Folket var inte otacksamt, det kunde ingen med fog påstå. Men här var fråga om en sigenare, det höll man på att glömma.

Småningom afvek han altmer från ämnet och slutade i ett kåseri öfver teologieprofessorerne vid universitetet, hvad den ene sagt, och hvad den andre trott . . . Det var det Rom, till hvilket de labyrintiska vägarne i hans tankegång alltid ledde. Det fans intet ämne så aflägsset från det teologiska, att ej någon anknytningspunkt kunde påfinnas, öfver hvilken han med glädje kastade sig, för att slutligen utmynna i ett entusiastiskt loftal öfver sina dyrkade lärare, hvilkas auktoritet han så gärna åberopade, när han vid någon dispyt med en icke-troende råkat i trångmål.

Teologi och folkelighet voro hans käpphästar. Med den förra uppträdde han på predikstolen, därifrån han enligt gammal, god sedvänja dundrade emot denna världenes ondsko. Och i sina docerande tal, hvarunder han nogsammt bevisade sig höra till de andeligen fattige.

Sin demokrati åter yppade han i vackra sentenser, hemväfda vadmalsskläder och vintertid en skinnmössa med öronlappar. Eljes höljde han den både vinter och sommar i teologisk oåtkomlighet och förnämhet. Det kändes ljuft i hans bondesjäl, när han med stolta steg gick förut, och kyrkväktaren följde efter med böckerna. Jämlikhet i teori är ett, i praktik ett annat, måste han suckande medgifva. Och köttet är svagt. Det hade ju också teologieprofessorerne ofta påpekat.

Efter måltiden utbad sig Sopanen nöjet att få åtfölja Sylvia på hennes promenad . . .

Hon biföll dröjande . . . Han var altför odräglig med sitt docerande i olika ämnen. Alldeles som om ett ungt fruntimmer stode på samma bildningsnivå som en bondtös. Och så begick han ofta fauter, under sitt bemödande att vara artig och underhållande . . . Ibland visste Sylvia ej, hvart hon skulle vända sitt djupt rodnande ansikte. Han var så bondaktig, och hans

obekantskap med svenska språket gaf ofta anledning till de obehagligaste tvetydigheter . . . Men han var uppriktigt förälskad i henne — det var roligt att underblåsa lågan . . . och dessutom säkrast att inte släppa tag, förr än baronen förklarade sig.

Sylvias röda parasoll försvann vid vägkrökningen, när mamsell Sillman ännu stod kvar i köksfönstret och förbittrad blickade efter de promenerande.

— Den gudlöse! Han predikar emot fåfänglighet, och själf låter han fånga sig af en ny sommarhatt och ett par franska handskar . . .

Hon stängde fönstret med en smäll. När hon vände sig om, stod Hannes framför henne.

— Rara, lilla mamsell Sillman! . . . Han tog henne inställsamt om lifvet. Låt mig få litet kognak från skåpet . . . Hugo Lönn och jag ämna oss ut på knipjakt . . . man måste vid sådana tillfällen alltid ha något rafflande med sig, eljes lyckas det inte . . . Jag skall hämta hem så många knipor, som båten rymmer . . . Seså, du nekar mig inte kognaken, söta Rosina! . . .

Han tryckte hastigt en kyss på hennes tjocka läppar.

— Tokiga pojke! Hon gjorde sig lös med mildt våld, men kognaksbuteljen kom genast fram. Som tack fick hon en ny, dristigare kyss, mot hvilken hon låtsade streta . . .

Hon stod ännu och såg efter honom, när han släntrade fram längs strandvägen med flaskan under tröjan, sjungande med sin rossliga målbrottsstrupe:

Bröder, hörden I signa-len?

Ljuft dess eko klang i da-len . . .

Hon mindes så tydligt, hur fjolårige husbondsdrängen Heikki på skämt brukat omfamna henne . . .

Hon suckade.

. . . Adjunkten lönar det inte att vänta på . . . man ser nog, hvart hans håg drar . . .

. . . Hvad Hannes ändå vuxit och blifvit vacker under vårterminen! . . . Han är ju en riktigt fin, fullvuxen herre . . . Kanske blir han en likadan hjärtklämman, som far hans varit . . .

. . . Håhå! Herregud . . . hon visste ej hvarför sucken alltid kom öfver henne . . .

Hon gick till sitt arbete. —

Det blef intet åskväder, hvarken under dagens lopp eller på kvällsidan, såsom prosten spått.

Tvärtom var aftonen den vackraste man kunde tänka sig.

Spegellugn sjö, färgad af lätta rosenröda skyar. Och en härlig doft af blommande syren.

Vid sitt öppna fönster satt adjunkten och sjöng med dämpad, uttrycksfull röst:

Sydälestäni rakastan

Sua elinaikani —

Fröken Sylvias rum låg i vindsvåningen ofvanför hans. Och äfven hennes fönster stod öppet.

Huru gärna hade han ej velat uppfånga en skymt af henne! . . . En gång hade han till och med satt sig på fönsterbrädet, lutat sig bakåt så långt han nådde, hållande sig i stormhaken, och tittat uppåt. Men rädd att af gårdsfolket öfverraskas i denna ställning, drog han sig genast tillbaka och nöjde sig med att se på den bleka månen och sjunga melankoliska, finska folkvisor.

Slutligen tröttnade han och försjönk i tankar. Sommarnattens tystnad böljade omkring honom.

Han, Abel Sopanen, stod nu vid en vändpunkt i sitt öde. Och han hade beslutit sig. Denna fina, eteriska varelse, danad af poesi och blomdoft, hvars hvita hand aldrig utfört ett groft arbete, henne hade han valt till sin.

Hvad han beundrade denna rikedom af band och spetsar, musslin och plymer, som utgjorde hennes omhölje. Hon var en prinsessa ur Tusen och en natt, en sagofé, så olik alla andra kviñnor, som han känt . . . Hans ovana, kritiklösa blick kunde ej upptäcka, att banden voro af billigaste kvalitet och i skrikande färger, spetsarne simpla, musslinet urtvättadt och plymerna utpinade. Han hade aldrig förr sett en så förtjusande leksak. Hans grofva händer, som ända till hans femtonde år arbetat på åker och äng, bäfvade att vidröra henne. Men i hans bröst jublade det och brann af begär att ega henne.

Männe fadern skulle visa sig medgörlig? Kanske han önskat ett bättre parti åt sin dotter? . . . Visst var han, Abel, en fattig torpareson, men han älskade henne. Och skulle nog veta uppskatta sin stora lycka, om han vunne henne. I bordslådan låg dessutom hans teologiska dimissionsbetyg med sitt granna laudatur. Och framtiden hägrade ljus för honom . . . Kanske kunde han en gång bli biskop? . . .

Han kastade papyrosstumpen långt bort i det daggiga gräset. Där glödde den en stund och slocknade sedan. Ja, det lofvade han sig själf, att sträfva högt, så högt som möjligt . . . det var

han skyldig den ljufva varelse, som förtroendefullt skulle binda sitt öde vid hans . . . Han ville försöka bli henne värdig.

Och han bjöd till att tänka sig dem som nygifta . . . Det var en tjusande idyll, som utspann sig för honom, dämpad af drömmens dimslöja. Idel lycka och dufkutter . . . Hon skulle aldrig mer se sådär ringaktande på honom . . . Kärlek och sol, inga bekymmer . . .

Men hvad var det? Han spratt till . . . En obehaglig tanke dök långsamt upp . . . Han såg för sig ett smutsigt torp i Hirvelä socken. En supig gammal gubbe, som tuggade tobak, medan han gick efter spillningslasset. En osnygg kärning, som snöt sig i underkjolen och i den mest omedvetna ton talade om alla detaljer vid koskötseln.

Han ryste . . . Och dessa skulle bli hennes svärföräldrar!

Själf förstod han dem, värderade den föräldrakärlek, som gömde sig under de trasiga paltorna. Men hon, den fint bildade? Skulle hon ej med afsky vända sig bort? . . .

Han utkämpade en tyst strid med sig själf.

Nej, aldrig skulle han pålägga henne det obehaget att lära känna dem. Och utsätta för-

äldrarne för förödmjukelse. För båda parterna var det bäst att ej sammanföra dem.

Han kände sig illa till mods . . . Ack, om han nu fått rådföra sig med någon af sina käre professorer! Han borde företa en resa till Helsingfors i detta syfte . . .

Nattvinden susade i rönnen utanför hans fönster. Han steg upp och stängde det. Klädde raskt af sig och sof inom kort den rättfärdiges sömn. —

En våning högre upp låg Sylvia vaken och vände sig oupphörligt, så att papiljotterna kring hennes panna prasslade.

Hon hade i mer än en timmes tid lyssnat till Sopanens visor. Men till slut grep det henne så, att hon måste ta in »fru Snellmans uppmuntlande droppar» på en sockerbit.

Hon stod snart inför afgörandet. Endera dagen skulle han fria — symptomerna voro redan betänkliga.

Och hvad borde hon svara?

Baronen, det odjuret, gaf intet lifstecken från sig. Förgäfves hade hon i veckotal väntat bref. De första dagarna så segervisst, att hon med rodnande kinder skyndat emot postbudet och

darrande af sinnesrörelse genomsökt den gamla läderväskan.

Men småningom hade tviflet bemäktigat sig henne. Karlarna voro så otrogne; hvem vet, om ej Stjärnfält redan glömt henne?

Men hon skulle däremot visa honom ett exempel i trohet. Aldrig gifta sig, dyrka hans minne till sin sista stund. Och på dödsbädden skriva till honom några rörande rader . . .

Ett lif i ensamhet . . . med en pension af endast några hundra mark . . . Ett litet rum — måhända hos någon landthandlande — en gammal jungfrus tillflyktsort . . . Blå kattunggardiner för fönstren, på sybordet en virkad duk och en blommande balsamin i sprucken kruka . . . Gredelinrandade trasmattor . . . ett osande petroleumkök, därifrån de uppvärmda matresterna från gårdagen ångade ut sin talglukt . . . Middagen uppdukad på en serviätt . . . ett enda ensligt kuvert . . . Sedan en kopp kaffe på bit hos handelsmansfrun, den simpla människan, hvars enda samtalsämne var mannens innestående fordringar och bodgossens snatteri . . . En tröttande promenad i vinterskymningen längs illa plogade vägar, där man fick stiga till knät i snön, när lyckligare lottade med glada bjällror åkte förbi . . .

Och den dödande långa aftonen vid lampan, med virkning och söm, och söm och virkning i oändlighet, medan handelsmansfrun i rummet invid sjöng släpande vaggvisor för sin yngsta telning . . . Natten ensam, fast stormen tjöt där ute och sände skurar af isbark mot fönstret . . . Och man visste att inbrottstjuftar ströfvade omkring i trakten . . . Hu, så ödsligt! . . .

Nej, hållre då Abel Sopenen.

En prästgård i någon vacker trakt. En hyggelig och ansedd man. När hon riktigt tänkte på saken, måste hon medge, att Sopenen hade ett rätt fördelaktigt utseende . . . Håret borde klippas väl . . . Så kunde han begagna pincenez med rökta glas för att dölja sina fula, små ögon . . . En löstand måste hon förmå honom att skaffa sig för luckan under öfverläppen — tomrummet efter oxeltanden däremot syntes blott, när han skratade . . . Och händerna finge han smörja med lanolin och rosenolja . . .

I själfva väcket kunde det vara roligt att visa baronen sin likgiltighet genom denna förbindelse. Kanske han till och med skulle tro, att hon lekt med honom! . . . Ack, det vore präktigt! En på hvart finger hade hon. Kastade bort en baron, som suckat för henne, och valde sin egen hjärtanskär.

Dock, intet beslut ännu! Kanske brevet komme . . . Ett uppskof på par veckor var nödvändigt. Hon skulle ej ge Sopanen tillfälle till förklaring.

Abel . . . ett fult namn . . . Kunde man ej däraf göra en nätt förkortning? . . . Abbe . . . Belli . . . Ba . . .

Hon suckade förtviflad.

Han måste omdöpas.

— Jag kallar honom Maurice, hviskade hon för sig själf och smålog belåtet. —

Samtidigt satt mamsell Sillman på sin sängkant med andaktsboken i famnen. Klädningen hade hon klädt af sig.

En knackning på dörren.

— Herrejess, den Lisa som alltid glömmer att göra sina frågor innan man skiljes åt . . .

Förargad vred hon om nyckeln.

Ett lätt skri undslapp henne, och hon flydde i ugnsknuten.

— Jessus välsigne, hvad gör Hannes här!

— Lilla mamsell Sillman, jag har skurit mig i fingret och behöfver en lärftslapp, kom det bedjande.

Med ryggen åt honom sade hon rodnande:

— Ge mig schalen, Hannes, den ligger på en stol . . .

Han svepte den omsorgsfullt kring henne.

Sedan såret var skött, satte han sig ned och pratade en stund.

Han hade alltid värderat mamsell Rosina, sade han. Men i synnerhet på senare tider hade han upptäckt, hvilken pärla hon var. Och så glad sedan . . .

Mamsell Sillman lät sig väl bekomma och lyssnade till hans skolhistorier, om läxor och kurtis.

Slutligen sade hon:

— Ska' han inte gå nu? Det är sent . . .

— Låt mig sitta en liten stund . . . Det är så treffigt att i stillhet få prata tillsammans, envisades han.

— Nej, gå nu redan . . .

— Men då får jag väl komma nästa afton igen?

— Äsch, hvartill tjänar det? Inte kan han ha roligt af att tala med mig . . .

Men han bad och bedyrade . . .

— Nå, kom då!

Angenämt brydd stängde hon dörren efter honom.

VII.

Vidpass tre kilometer från Soinila gård låg kärrängen. Så nära landsvägen, att man såg dess glesa, bristfälliga gärde här och där skymta fram mellan albuskarne, när man åkte uppför Siipimäki. Men det var blott kortsidan af den rektangellika inhägnaden, som stötte till civilisation och samfärdsel. Dess ojämförligt längre utsträckning drog sig djupt in i ödemarken.

Den nuvarande Soinilavärdens far hade ingärdat denna del af skogen till beteshage och sedermera huggit ned de glesa björkdungarne närmast landsvägen för att få bärga in litet hö, när årets skörd hotade att bli knapp.

Det såg ut, som om marken här ursprungligen varit slät, men den vattensjuka grunden småningom sänkt sig och utgräfts i oräkneliga små

tufholmar, bestående af mager, sur kärrjord. Efter någon tid hade dessa torkat upp och vinden sått frö. Då spirade här fram glest starrgräs, mellan hvilket snäppan redde sitt anspråkslösa bo.

Men tranan trufdes bättre i den angränsande, sumpigare delen af hagen. Där promenerade hon ostörd hela sommaren. Endast gamle Olli gjorde i början af juni en rund kring inhägnaden, för att undersöka gårdet och sticka in en ny stör här och hvar. Men det skrämde henne föga. Hon stod blott stilla på ett ben och begrundade, så länge de skarpa slagen af yxhammaren, som drefvo stören i jorden, ekade genom ödemarken. Och flaxade otåligt med vingarne, då arbetet räckte altför länge . . . När gubben slutligen gått, fortsatte hon den afbrutna jakten på grodor och vandrade omkring med gravitetiska steg i sin vackra blomsterträdgård, där getporsen doftade och den vilda Callan vecklade ut sitt hvita skärmblad mellan rosenröd Andromeda och blommande vattenklöfver. Att boskapen mot slutet af sommaren inkräktade hennes område, tyktes ej häller störa henne.

Kärret låg skyddadt för kalla vindar genom skogbevuxna åsar mot norr och öster. När middagssolen gassade på och den fuktiga värmen

nått sin höjd, myllrade det af lif i den ångande gölen. Och myggen växte större här än ute i skogen. I den starka kören kunde man höra till och med djupa basröster.

Soinila folket höll som bäst på med höbärgningen; mangrant var man ute på kärrängen. Knapt nog lönade det att mäja den, så full af tufvor som den var. Men det var ondt om ängsmark, och då det gjordes med gårdens egen arbetskraft, utan bistånd af legda dagsvärkare, gick det dock för sig.

Lien slog altjämt i marken och måste hväsas om igen — det var riktigt förtretligt. Det skarpa ljudet, då slipsten och liebett möttes, hördes oafbrutet och från flera håll på en gång, skrämmande bort den skygga spofven, hvars klara hvisslingar förnummits från kärret invid.

Man hade delat jämt sig emellan det otacksamma, tråkiga arbetet och sneglade, medan man pustade, begärligt på den närmast landsväggärdet belägna, släta, gröna randen, som enligt öfverenskommelse skulle nedmäjas till sist.

Skoplaggen hade man aftagit och stod barfota, ty den hvitröda mossan, där den förekom, var ej att lita på. Bäst man tykte sig känna fast mark, sjönk man in ända till vaden.

Myggen svärmade omkring, halfgalen af solskens, fukt och lifslust. I alla tonarter sjöng den sin krigssång, beredd till ett blodtörstigt anfall, så snart den bäska röken ur männens pipor för ett ögonblick upphört, eller kvinfolket för hettan kastat af hufvudduken.

Ändtligen låg starrgräset slaget i långa, vågiga rader, och tufvorna sköto upp i hela sin fula nakenhet. Man kastade bort lien på en stund och sträkte på sig. Surmjölksflaskan gick laget rundt. Det skämtades en smula öfver kvinnornas klena händer, som fått blåsor däraf, att den ojämna marken fordrat ett kraftigare tag om lieskäftet än annars. Och mannens allsidiga öfverlägsenhet framhölls med själfkänsla. Också några förstulna kvickheter öfver gamle Ollis hållning, när han slog hö, framåtlutad, som om han varit rädd att skära tårna af sig.

Endast Vilppo var icke vid lynne att delta i glammet. Han gick ensam bort till den omäjade sträckan vid gärdet, och snart susade hans lie framåt i snabba, långa bågar, lämnande efter sig kort stubb och en rak väg af nedslaget gräs.

Vid denna sinnesstämning gick det fortast med arbetet. Med hopbitna tänder kunde han gå på som en ursinnig. Mången groda, som ej

varit nog flink att rädda sig, fick sätta lifvet till eller underkasta sig en ofrivillig amputering.

Anni observerade honom förstulet. Mössan satt i nacken och det svettiga håret ringlade sig lågt i pannan. Blicken var styft riktad nedåt, medan lien gick med svindlande fart, så att prästkragar och tjärblomster flögo om hvarandra.

— Den där går på som en tok, hviskade drängen Lauri åt Tuomas. Jag tror fan rider honom, när han tänker på, att far hans dömes vid tinget i dag.

Tuomas, som höll på att spanna stoet för höskrindan, låtsade ej höra.

— Svarte Samuel har en gång för underskull fått sig en ny kostym, utan att ha stulit den, flinade Lauri.

— Håll munnen på dig och skräfla inte, brummade Tuomas tillbaka.

Han hade med ledsnad märkt, att Vilppo altmer drog sig undan honom, att förhållandet mellan dem båda ej var det samma, öppenhjärtiga, som förr. Och han sörjde i tysthet däröfver, undrande, hvad som kunde vara orsaken. En klyftigare hjärna än hans hade väl snart kommit hemligheten på spåren, men Tuomas var långt ifrån psykolog. Han visste blott med sig själf

att han höll af Vilppo och var honom trogen som en pudel. Och att denne på goda skäl tillbakavisat hans förslag beträffande deras framtida ställning på hemmanet.

Altså var det icke detta, som grämde Vilppo...

Tuomas hade på senare tider gått omkring som ett lefvande frågetecken. Men nu trodde han sig funnit tråden...

Fadern... det var således faderns skam och vanära... nå, det skulle nog snart ha sin öfvergång...

Och han begynte jämte de andra räfsa ihop det slagna gräset och lassa på skrandan, tills den stod öfverfull. Stoet fick en smäll med tömmen. Med spända muskler satte hon af i ansträngd fart öfver tufvor och diken mot den öppna, soliga platsen invid ladan, där höet skulle torka.

Emellertid flög Vilppos lie framåt i vildaste tempo. Och hans tankar blefvo ej efter, höllo sig i jämbredd, rusade lika obändigt i väg... Skarpa som stålet voro de och bittra som saften från den afhuggna, gula lejontanden.

... Hvad gör jag väl här? knotade han. Vinter följer på sommar, år efter år förgår. Frukten af min svett och möda skördar en annan. Den jag håller kär, gifter sig med en annan...

Schirp, schirp . . . liens fart ökades all-
mera . . .

Han tänkte sig framtiden. Tänkte sig in i
sin ställning som fosterbror till värden . . . Tänkte
sig Tuomas och Anni i deras äktenskap . . .
Lyckliga skulle de vara, och en barnskara skulle
växa upp omkring dem . . .

Han blef blek, och tunga svett droppar sipp-
rade fram i hårfästet.

. . . Tuomas, Tuomas, visste du enfaldige,
godlynte stackare, att du är mig i vägen, säkert
droge du dig undan . . . Men det skall du aldrig
få veta, lika litet som det, att jag sedan par da-
gar tillbaka knappast mera uthärdar din åsyn.
Jag skall dölja för dig den förbittring, som sjöd
inom mig, när gubben i morse rådgjorde med
dig om gårdens angelägenheter och lät mig stå
utanför. Och det agg, som sköt grodd i mig,
när du smeksamt böjde dig öfver Anni, där hon
satt i väfstolen och väfde på sitt utstyre . . .
Jag kan knapt höra skedens klappande — jag
får en ångest öfver mig och måste bort, ju längre
dess bättre.

. . . På en annan ort kunde jag möjligen
trifvas och ha framgång. Icke här.

. . . Här är jag slagen till slant.

. . . Och här är jag förfalskarens son, en man utan framtid.

. . . Jag vill bort. Hvert som hälst. Som vän vill jag skiljas från Tuomas. Stannar jag kvar, kan jag snart ej mer beherska mig.

. . . Den gode Tuomas! Min präktige, varmhjärtade bror . . . Han vill ju afstå sina rättigheter åt mig . . . Men detta offer emottar jag aldrig. Ett vidunder är jag, som hyser agg mot honom. Men jag rår ej därför. Det har kommit öfver mig, smygande som en sjukdom.

. . . Det började nästan omärkligt. Oupphörligt ertappade jag mig med ovänliga tankar om honom. Till först retade mig hans långsamhet. Sedan hans godmodiga lynne. Jag kunde bli häftigt ond, om han gaf ett vänligt svar på mina stickord. Då ingenting förmådde honom till vrede, teg jag och höll mig undan. Och numera har jag svårt att se honom i ögonen. Alldeles som om jag gjort honom något ondt. Och detta uppretar mig ännu mera. Ty jag har ju ingen anledning att blygas . . . Huru lätt kunde jag ej slå honom ur spelet, men jag gör det icke . . .

Lien stötte i detsamma mot en sten, så det klang.

Nu måste den slipas på nytt.

Men tankarne fortsatte sitt lopp, medan slipstenen gned mot bettet.

. . . Jag måste bort. För min egen skull. Jag är skyldig mig själf det.

. . . Är jag afundsjuk? Man må kalla det hvad man vill, men det ligger i min natur. Och det kan ej bekämpas. Försök förmå forsens vågor att strömma uppför backe i stället för nedåt. . . .

. . . Det klokaste jag kan göra är att bege mig af, innan jag måhända efterlämnar en handling, som jag får ångra. Ännu aldrig har jag känt mig så befryddad med min far som nu. Hans heta blod sjuder i mina ådror . . . Tänk, om jag både Niko följa mig till stammarne därute i den ändlösa ödemarken! . . .

En känsla af vämjelse grep honom. Han mindes, huru han hört omtalas sin släkts fega bedrifter. Hur ett helt band i hemlighet bevakat en enstaka gård. Och när alla männen begifvit sig ut på höbärgning till de aflägsna holmarne, hur sigenarene då med hot och våld tvungit den gamla värdinnan att utelämna gårdens pengar, spanmål och matvaror. När husbonden kom hem, voro visthusen sköflade, penningpåsen tom och skurkarne borta.

Nej, han ville ut på egen hand. Ännu i dag skulle han skaffa sig arbetsbetyg från länsman-
nen. Men hvart? Kanske Niko kunde råda...
Han måste träffa honom. Troligen fans han vid
tingsstället.

En kärra rullade fram längs landsvägen och
närmade sig altmera. Med hjulens skramlande
blandade sig ett egendomligt, klingande ljud. Nu
syntes de vägfarande mellan träna. Det var Vilp-
pos far i grå fångkläder och med bojor om ar-
mar och ben. Bredvid honom fångföraren, kort
och undersätsig, med gula mustascher och uni-
formsmössa.

Vilppo ropade an dem.

Hans bekantskap med fadern var så godt
som ingen, men det öfverkom honom plötsligt
en obändig lust att visa dem alla, att han ej
blygdes för honom. Och att han stod denne
svartmuskige brottsling närmare än alla de he-
derliga, regelrätta hvardagsmänniskorna på Soinila.

Han stälde lien från sig och steg öfver gär-
det. Skördefolket följde honom med indiskreta
blickar.

— Känner du igen mig, far?

Fången såg likgiltigt upp.

— Är det du, Vilppo! Det har gått på tok med gubben, som du ser.

Och han fortsatte, sänkande rösten till en förtrolig hviskning:

— I stället för att i tid dra mig undan, när jag vädrade ofärd, tänkte jag i mitt öfvermod såhär: „två hårda gossar — den här herrn och Gud Fader“ . . . och lade ut mitt sista. De hetsade mig, som man hetsar skogens vilda djur — och jag lurade dem i min tur lika många gånger, som det fins ränder på min tröja. Slutligen kom jag dock fast. Sitt öde kan ingen undgå. — Nå, lika godt, nu har jag inga näringsbekymmer mera; jag är för lifstiden pensionerad karl med rättighet att bära uniform . . . alldeles som öfversten på Tenala gård . . . He, he, he . . .

Det var ett hest, förstulet skratt, åtföljdt af hostrosslingar. Och han blinkade åt Vilppo en uppmaning att sentera hans kvickhet.

Fångföraren blef otålig. Hästen vred sig i redet och sparkade nervöst, ansatt af hundratals blodtörstiga flugor.

Vilppo kände sig långtifrån väl till mods. Han hade kommit med bröstet fylldt af trots mot hela världen, fast besluten att frimodigt visa sympati för den olycklige missdådaren. Men hvar

var nu blodets röst? Han fann ej ett enda, fatigt ord, han stod förstummad inför den gamles cynism.

Det var en lättnad för honom, när fångföraren äntligen manade på hästen.

— Farväl, far . . .

Ett flyktigt handslag, och kärran rullade vidare.

Vilppo steg tankfull öfver gärdet. På ängen fortsatte man det afbrutna arbetet, men stämningen föreföll trykt.

Hettan blef olidlig. Det var dödlugnt, solen stekte och flugorna stungo med envis ihärdighet. Fågelkvittret från småskogen hade tystnat; det låg en dof stillhet öfver naturen. Man kunde nästan förnimma dess suck efter befrielse från förtärande kvalm.

— Vi få åska på ögonblicket, spådde gamle Olli.

Om en stund gick solen bakom moln och en sakta vind strök genom alarnas toppar. Den ena tunga droppen efter den andra började falla, och snart stod regnet som spön i backen.

Man hade tagit sin tillflykt till ladan och satt där, tyst afvaktande. Lauri fäste nytt bett vid sin lie och lindade den smidiga vidjan i om-

sorgsfulla spiraler kring skaftet. Man följde mekaniskt med hans arbete och lyssnade till regnets dofva smattrande på taket.

— Väl, att ängen fick slagen, innan åskvädret bröt ut, sade Tuomas.

— Hur väl det nu var, får framtiden utvisa, knotade värdinnan. Få vi regntid nu, ruttnar gräset på slag.

Och så teg man åter.

När den värsta skuren upphört, vandrade man hemåt. Stoet drog skrindan, som var fylld med räfsor och liar. Landsvägen flödade af vatten, och fortfarande droppade regnet. Männens smorlädersstöflar plaskade i pussarne, och kvinnorna buro upp sina fällar ända till knät.

Slutligen var man hemma, trött och genomvåt. —

Ännu på eftermiddagen regnade det, när Vilppo med snabba steg vandrade till tingsstället.

Han hade fattat sitt beslut. Icke ens det fula vädret hade kunnat förmå honom till ett uppskof. Han nästan fruktade för ett sådant, det var som om han betviflat sin egen ståndaktighet. En annan gång kunde han möjligen tveka, måhända låta öfvertala sig att stanna kvar, till

sin egen olycka, sitt fördärf. Han ville rycka sig lös från allt det gamla, börja på nytt. Där ute i världen kunde han väl finna frid . . . den växte ej mera för honom här på Soinila.

Han påskyndade sin gång, medan vinden tilltog i styrka och regnet kittlade honom i ansiktet.

Andfådd nådde han tingstället.

På gästgifveriet hade några glada gossar slagit sig ner. Mosiga voro de af öldruckande och röda i synen.

— Om länsmannen är hemma? lallade en lång räkel till svar på Vilppos fråga. Hvad fan ha vi med länsmannen att skaffa? Fråga du far din — han känner länsmannen ypperligt . . .

De andra applåderade skämtet med ett gap-skratt.

— Kanske vill du sitta ner med oss, trugade en annan ironiskt. Vill du dricka med oss, får du den här flaskan för egen räkning, men måste dessutom betala alla de urdruckna för den stora ära som vederfars dig . . . Ingen svårighet torde det bli, ty troligen ha väl några af farsgubbens slantar rullat i dina fickor . . .

Den talande fick en så kraftig örfil, att han tumlade omkull och blef kvarsittande på golfvet med döddrucken, uttryckslös blick.

Men kamraterna rusade upp.

Slagsmål förekom af gästgifvaren, som hastigt knuffade Vilppo i ett inre rum och stängde dörren efter honom.

Där satt Niko på en bänk och sög på sin lilla pipa.

— Se Vilppo! när har du kommit?

Då Niko erfor broderns beslut att lämna orten, skiftade han färg. Låtsade dock ej fästa särdeles vikt vid saken, men började småningom på omvägar öfvertala honom att stanna.

Men lika gärna hade han kunnat tala till blåsten och regnet där ute.

Ett listigt leende blixtrade med ens till i hans svarta ögon — han skulle ändå fullfölja sin plan.

— Gör som du vill, sade han likgiltigt. Ens vilja är ens himmelrike. Men hvar får du pengar att börja med?

— Därpå har jag inte tänkt, svarade Vilppo modstulet.

— Jag skall låna dig femton mark, men då måste du också göra mig till viljes i en småsak. Gå inte hem i kväll, utan följ med mig till Järvenpää-Pekka. Där roar man sig, må du tro.

Han smackade belåtet och började gnola en bondpolka.

— Men dessförinnan skyndar jag till läns-
mannen efter arbetsbetyget, envisades Vilppo.

— Gör det då i Guds namn, men kom sedan . . .

När Vilppo gått, satt Niko kvar och log förnöjd.

. . . Han vill bort, emedan han är olycklig. Mina ord ha således ändå bitit på. Och han fruktar deras värkan — det är roligt att se hans feberaktiga brådska! . . . Kan jag blott förmå honom att stanna, går alt efter beräkning. Öfvertalning hjälper inte, snarare skadar . . . Men jag förmodar Soinila gubben med kraft motsätter sig hans beslut. Det går inte så lätt att schappa från hemmet . . . Och får Vilppo smaka på lifvet hos Pekka, kan detta också bidra till att kvarhålla honom.

. . . Sedan skaffas Tuomas undan på sätt eller annat, och Vilppo blir svärson . . . Föräldrarne sytningshjon, och då — då randas goda dar för mig och de våra! H-u-u-i!

Glädjen gjorde hans hvissling genomträngande klar som sommargyllingens röst. —

En half timme därpå vandrade bröderne genom den drypande våta skogen mot torpet vid Järvenpää, där Pekkas lättfärdiga festligheter firades och det hembrända brännvinet flöt i strömmar.

VIII.

— Och vet du, Anni, han för ett så rysligt lättsinnigt lif . . . Tänk dig, tre nätter årad hos Järvenpää-Pekka!

Häradsdomarens Tiina kunde ej motstå sin lust att under måltidsrasten på ängen delgifva Anni de nyheter hon samma dag fått höra och hvilka riktigt brände henne på tungan.

— Hvad säger du? Annis ögon stodo helt runda af bestörtning. Är det där han varit? Men hur vet du det?

— Heikki sade mig det — och dessutom kan man nog märka på honom, att han i natt varit med om dryckeslag. Ser du, utbrast hon triumferande, han är den ende af skördefolket, som somnat efter måltiden.

Vilppo hade värkligt dukat under för tröttheten och sof nu midt i solbaddet, med halföppen mun och fuktig panna.

Men Anni ville i det längsta bibehålla sin goda tro om honom.

— Om Vilppo lefver lättsinnigt, så gör din Heikki detsamma, ty han var ju också där . . . invände hon trotsigt.

— Ser du, det är stor skilnad . . .

Tiina lade munnen till hennes öra och hviskade en god stund.

— Hvad heter hon? Vet du det?

— Riitta Kiiski kalla de henne. Hon är nästan vacker, det lättsinniga stycket . . . en gång såg jag henne vid kyrkan.

Liksom tillfälligtvis föll Annis blick på Vilppo, där han sof i gröngräset, helt lugn och omedveten. Med en otålig knyck på nacken vände hon sig bort. Han var minsann ej värd, att hon ens såg åt honom, så som han betedde sig. Det skulle hon snart visa honom, det odjuret.

Det var märkvärdigt, hvad hon kände sig retad. Det förundrade henne själf . . . Hvad angick väl henne hans vägar och stigar? . . . Men förtrytelsens gråt sved henne redan i strupen.

Med ens öfverflyttades hennes förbittring på Tiina. Hon visste själf, att det var obefogadt, men hon var ond, så ond att hon kunnat bita henne. Hvarför skulle också Tiina sladdra om allting? . .

Hon reste sig hastigt och skyndade bort, under förevändning att dricka vid källan. Men när hon väl nått den och var utom synhåll, satte hon sig ned i blåbärsriset och grät. Grät så häftigt, att hon skakade i hela kroppen. Grät och undrade öfver sig själf . . . Torkade sedan omsorgsfullt bort sina tårar, uppfriskade kinderna med kallt vatten och återvände till de andra, beherskad, men med svullna ögon och allvarsamt ansikte.

Hon kunde värkligen inte begripa sig på Vilppo dessa sista tider. Han gick omkring och var så underlig, alls ej lik sig. Butter och tyst, aldrig ett vänligt ord ens. Först hade han talat om att lämna Soinila och bege sig ut i världen. Far hade föreställt honom det otacksamma i hans afsikt, den ekonomiska förlust han skulle åsamka gården, just när hans krafter nått sin fulla utveckling och han genom sitt arbete kunde afbetala det uppehälle han under många år åtnjutit. Far höll alltid strängt på penningen och gaf ej lätt

efter . . . Där hade utbytts häftiga ord, och Vilppo såg ej blidare ut efter det. Talte dock ej mer om att vandra bort.

Men nu kom detta.

Hvad gick väl åt honom?

Och hon försökte föreställa sig Riitta Kiiski, sådan Tiina beskrifvit henne. Var han verkligt kär i henne? Var det sant, som man sade, att han i dryckesrördt tillstånd bedt henne bli hans hustru och flytta med honom bort från orten? Hon, som ingen anständig person ville veta af!..

Åter steg gråten henne i halsen, men hon sväljde den modigt. Hon var ju Tuomas' trolovade, och Tuomas förgick sig aldrig.

Men hvad var det för rebelliska tankar, som trängde fram? Desamma, som ofta vid väfstolen kommit öfver henne, som aldrig unnat Tuomas en hjärtlig blick, när han gick förbi fönstret, och som sväfvade ut i det oändliga, om blott Vilppos smidiga gestalt visade sig på gården.

Beslutsamt undanträngde hon dem. Härefter skulle ej Tuomas ha orsak att beklaga sig. Vilppo hade visat, hur mycket han var värd . . .

När hon rätt tänkte efter, stod saken ju helt bra. Det kunde till och med vara hälsosamt, om Vilppo fick en skrapa för sina nattliga nöjen.

Hufvudsaken var dock, att han ej lämnade Soinila . . . Det vore en stor förlust för dem, hade far sagt, en god arbetskraft mindre.

Tänk om han blefve ond och ginge bört! . . . Herregud, hur tomt det skulle kännas . . .

Och Anni föll helt och hållet ur sin roll af förnuftig ekonom, skänkte ej en tanke åt dyra dagsvärken, såg blott för sig de ödsliga, tungsinta dagar, solskensdagar och regndagar, som i enformig följd skulle droppa ned öfver Soinila, sedan han lämnat hemmet. Hon greps af obeskrifligt vemod — det var som om hon glidit ute på den vida, vida fjärden ensam i en liten, liten båt, när morgondimman böljade öfver vattnet . . . ingen strand syntes, och ej ett ljud störde tystnadens hjärtgripande sång . . .

Det var för henne en smärtsam njutning att vagga sig in i denna nya, okända stämning, som aldrig förr bemäktigat sig henne. Odeladt hängaf hon sig åt den. Vilppo trädde helt och hållet i bakgrunden — hon ville ju i själfva verket alls ej veta af honom. Och hon kelade med sig, med sin inbilladt ensliga ställning i lifvet, tils själfmedlidandets tårar rullade nedför hennes kinder. —

I skuggan af en ung björk höllo Olli och hans hustru sin middagsrast. Äfven deras tankar tyktes syssla med Vilppo, ty blickarna uppsökte honom ofta, medan samtalet fördes i lågmält ton.

— Du ser nu, huru mycket han är att lita på . . . värdinnan talade öfvertygande. Bättre om du nu låter honom gå, än håller en drinkare i huset. Förr eller senare gör han dock allvar af sin hotelse . . .

— Jag släpper inte pojken för alt i världen; hållre må han lefva huru oordentligt som hälst. Ungdomen måste få rasa ut . . . Nog skulle jag gärna ge honom en liten näsbränna, den valpen, men jag är rädd att han tar humör, kantänka, och schappar i väg . . . Fan anamma!

Och gubben ref sig villrådigt bak örat.

— Ja, Vilppo, han var alltid din gunstling . . . och Tuomas ingenting för dig. Gå på bara som hittils, men skyll dig själf. God och vänlig har jag varit mot honom under alla dessa år — det kan ingen bestrida — och det skall jag äfven framgent förbli. Men jag kan ej låta bli att tänka, att du handlar oklokt, Olli-stackare . . .

Olli log ett stilla löje af medlidsam öfverlägsenhet.

— Ack det kvinfolket, det rör altjämt upp himmel och jord för ingenting . . .

Nu var det tid att bryta upp. Gubben tände sin pipa, och de sofvande väktes. Arbetsstyrkan fördelades i två grupper. Den ena rustade sig till angrepp på den högväxta alsikeklöfvern, tät som en fäll och rosenröd af blommor. Och den andra började taga in torrhö.

Glam och rop ljödo öfver åkern från den ena flocken till den andra. Solen sken, klöfvern doftade, och en frisk vind prasslade i höet. På renarna rodnade smultronen . . . dem kunde man omöjligt lämna i fred, huru brådt det än var. Skyndsamt rafsade man åt sig en munfull af den röda skörden, grinande illa åt de höstrån, som i hasten följt med. Och så åter till arbetet.

Katten Vanha-Matti var också ute på höbärgning. Han hade hoppat upp på lasset och trampade hö i kapp med drängen Lauri, till de kringståendes stora munterhet. Ibland blef han helt och hållet begrafven under ett nytt fång, men kröp smidigt ut därifrån. Stirrade melanholiskt framför sig med stora, gula ögon, knykte nervöst på svansen, men lämnade ej sin upp-

höjda ställning, som växte med hvar sekund. Nedanför sprang hunden Vahti och lekte med en lösryckt torfva, ömsom skällande och tjutande af glädje.

Vid den aflägsnaste ändan af åkern, bakom gårdet, dök en röd parasoll upp. Och bredvid den en hvit halmhatt.

Med begärlighet tog man sig anledning att hvilat på räfsa och lie, granskande dessa två och kisande mot solen med smala, små ögon.

— Prästgårdsherrskapet . . . pastorn och fröken Sylvia, sade Soinila värdinnan med medveten kännedom.

— Hur skall dendär slippa öfver gårdet? undrade Lauri ironiskt, pekande på Sylvia.

Samma fråga sysselsatte på det lifligaste den den gälde. Oroligt trippade hon af och an, sökande den fördelaktigaste öfvergångspunkten. En gång trädde hon redan sin tåspets mellan två gårdslen och tog fart, men kjolen var så snäf och handskarne kunde spricka. Bakom henne stod Abel Sopanen, försiktigt hållande parasollen.

Om den drummeln hälst stigit öfver till först och gått förut, så hade hon kunnat manövrera i fred! Herregud, hvad han ändå var obehfvad...

Rådwill såg hon upp till honom.

Konvenansens lag hade alltid varit långt obegripligare för Abel än treenighetsläran, och nu svettades han formligen af oro att begå ett brott mot den, eller, hvilket vore lika illa, en underlåtenhetssynd. Hvad borde han göra?

Han hade med största noggrannhet genomläst „Sättet att vara eller Etikettens fordringar“, hade därur lärt sig äta med gaffel och icke leka med sin urked. Men ett dylikt fall som detta fans bestämdt ej upptaget. Författaren måste hafva glömt det.

Ett osäkert minne började blinka fram. „När man går uppför trappor, går kavaljeren“ . . . ja, hur var det? . . . „förut“ eller „efter“? . . . Måne det ej var „förut“? . . .

I ett nu satt han gränsle på gärdet.

— Hur skall *jag* slippa öfver?

Sylvias röst ljöd så barnsligt bedjande.

Ett medel fans ännu: han kunde ju rifva ner gärdsgården. Hans samvete uppreste sig dock däremot.

Men i medeltiden, den ridderligaste tid som funnits och för hvilken Sylvia ju svärmade, tog man sin sköna på sadelknappen . . . kunde man ej lyfta henne öfver ett gärde? . . .

Hur förtjusande var hon ej i sin kvinliga hjälplöshet! . . . Och han kände sig stark, mycket stark . . .

Blixtnabt hade hans långa armar fångat henne och halat henne upp till sig. Han kunde icke motstå frästelsen att ett ögonblick sluta henne intill sig, helt oförmärkt, innan han lät henne glida ner.

— Men herr pastor, folket ser oss ju . . .

Hon var ond och röd.

Det var då en tölp! . . . Hvilken löjlig figur hon måtte ha gjort, när han först lyfte upp henne som en mjölsäck, jämkade henne i rätt direktion och sedan lät henne plumsa ned på andra sidan gärdet.

Han åter satt kvar där uppe, liksom bedöfvad. Han hade hållit henne slutet i sina armar . . . var det väl möjligt? Hans hjärta skälfdes af fröjd.

— Ämnar pastorn bli sittande där? frågade Sylvia impertinent, spännande upp parasollen.

Förvirrad steg han ned och följde henne tyst.

Sylvia fruktade slutligen, att hon gått för långt i sin ovilja.

— Månne han är ledsen? tänkte hon orolig. Det får ej ske.

Och hon blef åter älskvärdheten själf, sladderande värre än en liten skata.

Tillsammans nådde de skördefolket, som aktningfullt hälsade.

Hos Sylvia grodde ännu misstanken, att Sopanen blifvit sårad . . . hvarför var han väl fortfarande så tyst? . .

Hon beslöt försona honom genom att visa sig folkelig.

Hon närmade sig Anni.

— Är det inte roligt att arbeta på ängen?

Hon affekterade ett intresse, genom hvilket nedlåtenheten stack fram.

— Nog går det ju an, bara solen ej steker så hett.

— Har du inte synd om de vackra små blommorna, hvilkas lifstråd du afskär?

Anni såg häpen upp. Ur denna synpunkt hade hon aldrig betraktat saken.

— Korna måste ju ha mat till vintern, log hon till svar.

-- Hvad heta era kor?

— Kaunikki, Punikki, Appeli . . . Se, där står just Appeli vid gärdet och tittar hitåt, afbröt hon sig själf. Hon kan ej nu följa med hjorden, ty hon kommer endera dagen att kalfva . . .

Sylvia vände sig förskräckt bort . . . Nej, Sopianen hade icke lyssnat till samtalet, det var då väl.

Nu fortsatte de sin vandring till gruppen, som tog in torrhö.

Sylvia begärde en räfsa. Med sina behandskade händer drog hon den kokett öfver stubben, samlande vidpass tio strån i sänder, hvilka hon med graciös omsorg placerade på lasset. Parasollen lämnade hon ej ett ögonblick -- hon kunde ju eljes förstöra sin hy.

Folket log i smyg och skar kvickheter.

Men Abel Sopianen arbetade med allvar. När han engång beslutit sig för att delta, tog han i som i flydda dagar. Enorma höfång lyftades upp på lasset af hans långa, seniga armar.

— Nu skola vi gå, bestämde Sylvia. Jag har så rysligt hett.

Hon fläktade sig med näsduken.

— Jag också, sade Sopianen trovärdigt, jag är svettig öfveralt.

Sylvia sände honom en förkrossande blick. Och med denne skulle hon gifta sig! . . . O, Arthur Stjärnfält . . . !

Abel kände, att han åter fallit i onåd, men hvarför? Grunden under hans fötter var lika

osäker som nattgammal is. Försagd tillät han sig ett projekt:

— Ska vi inte klifva öfver gärdet igen?

— Nej tack! Det kom så kallt och indigneradt.

— Men det var trefligt, vågade han invända.

Hennes svar afklipte all vidare diskussion:

— Vi gå ut genom landsvägsgrinden. —

— — — — —

På prästgården låg samtidigt något i luften. Prosten och mamsell Sillman hade sällskapat hela långa eftermiddagen med hvarandra, och när de skildes, hade han sett så vänligt på henne.

Nu stultade han ensam af och an i salen, försjunken i tankar och altjämt tappande sin pipa. Hon åter gick med högröda kinder i hushållet och bar sig tafatt åt.

Efter kvällsvarden sade prosten godnatt och drog sig tillbaka till sitt sofrum.

Genom det öppna fönstret strömmade löfkojornas starka doft, och skuggan under träna växte allt tätare och större.

Han satte sig ned att utarbета en predikan för följande söndag.

„Medan I hafven ljuset, tron på ljuset, att I mågen blifva ljusets barn.“

Men tankarne läto ej tvinga sig in i sin hvardagsfåra. De ilade långt ut i det förflutna och klingade i hans öra som en halft förgäten melodi, än ljuf, än vemodig . . .

Han öppnade slutligen ett fack i sitt skrifbord och tog fram ett porträtt. Det var hans aflidna hustrus, från deras förlofningstid.

Hur gladt hade ej lifvet då lett emot dem båda. Men äfven om den karga värkligheten icke fullt motsvarat idealet — hur lycklig hade han dock ej varit!

Gubben aftorkade en tår, som sakta sökte sig väg mellan den orakade kindens styfva, hvita strån.

Han harklade sin strupe och började kläda af sig.

Hvad manne församlingsborna skulle tänka, om deras gamle herde gifte om sig? . . Och barnen sedan? . .

Nå, de borde väl unna sin far en liten solglimt på hans ålderdom. —

När Rosina Sillman samma afton satt på sin sängkant, var hon upprörd af den stora lycka, som väntade henne. Härpå hade hon aldrig vågat hoppas.

Då ljud den välkända knackningen på dörren.

— Gå han genast bort och lägg sig, Hannes! Inte passar det, att han springer här så sent, lät det snäsigt.

Hon vred nyckeln två hvarf omkring i låset.

IX.

Det gamla lusthuset i prästgårdsparken hade upplefvat mycket. Dess starkt sluttande grå tak af uddade pärtor hade under par människoåldrar höjt sin käcka lilla stång mot skyn med dess väderflöjel af järnbleck, föreställande en flygande dufva. Utvändigt hade det varit gulmåladt, och på de inre väggarna kunde man ännu skönja spår efter hvit färg med guldsirater — det enda minne, som återstod från en försvunnen elegans.

Numera voro fönsterrutorna spruckna och fult ihopfogade med kitt, och i taket hängde spindelväfvarne tjocka och ostörda. Spindlarne sprungo bestyrtsamt af och an — de hade god förtjänst, ty genom hålet i en ruta dansade flugorna in, lättsinnigt följande den glada solskensstrimman, som trängde sig fram genom löfvärket och nyfi-

ket undersökte de murkna golfplankorna här inne. Det var blott aftonsolen som hittade hit, ty träna omkring lusthuset hade vuxit stora.

Det hade försiggått, en riktig täflan mellan dem, hvem som till först skulle nå flöjeln. Tall, björk och rönn växte i kapp. Men björken blef på efterkälken — hon var nu alltid så sirlig och och omständlig vid bildandet af kvistar och hängen. Och rönnen hade anlag för korpulens, därför hann hon ej med. Tallen ansåg sig redan som segrare. Men en medtäflare, som man alldeles förbisett, emedan hon var så obetydlig, mossan, som beklädde stenarne, hade spelat dem alla ett spratt. Ihärdigt klef hon uppför lusthusväggen, tum för tum, sommar efter sommar. Och en dag befann hon sig på taket. Men hon ville för ingen del väcka de andras uppmärksamhet, utan slog fortfarande rötter och växte i tysthet. Och hon nådde dufvan däruppe förr än någon annan, medan hon oförtrutet väfde sin grå matta kring stängen. På taket tog hon sitt högkvarter, växte alt frodigare, trängde sina rötter alt djupare och uppfrätte småningom bräderna till en enda murken massa, hvilken första storm med lätthet kunnat söndersmula, om ej den unga lifvakten af trån dämpat dess våldsamma angrepp.

Och hvad alt hade ej lusthuset sett? Under dess välmaktsdagar serverades här choklad ur äkta kinesiskt porslin och massiv silfverkanna. Siden och sammetsdräkter sopade golfvet, fransk parfym och franska artigheter mättade luften. Ty prästen, som låtit uppföra lusthuset, var af gammal adlig familj och hade ej bortlagt sin förnämhet och smak för lyx på samma gång som sin adelsuniform.

Men sedan kom en tid af tillbakagående. Den följande kyrkoherden var en bokmal, en lärd, som på ålderdomen hugnats med pastorat, på grund af sina förtjänster på det pedagogiska området. Och lusthuset blef hans studerkammare under sommaren. Digra volymer af historiska verk staplades upp längs bänkarne. Historie var hans specialstudium, och teologin fick hvila i ro uppe i en obebodd vindskammare. Då kunde det någon gång hända, att en kvinna från församlingen uppsökte prosten för att erhålla råd och hjälp — mannen hennes var så svår att komma öfverens med ... Motvilligt lösslet sig den gamle från sina kära böcker och begynte en djupsinnig föreläsning i moral för den andäktigt lyssnande gumman, som slutligen efter många tack samma nigningar försvann, i tysthet undrande öfver

prostens stora lärdom och hvad han egentligen kunnat mena . . .

Men hans efterträdare, gubben Jurvelius, bråkade aldrig sin hjärna med fälttåg och fredsslut, lika litet som med högre teologi. Nöjd att ha fått begravva den vid pastorexamen, var han numera blott praktisk präst. Trätande makar försonade han vid en panna kaffe med några förnuftiga ord. Och innan de begåfvo sig hem, hade han gett dem många goda råd i jordbruk och ladugårdsskötsel, bättre än till och med almanackan bjöd på. Och begrundande dessa, glömde de sin gamla oenighet. Själf traskade han hela sommaren omkring på åker och äng, undersökande diken och gården och inspekterande arbetsfolket.

Lusthuset stod nuförtiden öde, ty prästgården hade fått en veranda. Och det var ej häller lockande att uppsöka det gamla rucklet, hvars tak man icke mera kunde lita på.

Men en afton i slutet af juli knakade dess förfallna trappa under tunga steg. Och strax därpå följde ett par trippande små fötter.

— Fy, hvad här är dammigt, utbrast Sylvia, dragande klädningen åt sig. Man kan ju alls ej vara här. Pappa har ofta talat om att låta rifva

ner lusthuset, men jag har bedt för det — det ser så pittoreskt ut. Tycker inte pastorn om gamla byggnader?

— Nå, inte vet jag nu det just.

— Ni borde uppodla ert sinne för estetik . . .

Följer pastorn med den nya literaturen? Läser ni alls romaner?

— Inte just mycke', bara lite', kom det för läget.

Sylvia kväfde en suck.

— Kom, så skola vi göra en promenad till stranden, föreslog hon.

Och åter knarrade trappan under de bortgåendes steg. Spindlarne fortsatte sitt afbrutna arbete.

Där ute bortdog dagern altmera och skymning började svepa kring träner och buskar. Den smög försiktigt in i de djupaste snår, varsamt bredande sin mjuka slöja kring hvarje skroflig sten, öfver alla vissna ruskor och affallna kvistar. Med tillhjälp af månskenet förlånade den äfven det mest osköna i naturen detta trolska, mjuka behag, som vill locka en att luta sitt hufvud till ro och drömma bort en sommarnatt i den tysta skogen.

Försiktigt böjande de täta grenarna åt sidan, vandrade Sylvia och pastor Sopenen framåt.

— Författare äro vanligen intressanta personligheter, man kan ha stor nytta af deras sällskap. Känner pastorn någon af våra unga skriftställare?

— Nå, nä-ä, men jag tycker mera om läkare. Det är riktigt lustigt, hur de kunna veta alt möjligt om en människa . . . När jag för många år sen låg sjuk på kliniken i Helsingfors, hängde öfver sängen en tafla, på hvilken doktorn skref upp hur jag mådde och alt möjligt annat om mig. Öfverst stod: »intelligensen ostörd». Han kände mig alls inte . . . hur kunde han väl veta, att jag har ett så godt hufvud? . . .

Under hans tröttande prat hade de småningom närmat sig prästgårdsviken. I den tilltagande skymningen låg vattenytan blank och vid inför dem, närmast strandbrädden betäkt af en grön, slemaktig beläggning af frömjöl från tallarna.

— Vattnet blommar, sade adjunkten, nu borde braxens lektid vara inne.

I detsamma gled ett svart föremål fram bakom en udde, och strax därpå aftecknade sig silhuett-liket mot den blekgula aftonhimmelen konturerna af en båt med två mörka karlgestalter. Den ene rodde med små, jämna årtag, den andre stod upprätt i aktern och lade ut nät. Det var så tyst, att man kunde höra årtullarnes sakta

gnisslande. Och nu föll månflödet ljust öfver dem, försilfrande vattnet, som droppade från årorna, medan stranden där adjunkten och Sylvia stodo, låg i djup skugga.

Nätet tog slut, roddaren stannade farten och mannen i aktern upptog ett nytt. Och åter gled båten sakta framåt. Det var tydligt att man ville afspärra viken för att i natt göra en god fångst.

Längs stranden förmärktes också ett ovanligt lif. Sjön drog sig i långa strimmor, oaktadt det var spegellugnt. Dumma braxenhufvud tittade här och där upp, dåsiga och lata af leken och den tröttande värmen, som middagssolens ihärdiga gassande åstadkommit i det grunda vattnet.

— Det är tjuffiskare, hviskade pastorn, jag springer hem efter hjälp.

Och han rusade åstad med långa ben och slängande armar.

Sylvia kände sig litet rädd till mods, när hon, så fort den snäfva kjolen tillät det, skyndade efter, snafvande öfver ruskor och rötter.

Hu, då . . . tjufvar! Månne Sopanen själf ämnade ro ut emot dem?

I mörkret tykte hon sig se en karl vid hvar trästam, och den djupa skuggan under buskarne kunde trygt dölja hvad som hälst . . .

Med ett gäلت skrik rykte hon plötsligt till — hon hade varseblifvit eld mellan löfvärket . . . Troligen en tjuf, som höll på att röka sin pipa . . . Hon vågade knapt gå vidare . . . Nå, gudske-lof, det var ju ljuset från prästgårdsköket . . .

Inom kort stod hon på gården.

Där mötte hon Sopanen och husbondsdrän-gen på väg ned till båten, den förre beväpnad med en lång pistol, den senare med en knölpåk. Beslutsamhet och mod glödde i deras ansikten.

Halft förlamad af den skräck hon nyss ut-stått, kunde Sylvia endast stamma:

— Gå ej! . . . Det är farligt . . .

Hon sträkte bedjande händerna mot ad-junkten.

Men denne var nu en gång i farten och störtade i väg utan att svara henne.

Fruktan och begär att följa honom kämpade inom henne. Det senare segrade. Samlande sina kjolar med ena handen, ilade hon genom det daggiga gräset, längs spången, som ledde genom den mörka parken och ända ned till stranden.

Snabba årtag och en mörk skugga på vattnet tillkännagåfvo för henne den väg pastorns båt tog.

Från den andra båten höll man just på att lägga ut sitt sista nät.

— Niko, sade roddaren plötsligt, nu är fan lös — det kommer någon roende upp emot oss från prästgårdssidan.

Niko satte sig ögonblickligt ned och kommanderade sakta:

— Ro mot stranden, så misstänker man oss ej . . . Kanske de ingenting märkt ännu . . . Det kan möjligen vara folk från Soinila . . . Vi ska' vänta tills de aflägsna sig . . .

Men båten höll kurs rakt på dem.

— Fan anamma, nu gå näten åt helvete, klagade Niko; de ha kostat vackra pengar. Hvad ska' vi göra, Pekka?

— Rädda våra egna skinn! Styr utanför båten, ditt nöt, de ämna genskjuta oss!

— Nog hinna vi om udden förr än de.

Men Niko hade ej rätt beräknat styrkan i husbondsdrängens muskulösa armar. Rätt som det var, hade de fienden tvärt framför sig.

— Stanna! ljöd det med stentorsstämma.

Men Pekka drog på som för lifvet och lycades också kila förbi. Mössan hade han tryckt djupt ned i pannan — här gälde det att ej bli igenkänd.

Men i sista ögonblicket grep adjunktens kraftiga hand om akterknappen på deras båt.

Niko for upp, dödsblek. Instinktmässigt höjde han styråran och lät den med full kraft falla ned på prästens arm.

Smärtan och öfverraskningen kom denne att släppa sitt tag. Nästa sekund gled o tjuvfiskarene blixtnabt förbi honom och utåt fjärden.

Men båda hörde de husbondsdrängens grofva stämma:

— Den, som slog pastorn, var sigenaren Nikodemus.

Förföljelse tjänade numera till intet, man borde endast ställa vakt för att hindra tjufvarne från att borttaga sina nät.

Så snart båten lagt till vid stranden, skyndade husbondsdrängen genast upp till gården för att ombesörja vakthållningen.

Då varnade Sopenan en kvinlig gestalt, som närmade sig.

— Är det ni, fröken Sylvia! utbrast han gladt. Han befann sig ännu under inflytande af det segerstolta ruset från striden.

— Ja, ja, men är ni skadad? frågade hon oroligt.

Han visade henne sin handled. Den var högt uppsvullen och handen blå.

Hon skrek till och fick ett svindelanfall.

Han tog emot henne i fallet och halft stödde halft bar henne till det gamla lusthuset där invid.

Spindlarne fingo brådtom att rädda sig, när han varsamt lade sin börda på bänken. Mån-skenet föll in som ett smalt band tvärs öfver henne, där hon satt lutad mot väggen.

Hon öppnade ögonen och såg frånvarande ut.

Han satte sig bredvid henne och tog hennes hand.

— Jag älskar dig, vill du bli min? hviskade han upprörd.

— Din för evigt . . . ljöd det matt som en anderöst.

Det räckte ännu en god stund, innan spind-larne åter fingo vara ostörda.

Och det förfallna lusthuset stod ensamt kvar i natten, gömmande hvad det nyss sett bland den bleknade skaran af gamla minnen.

X.

Följande dag var mulen och tung.

På Soinila hade man nyss slutat frukostmåltiden. Gubben rökte sin pipa, Vilppo och Tuomas sysslade i stugan hvar på sitt håll, värdinnan tog af bordet, och från handkammaren hördes väfstolens flitiga klappande, ackompanjeradt af Annis röst, som sakta gnolade en visa.

— I dag borde plöjningen af trädan ändtligen börjas, gossar, påminte Olli otåligt.

— Därtill är jorden ännu alldeles för våt efter de täta regnen, invände Vilppo.

Värdinnan kastade i förbifarten en skarp blick på honom, medan hon stälde undan brödet och saltfisken i det väggfasta skåpet.

— Jag vet en annan orsak, hvarför plöjningen nu ej kan ske, sade hon halft frånvänd,

ordnande skedarna på hyllan, så att de skramlade. Träget arbete och nattliga förluster passa sällan ihop . . .

Vilppo blossade upp.

— Kan du säga, mor, att jag någonsin försummat så mycket som en hårsån af mitt arbete för mina nöjen? Den dag detta händer, må du kasta en förebråelse emot mig, ej nu. Önskar far, skall jag nog plöja upp hela Hevoispelto, så att leran strittar om plogen . . . Men när alfven stiger upp och klumparne sedan skola sönderharfvas, fån I se er om.

Han reste sig och gick ut i vredesmod.

Han kunde icke lida detta jämna gnatande och kältande om sysslorna, och ännu mindre dessa elaka hänsyftningar . . . Nuförtiden var mor ständigt påpasslig med sina stickord. Och äfven på gubben kunde man ofta se, att han var missnöjd.

Det sjöd inom Vilppo, och retligheten tog alt oftare utbrott. Den närdes och tillväxte af medvetandet, att han nu oåterkalleligen afsvurit sig sin frihet. Förut hade utsikten till en fullständig brytning, ett afsked från hemmet, ett ströftåg ut i vida världen hägrat försonande för honom såsom en naturlig afslutning på ett pinsamt förhållande.

. . . Men detta hänglande vid det gamla, detta osäkra famlande mot framtiden, denna missstro hos de andra, där han fordrade absolut tillit, detta naggande — alt detta marterade honom så, att han vred sig därunder.

. . . Och det med Anni sedan — huru skulle han kunna bära det? De hade alla sammansvurit sig att plåga honom. Och han — hade lofvat att ej gå bort.

Mekaniskt ilade hans blick öfver gården, åkern och den kringliggande bygden.

På åkerrenen bakom närmaste gårde varseblef han en liten gosse. Trasig och smutsig, med urvuxna kläder och bara fötter, stod han där. De förslagna ögonen blickade försiktigt omkring sig.

Vilppo gick emot honom.

— Hvad vill du?

Gossen svarade ej, men rakte honom en smutsig, hopviken papperslapp. Därpå sprang han skyndsamt sin väg.

Vilppo öppnade den. Där stod med hög, osäker stil och knapt uttydbar ortografi: »Gode broder, kom i dag till Metsämäki klockan tolf, jag har något att säga dig, och nu inte annat än adjö, må väl, önskar din tillgifne broder Nikodemus.

Metsämäki var den vanliga mötesplatsen, men tiden illa vald. Vilppo vore tvungen att lämna dikesgräfningen på någon timme, men han kunde ju taga igen det förlorade arbetet sedan. Dock föreföll det honom motbjudande, i synnerhet då han nyss med så mycken själfkänsla tillbakavisat värdinnans anspelningar om försummade göromål.

Hvarför valde ej Niko aftonen som förr?

Misslynt följde han Tuomas till åkern, där afloppsdiket skulle rensas. Efter par timmars ansträngdt arbete, såg han på sitt ur. Nu var tiden inne att gå. Han ställde bort spaden och drog jackan på sig.

Tuomas såg förvånad upp, men teg.

Då Vilppo började styra af mot skogen, sporde han stillsamt:

— Hvart går du, Vilppo?

Denne, som hela tiden väntat en fråga, svarade retad:

— Skall nu också du utspionera mina vägar och lägga din näsa i blöt i alt som angår mig, liksom de andra . . .

Under rask vandring hade han snart nått mötesplatsen. Hans gälla hvissling besvarades af Niko, som redan väntade honom.

Äfven denne fick uppbära yttringar af hans dåliga lynne, men när han blifvit invigd i Nikos nattliga fiskeriäfventyr, koncentrerade sig hans intresse därvid.

— Du kunde ha låtit bli att lägga ut nät i andras fiskevatten — men att du ej lät fånga dig, det var duktigt gjordt. Hvad ämnar du nu göra?

— Resten beror af dig, Vilppo. Jag är som en fluga i spindelns nät. Frigör du mig, flyger jag min kos; gör du det ej, blir jag fångad.

Niko lade öfvertalande sin hand på broderns arm och fortsatte:

— Du har ett arbetsbetyg för vistelse i Ingermanland; gif det åt mig — du behöfver ju det ej mera... Och så hjälper du mig att rymma...

Vilppos ögon blixtrade till.

Det äfventyrliga i företaget tog hans sinne med storm. Och han tykte sig själf stå på krigsfot med hela världen, med lag och samhälle. Det låg en berusande känsla däri.

Nu rådslogs om, huru flykten skulle ställas. Bäst vore, att Vilppo där hemma föregåfve en längre fiskerifärd i sällskap med någon annan, pålitlig person och därunder förde Niko till närmaste stad, därifrån han med bantåget skulle

bege sig af bortom ryska gränsen. Efter något år vore hela saken glömd, och han kunde trygt återvända.

Häri var man ense, men hvem skulle man upptaga som tredje man i kamratskapet? Hvar finna en förtegen pojke, som man kunde lita på?

Niko nämnde Tuomas.

Men Vilppo afböjde häftigt förslaget. Så häftigt att Niko förvånad såg upp, med en spändt iakttagande, betydelsefull blick.

Vilppo bet sig i läppen. Det var dumt, att han blottat sig för Niko. Denne hade ingenting att skaffa med hans inre lif. Han beslöt att vara mera försiktig härnäst.

Han föreslog i sin tur Pekka.

Nej, denne dugde icke; han var misstänkt och ville ej ådraga sig vederbörandes blickar. Han ämnade hålla sig molstill, påstod Niko. Men Tuomas? Icke hade väl fosterbröderne blifvit ovänner?

Niko log bakslugt . . .

— Naturligtvis taga vi då Tuomas med, sade Vilppo beherskad.

Och i sitt sinne förbannade han den känsla af agg mot fosterbrodern, som på senare tider så obefogadt dykt upp inom honom.

I största hast öfverenskoms nu om tid och ställe, där Niko skulle sammanträffa med de andre, och så skildes man åt.

Snart stod Vilppo åter på åkern med Tuomas.

Det föreföll honom obehagligt att bedja om dennes medvärkan, men slutligen gjorde han det dock. Ett fördömdt öde fogade, att han skulle behöfva hans hjälp just nu, när han tyckte sig stå som mest i harnesk mot dem alla.

Om ej i gärningar och ord, så dock i dolda tankar . . .

Tuomas blef angenämt öfverraskad, när Vilppo bad honom följa med. Det föll honom in, att detta kunde vara ett tecken på omstämning i Vilppos sinne, som troligen förbittrats af faderns brott och vanära. Han tvekade icke att gifva fritt lopp åt sin fröjd.

Ändtligen skulle då det tvungna förhållandet upphöra, det gamla, goda återvända!

Hans spade klöf dikesjorden med raskare fart och torfven flög omkring honom.

Men Vilppo blef med ens trött vid altsammans. Det plågade honom, att se den andres glädje, hvares grund han nog anade . . . Han ville ej bedraga honom med hycklad vänlighet . . .

— Jag tar dig med, emedan jag behöfver dig, sade han kärft; låt se, att du ej sviker mitt förtroende genom pratsjuka.

Hans blick blef ännu mera hård än klangen i hans röst, och Tuomas teg förstämnd. Det hade dock varit en glimt från fordom. —

Följande morgon hade solen knapt höjt sitt röda klot öfver tallskogens toppar, när Vilppo och Tuomas redan voro färdiga till afresa. Tunga steg af grofva sjöstöflar hade redan länge stört sömnen för de andra. Det kändes som en lättnad, när dessa ändtligen dogo bort, och man ännu en timme fick njuta af den sköna morgonslummern. Ty klockan var endast fyra och intet brådiskande arbete på fälten jagade upp en så tidigt . . .

Men på stranden där utanför öste Tuomas' kraftiga arm båten tom från regnvattnet, som fått stå och jäsa i den så länge, att tjäran på bottnen blifvit helt gråaktig. Och korgen med långrefs-nystanen lyftades in. Därpå lådorna, längs hvilkas kanter krokarna voro upphängda, hvar och en försedd med en lång, ringlande daggmask. Till sist vägkostpåsen och kaffepannan, samt yxen.

Det dofva bullret, då årorna lades i båten, ekade genom den stilla morgonen och blandade sig i de sofvandes drömmar.

Vilppo sköt ut. Vattnet strömmade in i den fåra fören plöjt upp i den fina sanden.

Snabba taktmässiga slag af två par åror aflägsnade roddarene alltmer från stranden.

I sundet saktade Vilppo farten.

— Det var här Niko lagt ut näten; där borta vid udden gensköts han af prästgårdsbåten.

Hit hade solstrålarne ej hunnit tränga, och luften kändes fuktig och morgonkall. På den låga ängsstranden stod nattdimman, tät som en fäll, ur hvilken albuskarnes mörka konturer otydligt framträdde.

Men svalorna voro redan vakna och i full värksamhet, de hade så otroligt mycket att ombesörja. Först näringsbekymret, det gamla vanliga, och sedan att undervisa ungarne i flykt. Efter en månad vidpass skulle ju den långa resan mot södern företagas. På gårdsgården satt den yngsta generationen uppspetad, för att på de gamlas befallning öfva sina smidiga vingar i snabbhet och precision. Det var ett kvittrande och småpratande utan all ända.

— Till söder med solen — vi följa med solen! ljöd det i långt utdragna driller.

De voro så upptagna af sin öfning, att till och med deras gamle erkefiende, katten, fick vara

i fred. Han vandrade med afmätta steg öfver trädesåkern, så mycket som möjligt aktande sina tassar för det daggdrypande gräset. Håren på ryggen rykte nervöst — han befarade ett nappatag med svalorna. Men då han fann sig obemärkt, hoppade han upp på en hög sten midt i åkern, satte sig ned, slog svansen om sig och såg tillfredsstäld ut med sig och sin separerade ställning.

Nu förändrades båtens riktning. Den gled ej mer längs stranden, utan styrde rakt utåt.

Den vida ytan hade just vaknat upp och log, rosig och varm efter slummern, i små krusiga vågor mot solen, den skalken, som väkt henne med sina kyssar. Som dunkla minnen från en förgången natt drogo fina, violetta strimmor längs vattenbrynet, men de smulto snart bort i rosenrödt, och vågorna lekte med sina nya, vackra guldpaljetter, så det gnistrade öfver fjärden.

Par hundra alnar framför båten gick en lång strimma. Det var en gräsandskulle, som simmade fram, med modern i spetsen. Ett varnande läte, och hela den bruna flocken flaxade bullrande upp. Som ett mörkt band sträkte den längs vattenbrynet mot vassen i viken, där ingen kunde finna den och där den ostördt kunde snattra hela dagen och doppa näbbarna i vattnet.

Båten gled in i ett sund mellan en holme och fastlandet. På den steniga stranden, bevuxen med glänsande sälg och röd Lythrum, stod en man. Vilppo vände ditåt.

Det var Niko. Han tog emot farkosten och hoppade in, slängande sitt bagage, ett smutsigt knyte, i fören. Snart styrde båten bort genom sundet och rakt ut mot den nya fjärd, som åter öppnade sig för dem.

Under trögt samtal rodde de framåt, medan den ena timmen efter den andra förrann. Saimalandskapets enformiga skönhet vecklade ut för dem tafla efter tafla. Nya holmar och uddar, sund och vikar dök upp ur det skimrande perspektivet. Men öfver dem alla hvilade denna fläkt af ödemarkens enslighet, denna obeskrifliga sorgbundenhet, som kännetecknar den karelska naturen.

Solen brände hett, men en skarp nordostvind hade börjat blåsa.

— Bara vi inte få storm, befarade Vilppo. Tunga moln stego upp, mörka med gulröda kanter. Men de lagrade sig ej, utan jagade pilsnabt genom rymden, drifna af vinden, som småningom tilltog i styrka.

Man beslöt taga upp i land på en holme för att äta frukost och dricka kaffe.

Snart skrapade fören mot strandens stenar. Niko bar matförrådet i land, medan Vilppo tog yxen och begaf sig uppåt holmen för att samla ved till bränsle. Tuomas drog upp båten.

Man fann en mot blåsten skyddad plats, en grön linda, omgifven på tre sidor af skog, med utsikt öfver sjön. Snart sprakade elden muntert, och den röda lågan lindade sig smidigt kring de kådiga kvistarne.

Efter måltiden tändes piporna, och Niko började till tidsfördrif underhålla kamraterna med berättelser från sitt eget lif, kryddade med litet svordomar, mycken lögn och mycket skryt.

Vilppo hörde knapt en stafvelse. Han låg på rygg ett stycke från de andre och var långt borta med sina tankar. Men Tuomas följde ifrigt med och trodde hvart ord.

— Om du orkar bära tjugofem kappar råg, är du ju lika stark som Vilppo, sade han beundrande.

— Ta mig fan bar jag inte dem och kastade dem som en vante i kyrkosexmannens släde. Här har du dem, sa' jag. Han stod med öppen mun, just såhär. Det var en rask pojke, sa' han. Den borde man få till svärson, sa' han. Ta mig jäveln, sa' han inte så! När jag härnäst kommer

tillbaka, smäller det väl . . . Jo, ser du, Vilppo och jag äro duktiga karlar, vi två. Skada, att ej han också blir hemmansegare. Sku' han bara bry sig om, kunde han nog få huru många nätta hemmansdöttrar som helst, men han har sitt hufvud för sig, han bryr sig bara om en . . . Och hon åter är bunden, tillade han med låtsad tvekan. Jo, han har råkat i svår belägenhet, stackars pojke . . . och är så finkänslig se'n . . .

Niko log i smyg, då han såg att Tuomas blef röd, men fortsatte sitt prat och kom åter in på likgiltiga ämnen. Det gälde att ännu i dag invärka på Tuomas; han ämnade göra sitt bästa, då det fördömda fiskeriäventyret korsat hans planer och tvingat honom att på en tid lämna orten. Bra liten utsikt hade han att lyckas, men här återstod ju ej annat . . .

Bäst det var, rodde en båt förbi.

— Fiskare liksom vi, anmärkte Niko lugnt. De ha drag efter sig.

Om en stund stack åter en båtför fram.

— Tusan, hvad alla äro i rörelse nu, sade han.

Men med ens for han upp, som stungen af en orm.

— Tuomas, ditt fördömda nät, hur drog du upp båten! . . . Ta mig fan är det inte den, som

seglar där, ensam med hela långrefven. Hur tänker du nu vi skola slippa härifrån? Jag blir här som ett möss i fällan, tils länsmannen behagar söka upp mig . . .

Tuomas blef het om öronen, han hade värligen gjort sin sak dåligt — han såg rådvill på Vilppo.

Denne var blek af förtrytelse och kunde ej återhålla sin vrede.

— Hvem vet, om du ej gjort det afsiktligt, undslapp det honom . . . mor tål ej Niko, och du är hennes kreatur . . . Skam öfver din falskhet . . . Kanske kan jag ännu ropa an fiskarbåten . . .

Han skyndade bort tvärs öfver holmen.

Tuomas stod som bedöfvad . . . Sådana ord hade han aldrig väntat sig . . .

Det glimtade till i Nikos ögon. Ett triumferande, djäfvulskt uttryck smög sig öfver hans drag . . .

— En rask simmare kunde upphinna båten; blåsten drifver den i riktning förbi udden här invid. Du kan ju simma, Tuomas? Genskjut den härifrån! Fort ur kläderna! Du har gjort skadan och det är din sak att godtgöra den . . .

Det kom plötsligt öfver Tuomas en glädje, som han aldrig känt. Han visste, att företaget

var farligt. Men om han simmade ut efter båten, vederlade han ju fullständigt Vilppos misstankar, och . . . måhända . . . ja, måhända kunde denne åter börja hålla af honom. Han skulle förmå Vilppo att gifta sig med Anni och öfvertaga värdskapet . . . Niko hade öppnat hans ögon . . . Men om han drunknade! — ja, då blefve ju Vilppo den själfskrifne arftagaren . . .

När han halfhögt uttalade denna tanke, forsade redan vattnet under hans breda bröst och armarne drogo kraftiga tag.

Från motsatta sidan af holmen hörde han Vilppos starka stämman, som ropade an fiskarbåten . . . troligen förgäfves . . . På stranden stod Niko i framåtlutad ställning, spanande, afvaktande . . .

Han simmade och simmade . . . Det var en underlig känsla att glida sådär öfver vattnet, med mer än tio famnars djup under sig . . . Nu måste han redan vara bra långt från stranden, åtminstone föreföll det honom så . . .

Han kände ej tecken till trötthet, men blåsten hade drifvit båten långt utåt. Det var en lyckträff, om han råkade fånga den, när den passerade udden.

Han simmade framåt. Oupphörligt hörde han Vilppos långt utdragna: hoj, karlar, ron hit!

Han log . . . hvilken glädje för honom, när han nått båten, och Vilppo insett, att han misskämt honom . . .

Det började smyga en underlig slapphet öfver hans leder, och simrörelserna blefvo nästan mekaniska.

Men båten var nu helt nära.

Ännu tjugo kraftiga tag, och han skulle vara vid sitt mål. Det representerade för honom alt: lifvet, Vilppos vänskap och förtroende . . . Herregud, hvad lifvet ändå var härligt . . .

I detsamma strök båten förbi på en famns afstånd, oakadt alla hans ansträngningar.

Han började simma efter den. Inom kort skulle han nog upphinna den . . .

— Drag på duktigt, pojke, skrek Niko.

Småningom kände Tuomas krafterna smälta bort. Han hade flera gånger varit så nära båten, att han trott sig kunna fatta tag i den.

Ännu ett sista ångestfullt försök . . .

Men vinden blåste, båten dref framför honom, och de solglittrande böljorna slog mot dess sidor. Han hörde deras skvalp som en aflägsen sång . . . Han kände igen den . . . det var en längesedan bortglömd vaggvisa, som hans mor sjungit för honom, hans mor, som sedan många,

många år var död. En djup domning bemäktigade sig honom.

— Fader vår, som är i himmelen, mumlade han . . . fader vår, som är . . . mera kom han ej nu ihåg. Det susade för hans öron, och hans hufvud sjönk djupare . . . snart skulle vattnet tränga in genom mun och näsborrar.

— För guds skull, Tuomas, hörde han Vilppos upprörda stämma ropa, simma i land! Du dränker dig — aldrig får du fatt i båten . . .

Vilppo hade just återvändt med oförrättadt ärende och genast frågat efter Tuomas. Han observerade, att Niko såg så besynnerlig ut, när han pekade bort mot sjön och sade:

— Han simmar efter båten.

Vilppo blef dödsblek.

— Du har haft honom till det, din skurk, skrek han. Slet häftigt kläderna af sig och simmade ut, trots Nikos föreställningar.

I detsamma försvann Tuomas' hufvud under vattnet. Ett ångestrop ljud öfver fjärden. Men han dök åter upp.

— Vänta, bror, jag kommer, skrek Vilppo i förtviflan.

Han sjönk ånyo i djupet, skymtade fram ett ögonblick och försvann sedan för alltid.

Vilppo kände sin styrka minskas, på samma gång fasan isade hans lemmar. Och han hade nu simmat endast halfva vägen.

Han insåg, att han ej mera kunde lämna någon hjälp. Innan han nått olycksstället, skulle äfven hans krafter tagit slut.

Han vände om. Med knapp nöd och skälfvande af utmattning uppnådde han stranden.

— Det var du, Niko, som uppmanat honom till detta, jag såg det i din onda blick, din usling, framprässade han mödosamt.

— Håhå! hånade denne. Sopa först rent för egen dörr, käre bror! Tuomas tog måhända illa upp dina fula misstankar.

Vilppo rykte till. Bärgtung välte plötsligt öfver honom hans syndaskuld mot Tuomas. Det var icke allenast minnet af all hans ovänlighet, de många oförtjänt hårda orden, som likt hotande spöken trädde för honom — han hade ju också på sätt och vis drifvit honom i döden . . .

På sätt och vis, ja . . . men hade han väl rätt att anklaga sig själf för detta? Nej, och tusen gånger nej! Med sin uttalade misstanke hade han aldrig haft allvar, det var endast en yttring af hans retlighet.

Han hade aldrig bedt Tuomas simma ut efter båten, icke ens anat, att han ämnade göra det; han skulle ha hindrat honom, om han vetat det . . .

Skulden var Nikos — helt och hållet Nikos . . .

Men dessa tankar! . . . Envist kommo de tillbaka, fastän han trängde dem undan . . .

XI.

Månskenet föll in genom en springa i dörren och kastade en skarp ljusstrimma snedt öfver höloftet, där Vilppo och drängen Lauri lågo. Från stallet där nere hördes hästarnes enformiga tuggande, och i höet prasslade näbbmössen, när de pipande jagade hvarandra från den ena ändan af loftet till den andra.

Lauri hade längesedan somnat in; hans långdragna snarkningar vittnade om, att han tog sin sak på allvar.

Men Vilppo låg vaken och vände sig af och an. Hans tankar gingo sitt vanliga kretslopp... hvar natt plågade han sig med att på nytt upplefva händelsernas gång altifrån den dag, då Tuomas drunknade.

Det sker med pinsam noggrannhet, äfven den minsta omständighet blir ihågkommen. Det är som om den oupphörliga öfningen skärpt hans minne till ytterlighet.

Hela den förfärliga tilldragelsen framträder lefvande för honom under den tysta natten, medan månljuset dallrar öfver det doftande höet. Detalj för detalj. Och sedan det, som följde omedelbart härpå.

Hvilka bittra, rasande anklagelser kastar han ej mot Niko! Denne bemöter dem med lögnaktiga undflykter och kall cynism . . . En fullständig brytning uppstår mellan dem — åh, hvad Vilppo hatar och föraktar sin halfbror! . . . deras nödtvungna samvara blir honom olidlig . . .

Timme efter timme förflyter. På eftermiddagen varsna de en båt. De ropa an den. Det är en okänd bonde uppifrån ödemarken, som ämnar sig till staden med sitt förråd af smör och bär. För pengar och goda ord förmås han att vända om, för att efterspana den förlorade båten. Sedan denna återfunnits, följer Niko med bonden, och Vilppo återvänder ensam hem till Soinila med sitt sorgliga budskap.

Aldrig glömmet han den färden. Än ror han så häftigt att årtullarne böjas, än falla ar-

marne maktlösa ned, liksom domnade. Ofta är han betänkt på att kasta sig i sjön och omkomma, hällre än se den jämmer hans hemkomst skall draga med sig. Och är han ej delvis orsaken till det skedda? . .

Han tar sig om hufvudet, han fruktar för sitt förstånd . . . Han har ju *icke* gjort det? . . hvad? . . Nej, nej! Han anade det ej ens, förr än det var för sent. Gud är sträng och dömer både gärningar och uppsåt — men här förefans ingendera. Men den hjärtats hårdhet han länge hyst, den har fått sitt straff, och han kvider där- under. Det hem som för många år sedan upp- tagit honom, en trasig, föraktad sigenarpojke, mät- tat honom, klädt honom varm och likstält honom med de egna barnen, mot detta har han visat af- voghet, otacksamhet, har betraktat som egennyttä hvad i själfva värdet var uppoffrande människo- kärlek och välvilja. Hvilken orm de närt hos sig! . . Han ryser för sig själf . . . Med Niko, den skurken, har han idkat vänligt umgänge, sin gode, tillgifne fosterbror har han undvikit — ja, mer än det! Men nu skall han söka af all sin förmåga godtgöra, hvad han brutit. Han skall hos de gamla försöka ersätta Tuomas, som de förlorat. Kanske dock ett helt lif kan uppväga hans syndaskuld.

Ändtligen når han hemstranden. Drar mekaniskt upp båten och går med tunga steg mot gården. På halfva vägen stannar han och drar djupt efter andan, som om han bure en tung börda. Där uppe på backen står fosterfadern med yxe i handen. Skall han bli den förste, som kommer emot honom? . . . Nej, han går till spannmålsboden . . .

Vilppo träder in i stugan. På tröskeln möter honom fostermodern. Hon bär en stäfva i handen. Han säger ej ett ord, endast ser på henne ångestfullt. Hon ryggar tillbaka och fäster sina skarpa, grå ögon forskande på honom.

— Hvad är det? Hvar är Tuomas?

Hennes läppar darra . . .

— Han är död, han har drunknat.

Vilppo står med nedböjdt hufvud framför henne.

Den par sekunders tystnad, som följer härpå, synes honom evighetslång. Sedan hör han henne fråga, andlös, upprörd:

— Är du orsak till hans död? Svara här inför lefvande Gud!

Och han riktar sin blick stadigt mot hennes och svarar:

— Nej, så sant mig Gud hjälpe till lif och själ. Han simmade efter båten, som drifvit bort. Han gjorde det utan min vetskap.

Hon ställer bort stäfvan och sätter sig ned på bänken, ty knäna darra våldsamt under henne. Och hon vill höra hela beskrifningen. Litet emellan vaggas hon kvidande fram och tillbaka och torkar med sitt förkläde bort tårarna, som hon vill återhålla för att helt kunna följa med berättelsens gång. Och när denna är slut, brister hon ut i våldsamt gråt.

Medan Vilppo talar, inträda fosterfadern och Anni. Uppskrämda stanna de och lyssna till hans ord. Gubben sätter sig stilla ned bredvid värdinnan, Anni stöder tungt mot bordet.

Hon snyftar bittert; i synnerhet upprör det henne, att Tuomas fått en bråd död och att hans lik ännu ligger och drifver där ute i sjön — häröfver klagas hon mest. Gubben åter är skakad. Han står själf vid grafvens brädd . . . Obehagligt att påminnas härom, obehagligast, när påminnelsen sker genom att liemannen skördat en person ur ens egen familjekrets, en person, som man dagligen sett och umgåtts med. Gubbens nedre käk skälfver som af frossa, och de hopknäpta magra fingrarne darra.

Vilppo berättar sanningsenligt hela förhållandet. Han döljer intet; icke afsikten med färden, ej ens de hårda ord han yttrat till Tuomas, innan han skyndade bort. I allas närvara förebrår han sig med stränga ord sin kärlekslöshet, riktad mot fosterbrodern endast några minuter förr än han dog. Men han nämner intet om sina misstankar beträffande Nikos skuld i Tuomas' slut. Har han väl rättighet härtill? Det är ju blotta misstankar. Han slutar med en halfkväfd snyftning:

— Ack, jag olycklige, som nödgats upplefva alt detta . . . Icke födes den dag snart, som åter ser mig glad . . .

Sedan ligger för hans blick samma fjärd, där Tuomas drunknat. Man är ute med not och drag för att få upp hans lik. Snart lyckas det äfven.

Vilppo är härvid till ingen nytta. Han går omkring som i sömnen, och ingen begär håller hans hjälp. Utan att först reflektera däröfver, märker han, att man drar sig undan för honom och hviskar sinsemellan. Han blir uppmärksam. Nej, det är ej tillfälligt . . . hvart han kommer, skingras gruppen, och sedan han gått, hviskar

man åter. Han drar sig till minnes länsmannens blick, när han dagen förut anmälde olycksfallet. Det var densamma, spändt iakttagande, som hos alla dessa andra.

— Det blir likundersökning, sade länsmannen. Myllymäki får ej nu lämna orten.

Han är misstänkt för mord, han inser det nu. Det oroar honom icke, ty besiktningen skall nog bringa ljus häri. Men han är utom sig af förbittring. Bättre, att liksom fostermodern ohöjdt uttala sin misstanke, än detta tisslande i knutarna.

Men hon? Tror hon väl honom nu? Han tycker sig märka en viss oro i hennes sätt, en lust att iakttaga honom. För resten är hon helt och hållet upptagen af sin sorg, det är ju hennes gullgosse, hennes älskade barns trolofvade, som omkommit.

De båda andras åsikt om honom tror han sig känna. Anni är vänlig mot honom, med en öppenhet, som icke döljer något, och gubben uttalar en gång i allsköns förtroende för honom sin tacksamhet mot Gud, att Vilppo är den som lefver, och att Herren ej fogat det annorlunda. Han blir ålderdomssvag, stackars far, därför är han så barnsligt uppriktig.

Och nu framträder för hans minne likbesiktningen. Den ger det utslag han väntat, och en omstämning i allmänna opinionen inträder. Man hopar sig omkring honom, är bäste bror med honom, oaktadt han hälst vill gå i fred. Han tror deras vänlighet härröra af önskan att godtgöra honom för den misstanke de hyst. Men par dagar därpå finner han en annan lösning, som gör att han drar sig undan altmera, fördjupar sig i arbete och lefver endast för hemmet.

Tyngd af oroliga tankar, besluter han sig för att uppsöka prosten och tala med honom. En dag befinner han sig i dennes arbetsrum på tu-manhand med honom. Den gamle sitter i sin länstol, blickar vänligt på honom öfver sina guld-bågade glasögon och ber honom säga frimodigt ut, hvad han har på hjärtat; detta är ju en bikt, en hemlighet mellan dem båda.

Vilppo rycker till.

Menar väl prosten, att han dolt något i den bekännelse han redan framlagt? Är det en misstanke?

Nej, gubben ser så god och tillitsfull ut; han vill endast påminna om biktens art och betydelse.

Vilppo omtalar, huru tankarna ej lämna honom någon ro. Han förebrår sig Tuomas' död;

hans hårda ord ha måhända drifvit denne att simma ut efter båten . . .

Prosten varseblir ångesten i hans blick och tar på sitt lugna, kärleksfulla sätt saken i skärskådande. Han ser inför sig en marterad själ, med ångerns fruktbärande groddämne inom sig, en själ, som står vid skiljovägen mellan förtviflan och goda gärningar. Med aktsam hand vill han göra sin plikt som själaherde. Han talar varmt, öfvertygande:

— Huru ofta såra vi ej, tyvärr, vår nästa med ord, skarpare än dolkstygn! Till och med dem vi älska mest. På så sätt är ju enhvar en mördare. Sällan förebrå vi oss det så mycket, som vi borde. Endast i enstaka fall hopa sig tillfälligheterna så, att svåra följder uppstå därur, liksom nu. Gud, som ser till hjärtat, vet att vår afsikt ej varit sådan. Men han vill genom sorg och pröfning varna oss för den hjärtats själfviskhet och hårdhet, som aldrig tänker på andra. Genom lidande böjer han sitt barn till ödmjukhet, knäcker det styfva sinnet och riktar blicken uppåt, mot det eviga, oförgängliga. Ty alla våra lumpna jordiska intressen äro blott hvirflande stoftkorn, dem vinden för efter sitt behag. Här borde du tydligt förnimma Guds hand. Inom dig

är sådt ett frö för evigheten. Det beror nu af dig själf, om det skall spira upp. Du bör gömma det i en tacksam jordmån, att det må grönska och tillväxa, till fröjd för ditt hem, som kärleksfullt hägnat din vilsna barndom och till evig vinning för dig själf, när Herren en gång kallar dig hädan.

Djupt rörd, yppar Vilppo äfven det ovänliga sinnelag han en tid bortåt hyst mot detta sitt hem. Prosten tadlar honom därför och påvisar honom hans plikt mot föräldrarne. Denna har ytterligare tillvuxit nu, ty det blir väl han, som en dag kommer att öfvertaga gården.

Vilppo blir blek. Han vägrar att inta Tuomas' plats. Men ända till sin sista svettdroppe vill han arbeta för dem alla.

Han tackar ödmjukt sin själasörjare och går bort. Många tankar myllra inom honom under vandringen hemåt. Han finner för första gången början till frid inom sig. Hans ögon ha öppnats, nu ser han tydligt Guds hand, som genom sorg vill förädla honom . . . Den ånger, som gror inom honom, är, såsom prosten sagt, en tuktomästare till Kristus . . .

Sedan påminner han sig den gamles ord om hans framtida ställning i hemmet. Se där, hvar-

för man gruppvis på begrafningen trängdes omkring honom för att visa honom vänlighet!

De tro naturligtvis detsamma som prostén, de egennyttige uslingarne. Men aldrig skall det gå därhän, det är hans fasta beslut. En död ställer sig emellan honom och Anni . . .

Fastän fostermodern numera, i likhet med alla andra, är öfvertygad om hans oskuld, synes hennes gamla motvilja för honom tilltagit. Hennes älskling, Tuomas, är död, och denne förhatlige sigenarpojke lefver. Han, Vilppo rår ju ej därför, men hans åsyn plågar henne dock.

Men Vilppo besluter att med tålmod utvärda äfven det svåra, som måhända möter honom, utan tanke på egen fördel, besjälad blott af lusten att godtgöra sina forna förseelser, sin kärlekslöshet.

XII.

En lång vinter, med köld och igensnöade vägar, och den därpå följande våta, slaskiga våren voro ändtligen förbi. Man befann sig nu i början af juni.

Föga spår hade denna tid lämnat efter sig på Soinila. Fårorna i gamle Ollis ansikte hade blifvit litet djupare, håret gråare och hållningen mera böjd. Det hade kommit öfver honom en viss känsla af osäkerhet; hans blick litade alltid till Vilppo — denne var den ende, som kunde hjälpa och råda. Han kände krafterna tyna af och fäste sig med sjuklig envishet vid tanken, att Vilppo skulle bli den, som gifte sig med Anni och ärfde gården. Han ryggade tillbaka för att komma i beröring med, i beroende af en främling som svärson. Han hade talat med Vilppo härom, men

denne var så besynnerligt motsträfvig; han slog alltid saken ifrån sig, ville alls ej inlåta sig härpå. Orsaken härtill var säkert Katri, gissade gubben. Hon gnatade och kältade altjämt på Vilppo — hon borde skämmas att bete sig så mot honom. En sådan gosse som han fans ej på Guds gröna jord. Så arbetsam och klok! Ensam hade han skött jordbruket detta år, knapt unnande sig hvila eller matro. Vackrare brodd än här på Soinila såg man ej ens på prästgårdsåkrarne. Och aldrig mer uppsökte han Järvenpää-Pekka; det var nog om han någon gång slog sig lös och roade sig med andra unga karlar i byn.

Olli försökte flitigt invärka på Katri för att åstadkomma giftermål mellan Anni och Vilppo. Jämt och ständigt låg han öfver henne med sina yrkanden på medgörlighet från hennes sida. Till slut blef hon ond.

— Hvarför ansätter du mig? De unga själfva ha ju ej yttrat ett ord om saken. Låt dem först komma öfverens.

— Samtycker du sedan?

— Det har jag inte sagt.

Då beslöt Olli att söka sig en mäktig bundsförvandt. Han gick rakt till prosten. Denne hade nog förr tagit griller ur käringhufvuden. Han

hade nyss gift sig med mamsell Sillman, han förstod nog, att en karl ej finner sig väl, om han ej har en egen, liten gumma.

Besöket aflopp så lyckligt, att Olli återvände triumferande hem. Katri var kallad upp till prosten ännu i dag.

Värdinnan såg surmulen ut, men tog på sig sin bestämda min och sin nya, randiga bomullstygsklädning och gick.

Framkommen till prästgården, bjöds hon först in till prostinnan, där hennes hjärta uppmjukades med en kaffetår med dopp och en annan på bit. Det var en rar och vänlig prostinna, men nog bedrogo de sig bra mycket, om de trodde att Katri var den, som lät locka sig till ett medgifvande. Den saken angick blott henne, icke dem, det hade hon beslutit säga prosten rent ut i ansiktet . . . det vill säga, om hon bara tordes . . .

Bäst det var, öppnade han dörren och nickade åt henne:

— Kom in till mig, kära värdinna, så skola vi talas vid litet.

Snart befann hon sig sittande med honom i hans tysta arbetsrum, där alla de gamla böckerna stodo så ordentligt uppradade längs hyllorna.

En fläkt af vördnad genomfor henne. Men hon beslöt att ej ge tapt.

Så började han tala. Icke alls pockande som Olli, utan vänligt, enkelt och förnuftigt. Han framställde, huru mycket klokare det vore att välja en svärson, som man kände, en god och duglig gosse, än en främling, som kanske sedan förslösade, hvad föräldrarne med försakelser och möda hopsamlat åt sitt enda barn.

Hur det nu var, erkände Katri, att han hade rätt, och hennes samtycke låg ej långt borta. Den motvilja, hon alltid hyst för sigenarpojken, var ju ganska obefogad; hvartill tjänade det att längre streta emot?

När prosten slutligen drog på den strängen, att Soinila värdinnan alltid visat sig vara en ovanligt förnuftig kvinna, föll den sista förskansningen och hon sträkte vapen.

Litet snopen kom hon hem med det medgifvande prosten lirkat ur henne. Men hon försvarade sig mot Ollis illpariga leende:

— Icke har jag ju någonsin bestämdt satt mig emot saken.

Nu började Olli bearbeta Vilppo. Denne var först ståndaktig, men när han såg gubbens ifver och ur fostermoderns egen mun hörde, att

hon hälst toge honom, Vilppo, till svärson, smälte hans motstånd bort som snö för vårsolen. Under detta sorgliga år hade han altmer fäst sig vid Anni. Hon var den glada, lilla fågel, som lockade det ena leendet efter det andra på hans allvarsamma läppar. I synnerhet på senare tider var hon rentaf själfsvåldig i sin uppsluppenhet. Och hon trufdes så väl i hans sällskap, till och med bättre än förr, tyckte han. En tanke på, att någon annan kunde komma och vinna hennes hjärta, oroade honom. Medan han tidigt på våren timrade upp det lilla rummet, som bygdes till stugan och där i en framtid Anni med sin blifvande man komme att bo, undrade han ofta, hvem denne lycklige skulle bli.

Hvarför skulle han väl längre hålla ut med sin själfpåtagna försakelse, då till och med föräldrarne önskade giftermålet? Befriad från alla band af tvång och beherskning, blossade hans kärlek ånyo upp, täflande i värme med junisolen, som åter slösade sitt guld öfver näjden, där den låg grönskande i saftig, nyfödd fågring. I skogen sjöngo gök och bofink, medan svalan bygde bo under takåsen på den nyuppförda kammaren. Hvarför skulle ej han vara lycklig som de, då lifvet log så härligt emot honom!

En dag åkte där upp till Soinila en schäs. Den var blank och fin som solen, och hästens rede lyste af bleckbeslag och kedar.

Två karlar hoppade ut. Den ene var en medelålders man, lång och mager, med nya, glänsande guttaperka galoscher på fötterna och paraply i handen, oaktadt ej ens en molntapp syntes på himmelen. Den andre liten och rörlig, i höga smorlädersstöflar.

De stego in i stugan och ströko af mössorna.

— Goddag!

— Gud gifve.

Därinne suto de gamla på tumanhand, och Anni väfde i kammaren invid. Det låg nuförtiden en återhållen fröjd i det sätt, på hvilket hon slängde spolen, en dämpad, uppsluppen fröjd . . .

— Hvarifrån komma de främmande? frågade omsider gubben, sedan karlarne tyst satt sig ned på en bänk.

— Från Puolasaari kapell, svarade den lille.

Väfstolens slammer upphörde med ens.

— Hvart gäller färden?

— Inte just längre än hit, tänker jag.

— Då måtten I ha ett märkeligt ärende, som drifver er att resa så långt midt i brinnande sommararbetena.

Den lille log och visade på kamraten, som satt där styf och stel i sina nya kläder och blanka galoscher.

— Hå, för dendär karlen betyder försummade jordbruksarbeten inte särdeles. Han har råd att låta sin stack stå på åkern flera år årad. Han har ett af de bästa hemmanen i Puolasaari, säger man. Men nog lär ju hans ärende vara viktigt också, så som ni trodde.

— Nå, låt höra!

— Och så har han tolf kor och sexton får och tre hästar och fyra svin och en vacker, ny stuga...

— Nå, än sedan?

— Han är en bra karl; ni kan fråga hvem som hälst, länsmannen, prästen eller Tuohela-husbonden, om ni känner honom...

— Ja så.

— Han sku' ha lust att bli svärson här på Soinila, om det passar...

— Får han då ingen flicka i sin hemsocken, eller sitt hemkapell, rättade Olli sig själf med en ringaktande tonvikt på ordet „kapell“.

Den lille skrattade öfverlägset.

— Nog får han fast hundra, därom är inte fråga, men han har hört så mycket godt om er Anni. Kanske kunde man få se henne.

Anni kom in, röd och road. Friaren såg knapt upp, där han satt i sin ståt och låtsade som om saken bra litet intresserat honom.

— Kom hit, min flicka, vinkade den gamle, hvad säger du om dethär?

Groparna i Annis kinder dolde tusen små skälmar, när hon leende hviskade åt gubben sitt intryck af friaren.

— Han ser ut som en påklädd gårdsgårdsstör, fnittrade hon.

Värdinnan drog Olli afsides och talade par ord med honom.

— Ja, nog lären I få fara hem med oförrettadt ärende, vände sig gubben slutligen till de främmande.

Den lille antog en förnärnad min. Han lät påskina, att Soinila husbonden ej borde ha råd att rata en så rik svärson.

Men det var mera än Katris själfkänsla kunde smälta. Hon satte armarne i sidan och svarade:

— Vi behöfva alls inte era rikedomar . . . En hemmansegare-dotter från Hirsilampi socken gifter sig inte med en bonde från ett kapell, han må vara huru rik och fin som hälst.

— Ja så, då är vårt ärende således undan-stökadt, sade den lille högdraget, i det de båda

reste sig. Det såg ut, som om han väntat att Soinila husbonden skulle häjda honom, men han misstog sig.

— Adjö!

— Adjö!

I pinkarrier åkte den afspisade friaren och hans talman bort, så schäsen slängde om husknuten. Det gälde, att ännu i sista minuten skryta med den flinke trafvaren.

Anni stod i fönstret och skrattade. De hvita tänderna lyste som två jämna pärlrader. —

På aftonen fogade det sig så, att Vilppo kom att gå just samma väg, som Anni nyss tagit, när hon skulle afhämta calfvarne från hagen. I alkogen upphann han henne.

— Hvarför rusar du i väg sådär? retades Anni. Jag trodde stora tjuren var efter dig . . .

Han låtsade ej höra.

— Hvad svar gaf du friaren? Af de gamla får jag intet besked.

— Naturligtvis inte. Jag förbjöd dem att tala härom med dig.

Hon såg hemlighetsfull ut.

— Nå?

— Jag begärde betänketid.

Vilppo mulnade.

— Hur hade du hjärta härtill? Du vet ju, hur jag är fäst vid dig . . . du är numera alldeles oundgänglig för mig . . .

— Fäst vid mig? Jo pytt!

Och hon sjöng med retsam min en liten skojfrisk visa därifrån trakten:

Neitsytniemen mallasmyllyn valkea lehmä ammuu,
Tänäpänä rakkaus syttyy, huomenna se sammuu . . .

— Just så är det med dig, slutade hon.

— Hur kan du säga så! . . .

Han försökte fatta hennes hand.

Hon drog den undan.

— Hur var det med Riitta Kiiski? . . .

— Tala ej om den tiden! . . . då var jag så olycklig — för din skull . . .

Solen höll på att gå ned. Ett rosenrödt skimmer bredde sig öfver himmelen, och vid horisonten glödde det af eld och purpur. I ett trä satt en talltrast och sjöng. En hel värld af längtan och kärlek klädde sig i toner och klingade ut öfver näjden. Den klara stämman hade en vemodig skiftning, vemodigt ljuf som Finlands korta sommar, som de första gulnade löfvens sus i vinden. Men ännu var ju hela naturen grön

och fager, ännu kunde sången klinga, ostörd af köld och stormar. —

Hand i hand kommo Anni och Vilppo hem, glädjestrålände.

Far var den förste, som fick veta att de trolofvat sig, han fröjdade sig häråt som ett barn.

Mor åter föreslog, att bröllopet skulle firas så snart som möjligt. Sådär omkring Jakobsdagstiden, då vore gödkalfven sju veckor gammal . . . en präktig stek, som man ej skulle skämmas för att bjuda prästgårdsherrskapet på. Man måste ställa för sig som omständigheterna fordrade.

Gubben pratade och planlade för de unga.

— Kärrängen borde du småningom rödja upp, Vilppo; hafren skulle växa präktig där, bara frosten låter den vara i fred. Du får redan nu öfvertaga hela hemmanet. Mor och jag äro gamla och behöfva hvila. Vi vilja endast ha vår varma stuga, mat och vård till döddagar här hos dig och Anni, resten får du. Det är lugnast sålunda, mindre bråk och mindre ansvar. Du håller nog dina gamla fosterföräldrar väl . . .

En söndag inemot slutet af juli rådde en ovanlig brådska och rörelse på Soinila. Värдин-

nan skramlade med koppar och tallrikar, den tillkallade hjälphustrun sprang af och an med stekpannorna, och husbonden stultade omkring, ordnande de med granna etiketter försedda, billiga scherry-flaskorna, dem han hämtat från staden. Anni syntes ej till, men ute på gården stälde Vilppo upp ungbjörkar i tät krans omkring farstukvisten.

Vahti låg makligt i solskenet på gräslindan plirande med ögonen och njutande af värmen.

Plötsligt spetsade han öronen. Klinkan på porten lyftades sakta upp, som om den anländande velat undvika onödigt buller.

Det var en mörklätt man, liten och spenslig. Han kastade en snabb blick omkring sig och gick rakt fram till Vilppo.

Denne ryggade tillbaka som för ett spöke, men fick ej ett ord öfver sina läppar.

— Åhå, sade Niko, är det på detta sätt du välkomnar mig efter så lång tid, sedan jag väl förhjulpt dig till lycka?

Vilppo höjde afvärjande armen.

— Bort härifrån, usling, eller kastar jag ut dig! framprässade han.

— Stopp, du glömmet att du är min bror, och sigenare liksom jag! . . Snart ser du för högmöd ej mer din egen näsa . . .

Blek af vrede ropade Vilppo åt Vahti, som betraktade den nykomne med misstänksamma ögon:

— Buss på honom, jaga bort honom, om han ej godvilligt lagar sig af!

Hunden rusade upp med groft skall.

Blixtnabt hade Niko räddat sig ut genom porten. Hans ögon lågade och ett dödligt hat afspeglade sig i hans magra, bleka ansikte, där han skyndade bort längs landsvägen.

— Det blir din ofärd, mumlade han ursinnig.

När Vilppo kom in, såg han till sin lättnad, att ingen observerat uppträdet på gården. Endast värdinnan frågade flyktigt, hvem det var som Vahti skält på, om någon af bröllopsgästerna redan syntes?

— Nej, det var endast en landsvägsstrykare.

En timme senare vimlade det af folk i Soinila stugan. Ännu syntes dock ej prästgårds herrskapet. Man hade stält den nya kammaren i ordning för dem, och värdinnan blickade väntansfullt utåt landsvägen, plockande bort vissna blad från blommorna i fönstret och slätande ut den hvita hemväfda bordduken.

Där döko de äntligen fram mellan träna vid vägkrökningen.

— Par och påkörare, skämtade vanvördigt ett kvickhufvud från kyrkbyn.

Främst gick prosten arm i arm med sin fru. Han såg snäll och försagd ut, där han omsorgsfullt undvek att trampa i hennes långa, frasande sidenklädning. Hon åter struttade fram med samlad värdighet, som en höna i stark medvind.

— Jurvelius, han har väl inte glömt handboken? påminde hon.

— Nej, min vän, den fins i bakfickan.

Sedan kom det unga paret, hvars bröllop stått samma dag som faderns. Pastor Sopenan hade nyss blifvit utnämnd till kapellan i Talvisilta församling, men tjänsten skulle tillträdas först om ett år. Dock skötte han för närvarande vikariatet och vistades blott på några dagar hos svärfadern.

Han gick, lång och kantig, sin väg fram, och unga fru Sylvia trippade som en liten docka vid hans arm.

Hon var på utuselt humör i dag; hon hade kommit underfund med, att Rosinas sidenklädning, som frasade framför henne, var af bättre kvalitet än hennes egen. Den hade Abel köpt i Petersburg, och nu fick han i rikt mått „äta upp“ den med både tull och spetsar och sömmerskelön.

Han svarade intet, men det rykte retligt kring hans tunna läppar, under det hon med tårfyllda ögon kinkade som ett bortskämdt barn och vältrade sig i sitt dåliga lynne, turvis kallande honom dum och enfaldig.

Till sist släntrade Hannes, som senaste vår vunnit sin studentlyra.

Värdinnan mötte dem på trappan, välkomnande dem med djupa nigningar.

Vid dörren stod husbonden och böjde djupt det grånade hufvudet för sina ärade gäster . .

XIII.

Rågåkern stod tyngd af ax; stråna riktigt trängdes om utrymme, och sädeskornen började småningom hårdna, ljusbruna med mörkare strimmor. Blåklint växte mellan rågen. Den såg tråsig och black ut — sommarsolen hade farit illa fram med den. Snart, ja kanske redan följande dag, skulle skäran härja här, skonande intet, ej ens prästkragen, som var så lefnadsglad, eller det utblommade, rasslande penninggräset.

I dag fans dock ingen anledning till fruktan. Ty i den tidiga morgonen låg näjden så stilla, som ett haf efter storm. Ej ett yxhugg hördes ej håller dånet från den närbelägna sågen, där eljes dagarna igenom plankor kastades ned och radades i höga, fyrkantiga staplar. Det hvilade en egendomlig frid öfver naturen; fågelkvittret

lät dämpadt, och till och med solstrålarne lekte ej så ostyrigt hit och dit, utan dröjde länge med smekande värme på de mognande fälten, de stubbiga, afmäjade höåkrarne och den lummiga skogen, där redan en och annan gren lyste som klart guld. Uppe på kullen reste sig Hirsilampi gamla, grå kyrka, badande i solljus, medan viken därinvid låg tankfullt försjunken i betraktandet af de skogiga stränder och vackra fält som småningom, alt tydligare framträdde ur hennes djup. Hon försökte bekämpa den sista krusning, som ännu störde hennes yta. . . Nu, nu hade hon uppfångat kyrkan också! Det föreföll, som om hon efter långa bemödanden ändtligen funnit den bild hon älskade mest och nu höll andan af salig hänryckning och fruktan, att minsta vindfläkt skulle krossa den . . .

En timme hade med lätta fjät ilat bort. I de kringliggande boningshusen förmärktes rörelse. Man gick ut och in i skjortärmarne, förrättande de oundgängliga morgonsysslorna. Hästarne skulle vattnas vid brunnen, korna mjölkas.

Men det låg i dag en fläkt af ro och hvila öfver hvarje art af värksamhet. Mannen vid brunnen hvisslade en visa, smekte hingstens silkeslena hud och narrade honom att nafsas efter sin hand.

Flickan med stäfvan stannade en god stund på ladugårdsbacken och såg utåt landsvägen. Hennes kjol lyste bländande röd i det klara solskenet. Och vallhjonet, som först nu dref ut den bruna hjorden på bete, gjorde sig ingen brådska, medan han valde ett spö bland de smidiga telningar, som vuxit upp omkring rönnen på gårdsplanen.

På afstånd hördes ett dämpadt dån som af hjul, och ett lätt stoftmoln höjde sig öfver landsvägen. Där kom kyrkfolket åkande, i en lång, oafbruten kedja. De små karelska schäsarne följde så nära på hvarandra, att körsvennen ofta fick hålla in sin lifliga fåle, som nödvändigt ville sticka hufvudet i den framför åkandes kärra och rycka åt sig en munfull saftig klöfver eller oförmärkt bita hål i hafrepåsen. Hindertyget blänkte af bleckbeslag, och kring hästens hals var fästad en rem, fullsatt med små klockor. Det gälde att utveckla den mesta möjliga ståt, ty i dag var »hallonhögtiden», en söndag, då främlingar massvis strömmade till Hirsilampi kyrka och alltid uppträdde med skryt och öfverlägsenhet.

Längs väggkanten trängdes fotgängarene i brokiga skaror. Nationaldräkter skyntade fram mellan halfylleklädningar i bjärta färger, den hvita slöjan bredvid kattunsduken. Här och där stucko

karlarnes mörka filthattar upp. Och öfver altsammans flödade solskenet från en molnfri himmel, glödande, gassande, så som det brukar en het augustidag, när till och med vinden njuter sitt dolce far niente.

Samspråket gick trögt, fågelsången hade tystnat, endast syrsorna kirpade ursinnigt.

När de åkande nått kyrkbacken, bundos hästarne i långa rader längs gårdsgården. Eller ock körde man upp i skogen; där fans präktiga furustammar och djup skugga.

Hallonförsäljarene började bjuda ut sin vara. Det blef ett köpslagande, skämtande och pratande. Den, som ej i dag köpte hallon, ansågs för en smulgråt.

I måleriska grupper stod man på kyrkplanen, ätande bär och trakterande sin granne, medan nya kyrkobesökare altjämt anlände. Dammolnet öfver vägen fick aldrig tid att lägga sig.

Hästarne skakade sina klockor under fruktlösa försök att befria sig från flugorna. Här gnäggade en eldig hingst. Ekot däraf förtonade långt borta öfver åsen.

Ute på viken rädde stor rörelse. Den ena långa båten efter den andra, fullbesatt med hög-

tidsklädd allmoge och rodd af sex par åror, lade till vid en udde nedanför kyrkan.

Det var det så kallade »vattenfolket». De hade ingen annan väg hit än öfver de vida, glittrande fjärdar, som utgöra Hirsilampi sockens västra gräns. Efter landstigningen slogo de sig stilla ned i gröngräset med sina vägkostknyten. Männen aftogo mössorna och måltiden begynte.

Men plötsligt blef det oro i lägret.

Genom den solvarma luften tonade mäktigt klockornas sång, som kallade menigheten till kyrkan. Längs landsvägen kom gående den gamle prosten, stilla och allvarlig. Han skulle predika i dag.

I stora skaror strömmade folket in i kyrkan, trängande hvarandra vid dörrarna. Snart ljödo därifrån de första långdragna tonerna af en psalm, hvilka sökte sig ut och blandade sig med ljudet af hästklockorna på backen.

Men alla brydde sig ej om att deltaga i gudstjänsten; de hade kommit hit för att träffas och språka med hvarandra. Det var en hel mängd unga karlar. De sutto gruppvis i skogen, rökande sin bäska »kosacktobak». Bara man ej förde oljud, fick man nog sitta i fred, ostörd af kyrkstöten, som eljes var så flink att mot dess vilja fösa hela flocken in i kyrkan.

Inom en grupp, som lägrat sig under en stor tall, gick samtalet lifligt, och deltagarene voro synbart intresserade.

— Icke är Niko just en karl att lita på, man behöfver ej tro alt hvad han pratar, sade betänksamt en ung hemmansegare i hvit lärftsmössa.

— Aldrig är en karl så dålig, att han ej någonsin talar ett sant ord, om också bara af miss-tag, invände ifrigt hans granne, en lång räkel med lingult hår och grå rock.

— Medgif, att det ser misstänkligt ut! fortsatte han. Tuomas var den, som skulle ärfva hemmanet. Vilppo, som hvar man vet, regeras af högmodsdjäfven. Han fann det tråkigt att lyda under någon . . . Nå, jag vill ej just påstå, att han gjort upp en plan . . . Men då händelsen fogade så lyckligt, att båten den gången dref bort för dem, frästade hin onde honom, och han narrade Tuomas att simma efter den. Var det uttänkt på förhand, måste man säga, att han är listigare än fan själf. Ty naturligtvis skulle likundersökningen ej utvisa någonting, lika litet som någon lag kan dömma honom för hvad han gjort. Men en mördare är han i alla fall . . . Hören på nu, pojkar, hvad jag har att säga . . . Vi kände ju alla Tuomas. Genomhederlig var han, men

litet oföretagsam och enfaldig. Aldrig skulle han utan påtryckning gett sig af att simma efter båten. Knapt nog, om han ens hittat på det. Vilppo var det, som uppmanade honom. Det gälde att göra ett godt kap den gången. Måhända var dock Niko med i komplotten. Kanske honom lofvats någon fördel, som han ändå inte fått, — ty af hämdlust skvallrade han ur skolan, det märkte jag tydligt.

— Nog kan du ha rätt, genmälte han i den hvita mössan. Af sigenare kan man inte vänta bättre. Om de också komma sig till gård och grund, bli de aldrig som annat folk. Förr eller senare skena de öfver skaklorna. Det har man alltid sett.

När klockorna ringde från gudstjänsten och folket böljade ut från kyrkan, följde Vilppo och Anni med strömmen. De gingo tätt förbi det ställe, där karlarne sutto, och hälsade vänligt på dem.

— Hvem var den långe i grå rock? sporde Anni.

— Det var samme gök, jag en gång vräkte ut från danstillställningen på Mikkola, log Vilppo till svar.

Han märkte ej, att de följde honom med en lång blick.

Han fann snart sin häst, som han bundit vid ett trä. Inom kort var schäsen ånyo förspänd. Veikko skrapade ystert med hofven i marken, medan Vilppo och Anni stego i, och så bar det af i skarpt traf hemåt.

De sågo glada och lyckliga ut, där de sutto i bredd. Vilppo hade köpt åt Anni en stor rifva hallon, hvilken de tillsammans tömt. Åt far och mor där hemma medförde de färskt hvetebröd från bagaren.

Mor var inte vid bästa lynne, hvilket ofta nog hände. För brödet sade hon knapt tack, och då hon af Annis lifliga skildring erfor, att Vilppo köpt hallon för en hel mark, fick han snubbor för sitt slöseri.

Men han var van vid gummans gnat och tog sig ej däraf, utan svarade gladt, som han tagit för sed:

— Bry dig ej därom, mor lilla! Om jag någon gång slösar, arbetar jag också för tre.

Efter middagen tog han sin fiol, slog sig ned i gröngräset på gården med Anni och spelade på hennes uppmaning den ena lilla visan efter den andra.

Vahti sällade sig snart till dem och följde intresserad med musiken. Han såg så komisk ut,

där han satt framför Vilppo med spetsade öron och hufvudet på sned. Hvar gång fiolen gaf ifrån sig en gnällig ton, höjde han nosen och utstötte långdragna, sorgliga tjut. Däremellan kved han sakta.

Vilppo skrattade af full hals, och Anni instämde däri.

— Fy, Vahti, du förstör ju alldeles visorna för oss, bannade hon och låtsade jaga bort hunden med en torr trägren.

Förtjust att ha fått en leksak, rusade Vahti af med den och for i vida ringar omkring på gården, sned i kroppen af öfversvallande leklust.

Anni och Vilppo motade honom. Midt i vildaste farten måste han kasta om, med den påföljd att han tumlade omkull, hvilket åter väckte ohäjdad munterhet.

Flämtande och upphettade kastade sig slutligen alla tre ned i gräset. Fiolen var bortglömd, men de njöto af den angenäma svalkan, af himmels höglå färg och syrsornas kirpande rundt-omkring.

Det ena ordet gaf det andra, och sålunda kunde de sitta tillsammans hela långa söndags-eftermiddagen, småpratande och fröjdande sig åt sin lycka.

— I afton går jag till kyrkbyn, sade Vilppo; jag är bjuden till svarfvaren jämte några andra. Hälst skulle jag dock stanna hemma, men kanske värden misstycker — det är hans namnsdag.

I solsänkningen begaf han sig af, till fots. Anni följde honom ett stycke på väg.

— Dröj ej länge borta, bad hon.

När han trädde in i svarfvarens stuga, voro gästerna redan samlade. Han fäste sig vid, att stämningen föreföll tryckt, och värden såg litet flat ut, när han välkomnade honom.

Han inledde ett gladt samspråk med en af gästerna, men fick endast fåordiga svar och vände sig därför till en annan. Samma resultat. Hvad hade väl passerat här? Alla sågo så förlägna ut, som om de blifvit öfverraskade midt under en sammansvärjning.

Nu bjöds på brännvin. Vilppo tog en duk-tig sup för att lifva upp sinnet. Det här var altför begrafningsmässigt, tänkte han.

Men stämningen steg ej, oaktadt förfriskningarna flitigt anlidades.

En obestämd känsla af obehag vaknade inom honom. Detta samma hade han en gång förut erfarit. Det var under de första dagarna efter Tuomas' död, de dagar som föregått likbesiktning-

gen. Det var då man misstänkte honom för mord.

Han drack ett glas till.

Men hvad kunde väl nu vara orsaken till de besynnerliga blickarne, den frånstötande hållningen. Det kunde väl aldrig vara samma gamla historia, som åter dykt upp?

Han ryste och grep åter efter brännvinskaraffinen.

Där fans en ung karl, som man kallade Mauno Merimies, en af Vilppos närmaste bekanta. Denne närmade han sig nu, med något bättre påföljd än hos de andre. Med honom sällskapade han hela aftonen, lofvade komma till honom i ett ärende följande dag och bröt upp förr än någon annan. Ingen sökte häller kvarhålla honom.

Han vandrade ensam hem längs landsvägen, medan månen glimtade fram mellan skyarne och en sakta nattvind susade i tallskogen.

— I morgon uppsöker jag honom, jag måste få klarhet häri, mumlade han för sig själf.

Anni förundrade sig, då han kom så tidigt hem. Hon märkte genast att han druckit och antog, att det gått gladt till hos svarfvaren, hvarför hennes Vilppo i tid velat dra sig undan från gillet. —

Följande morgon begynte rågskörden. Man var uppe med solen och gjorde sig i ordning. Några dagsvärkare, som Vilppo påkallat, hade redan infunnit sig. Af hemfolket skulle endast han och Anni deltaga; Lauri måste plöja trädan för rågsådden.

Han följde dem till åkern och anvisade åt hvar och en hans arbete.

— Jag har ett ärende till Mauno Merimies, sade han åt Anni; jag kommer strax tillbaka.

Därpå gick han.

Men han dröjde och dröjde.

Först vid middagsrasten kom han. Han såg blek och förstörd ut.

Hos Mauno hade han varit. Denne hade efter någon tvekan sagt honom alt.

— Och du tror väl detsamma, som de andra? hade Vilppo frågat.

Han svarade undvikande:

— Förebrå mig inte, hvad kan jag väl göra åt ett sådant rykte?

Vilppo vände honom ryggen och gick.

I sin själsångest ströfvade han länge omkring i skogen. Kom därunder i närheten af Järvenpää torp. Han hörde yxhugg helt nära sig och

varseblef Pekka, som höll på att fälla en fura. Han gick fram till honom.

— Nej, se Vilppo, välkommen efter lång tid! Jag trodde du blifvit så högmodig, att du ej mera brydde dig om gamla vänner. Men så du sprungit, karl! Svetten sipprar ju från pannan. Se här, tag en styrketår!

Vilppo drack begärligt ur hans fickflaska. Brännvinet spred sig som eld genom hans ådror. Han frågade efter Niko.

Nej, Niko fans ej här; han hade häromdagen begifvit sig tillbaka till Ingermanland.

Vilppo drog ett djupt andetag. Det kunde vara så godt, att de ej råkades. I denna sinnesstämning hade han med vett och vilja kunnat begå ett mord, det kände han på sig.

Han återvände hem.

På Annis ängsliga frågor, hvarför han var så nedstämd, svarade han undvikande. Hon lät honom vara, hon trodde, att han kände sig illamående efter nattens dryckeslag.

— Kantänka, om han någon gång tar sig en liten knäpp, tröstade Olli henne.

Och Anni höll gärna med honom.

Men Katri kunde icke låta bli att träta som vanligt.

— Låt honom vara i fred, bad gubben.

Men hon stod ej att styra. All den motvilja, som jäste inom henne tog utbrott. Hon kallade honom en vräkling, dagdrifvare, drinkarē, en som förslösade alt deras goda.

Den beherskning Vilppo ett helt år kunnat bibehålla oakadt fostermoderns svåra lynne, brast nu. Hans nerver voro i dag som spända strängar och tålte intet vidrörande. Dessutom hade Pekkas brännvin stigit honom åt hufvudet. Längre bekämpade han sin harm, fastän det sjöd inom honom. Men slutligen kunde han ej längre styra sig.

— Vill du tiga, käring! röt han med blixtrande ögon. Du lagar hemmet till ett helvete för mig . . .

Han rusade ut och slog dörren efter sig.

Den dagen styrde Anni arbetet, ty Vilppo syntes ej till. Hon ogillade honom på det högsta, grät och kände sig kränkt på moderns vägnar. Men hon förstod honom och förlät honom. Då han sofvit hettan af sig, skulle det nog bli bra igen.

Hon hade rätt. När Vilppo följande morgon vaknade, såg han alt med lugnare blick. Han hade betett sig illa mot sin fostermor. Till en

sådan förseelse skulle han aldrig mer göra sig skyldig, och genom vänlighet mot henne ville han söka utplåna minnet af sitt utbrott.

Den misstanke han var utsatt för komme troligen att dö ut. Åtminstone ämnade han ej lägga den särdeles på sinnet, så länge de här hemma trodde på honom. Skulle han väl delge Anni och föräldrarne, hvad man hviskade om honom?

Han beslöt sig härför . . . Hans ärliga natur fordrade det. Men innan han fått tillfälle att utföra sin afsikt, fann han, att det beställsamma ryktet förekommit honom.

Föregående afton hade svarfvarens hustru varit till Soinila på ett ärende. Hon var Katris intimaste väninna. Den stora nyheten brände henne på tungan, men hon sväljde tappert ned den. Det var ju ändå svärsonen i huset det gälde, om hon ock visste att förhållandet mellan denne och svärmodern var mindre godt.

Men när Katri själf brast ut i anklagelser mot Vilppo, som nyss kränkt henne i hennes eget hem, vågade äfven svarfvarens hustru taga bladet från munnen. Hon uttalade ju för sin del ingen misstanke, talade blott om, hvad folk trodde.

Med andlös spänning följde Katri hennes ord. Ett hatfullt drag spred sig öfver det gulnade, skrynkliga ansiktet . . .

Men hon betvingade sin rörelse inför den främmande. Här gälde det husets heder. Med några skarpa ord afspisade hon hela historien.

När gästen gått, knäpte hon hårdt ihop de grofva händerna och satt som förstenad.

— Jag tror det . . . ja, jag tror det . . .
mumlade hon för sig själf. Har han då verkligen gjort det, den gudsförgätne! . . . När han kom hem den gången och mötte mig i dörren, var det som om någon hviskat i mitt öra: han är mördaren . . . Min lifslånga motvilja för honom har således ej varit obefogad . . . Jag kände det på mig, att med detta sigenarafskum ingen glädje kunde följa! . . . Store Gud, hvilken olycka du låtit komma öfver oss! . . . Bättre om Anni fått dö som barn, och hemmet varit tomt som lingonriset, från hvilket man bortplockat bären . . .

Ännu länge satt hon kvar, med blicken stelt riktad framför sig . . . Misstanken inom henne mognade altmer, öfvergick nästan till visshet . . . Men hon beslöt att dölja den. Det var nog, om främmande pratade härom — icke skulle de få medhåll här i hemmet. Stod saken en gång så

illa, som hon befarade, drabbade ju skammen dem alla.

Hon talade om ryktet för Anni, dock i sådana ordalag, som om hon förargat sig öfver folks dumhet och smak för skandal.

Anni blef först mycket uppskrämd, grät bitert öfver människornas elakhet, men beslöt att, så godt hon kunde, hålla sin käre Vilppo skadeslös för hvad han en tid bortåt måste uthärda utom hemmet.

— Har du hört de rykten, som gå om dig? frågade fostermodern med skärpa i rösten, sedan Vilppo bedt henne om förlåtelse för sin häftighet. Så är det, när man slår sig i slang med Niko och hans gelikar . . . Ställ så till, att vi ej behöfva skämmas för vår svärson!

Han kände sig jämförelsevis lättare om hjärtat, då han af gummans ord fann, att hon ej tyktes hysa något tvifyel om hans oskuld. Därunder märkte han icke den nålhvassa, misstänksamma blick hon i smyg kastade på honom.

Anni slog armen om hans hals och såg så innerligt älsklig ut . . . Hans panna ljusnade småningom.

— De må beljuga mig hur mycket som hälst, här är min tröst under tunga dagar, sade hans

blick tydligt, när han sänkte den djupt in i hennes. Och här i hemmet är jag trodd. —

Vilppo hade visserligen beslutit att ej bry sig om folkets prat. Men det var lättare sagt än gjordt. Så fullkomligt afskild från människor kunde han ju ej lefva, att han aldrig kom i beröring med dem. Och vid första tillfälle varnade han åter den kyliga tillbakadragenhet de visade honom och de förstulna blickar som växlades. Hans blod sjöd af vrede . . . skulle väl detta fortfara länge? Kanske han aldrig mera kunde framstå fläckfri? Hvem skulle väl med sitt vittnesmål rentvå honom? Tuomas var död, och Niko, som kände förhållandet, hade beljugit honom. Kanske denne någon gång ångrade sig och ville återtaga sin beskyllning. Men skulle ens detta mera ha åsyftad värkan? Niko var ju hans bror och kunde lätt misstänkas att ha blifvit mutad af honom.

Den enda främmande person, som ej visat honom någon motvilja, var Pekka Järvenpää. Det intresserade honom att veta, om denne ansåg honom oskyldig. Han sökte åter upp honom och kände sig för.

— Människorna ä' galna, sade Pekka; de känna inte Niko och hvad han är i stånd till. Och lika litet känna de dig.

Hur det nu var, drogs Vilppo åter till Pekka. Det var en glad fyr, som muntrade upp honom, när andra gjort honom rasande. Och brännvinet han bjöd på, hjälpte också till att förströ. Slutligen förgick inte en vecka, då han ej uppsökte honom. Han gick den gamla, välkända stigen till Järvenpää torp lika ofta, som för ett år sedan.

Men svärmodern blef alt kantigare och svårare att komma öfverens med. Arbetena gingo ej med samma fart som förr, och hon gnatade jämt på honom för den skull. Också hennes agg till honom tyktes ha vuxit, altsedan den gång han for ut mot henne.

En dag, då genom hans försumlighet en rågstack ej blifvit täkt, och ett skvalregn under natten trängt djupt in i den, kände hennes förbittring inga gränser. Hon slutade sina skymford med uttalandet af den misstanke, som redan så länge lefvat inom henne.

— Hade vi bara Tuomas i lifvet! Men du har nog stält det väl för dig — så säga alla . . .

Det var som om Vilppo fått ett våldsamt slag i ansiktet . . . han vacklade . . .

— Så tror äfven du det, mor! . . .

Den dagen såg man ej mera till honom, ej heller kom han hem till natten. Först vid fru-

kosttiden följande morgon visade han sig och var då mycket drucken.

Han kom säkert från Pekka, gissade man. Till och med Anni var rädd för honom, ty han föreföll oregerlig. För hans omtöcknade hjärna hade dykt upp en bild från barndomen, hans mors elände och slut. Och han förebrådde med bittra ord fosterföräldrarna, att de låtit henne dö utan vård och hjälp, undanförest i en bofällig bastu, sämre behandlad än ett djur. Hans blick var hotfull och hans näfve knöt sig emot dem.

Ingen hade varit närvarande, när Katri senast for ut mot Vilppo. Och hon hade ingenting nämt härom för de andra. Därför fann Anni Vilppos beteende oförklarligt. Aldrig förr hade han kommit hem i sådant tillstånd, om han också ofta gått hos Pekka. Skulle det kanske fortsättas såhär? . . . Anni grät bittert.

Hvad kunde väl vara orsaken? Hon hade ju omgifvit honom med all den ömhet, hvaraf hon var mäktig . . . Enligt hans egen utsago, frågade han ej efter annat, om han bara egde hennes kärlek och tillit. Var den måhända icke mera nog för honom? . . . Hade han upphört att älska henne? . . .

— Anni, hviskade modern uppskakad, hvarför tror du väl, han börjat dricka? Ser det ej ut, som om samvetet plågade honom? . .

— Som om samvetet . .? Du menar väl aldrig . .?

Hon såg stelt på modern . . .

Med ens grep hon sig om pannan med båda händerna och skrek som i ångest:

— Herre Jesus, hvad är det du säger! . .
Hvad är det för tankar du bär på! . . Mor, mor, han har ju *icke* gjort det! . .

Hon skyndade bort, med händerna för ögonen, undan alla, undan de grymma ord, som envist gräfdde sig in i hennes medvetande.

Nu var misstron utsådd också hos henne. Hon kunde ej få ur sitt sinne, att han måhända värkstält det dåd, man beskyldde honom för . . . Hur lätt hade ej detta kunnat ske! . . Hon visste hur fäst han var vid henne, hur han kände sig olycklig den tid hon var trolofvad med Tuomas, det hade han själf sagt henne. Ett tillfälle hade yppat sig att utan risk vinna det han mest eftersträfvade . . . Kanske hade han gifvit vika för frästelsen? . . Hon ryste tillbaka för sina tankar, jagade bort dem med våld . . .

Men när Vilppo följande morgon steg upp, dyster och fåordig, hade hon svårt att närma sig honom. Hennes vänlighet var tvungen, ej så öppen och hjärtlig som förut. Hon märkte något underligt i hans blick, när han noga betraktade henne. Utan att säga ett ord, gick han därpå till sitt arbete. Hon drog ofrivilligt ett lättnadens andetag.

Från den stunden var det ej mer som förr mellan dem båda. Ingendera bragte saken till tals, hvardera låtsade, som om allt varit på rätt. Man talade med hvarandra om ett och hvarje, men det lät så tvunget, onaturligt . . . den förra enhetskänslan var försvunnen. Och när Vilppo var borta, kände sig Anni alltid lättare till mods.

Han började föra ett vildt lif och kom allt oftare drucken hem. Brännvinet var det enda, som i någon mån kunde dölja hans tankar. Eljes plågade de honom dag och natt . . .

. . . Anni var så förändrad, undvek honom märkbart . . . Om han bara vågat fråga henne hvarför? . . . Det kunde ju hända, att hans fruktan var obefogad, att hon endast ville visa honom sin ovilja, på grund af det dåliga lif han nuförtiden förde . . . Frågan brände i hans själ,

men han tvekade att uttala den . . . Ty blefve hans värsta farhågor en gång besannade, då — ja, då vore han en förlorad man.

Så gick det till långt inpå oktober.

En gång, när han kom drucken hem på morgonsidan och var mera oregerlig än någonsin, kände Anni bittert sin svåra belägenhet.

— Vet du hvad mor säger? utbrast hon i vredesmod. Jo, att du för ett sådant gudlöst lefverne, emedan ditt samvete är sjukt . . .

Blodet strömmade plötsligt till Vilppos hjärta, och han blef i samma ögonblick nykter. Han stod skälfvande framför henne och drog efter andan. Ändtligen fick han fram:

— Och du, tror du på min oskuld? Svara! . .

I afbrutna ord och med hes stämma framställdes frågan, som så länge sväfvat på hans läppar.

Andlös afvaktade han svaret . . .

Men det kom ej.

Hon vände sig bort och började syssla vid spiseln.

Då kände han, som om en stormvind brusat fram öfver honom . . . Han tyckte sig stå ensam ute på en hed, samma ljunghed, där han lekt som barn . . . Alt annat försvann för honom . . .

Han såg endast ljungen med dess vissna, rostbruna färg, medan höststormen hven och tjöt i hans öron: bort, bort från altsammans! . .

Han störtade ut.

XIV.

Under flera timmars tid ströfvade Vilppo planlöst omkring i skogen. Bössan hade han tagit med . . . hvarför, visste han knapt själf. Vahti, som tigt och bedt att få följa honom, hade han stängt in i stallet. Ännu länge hörde han hundens tjut, medan han skyndade framåt, banande sig väg öfver kullfallna stammar och genom täta snår. Kvistarne slogo honom i ansiktet, barren rispade hans hud, men han brydde sig ej om att vika undan för dem, utan trängde blott rakt fram öfver alla hinder. Då och då flög en orre bullersamt upp, och omkring rönnarna fladdrade småkvittrande sidensvans-flocken — eljes störde intet ljud tystnaden i den ändlösa ödemarken.

Dessa ställen voro honom välbekanta, alltifrån den tid han som gosse gick i vall med korna.

Här låg kärrängen med sin tufviga mark. På klinten där borta hade han legat utsträckt konfirmationsdagen och stirrat ut öfver sjön, ensam med sina tankar. Sedan hade Tuomās kommit dit . . .

En egendomlig nyck dref honom att åter beträda samma plats, där han första gången i sitt lif känt sig djupt olycklig. Han kastade sig ned i mossan, som förr, stödjande sig på armbågarne och blickande ut öfver viken. Nu låg den tung och svart som bly under en mulen oktoberhimmel. En ensam lom simmade af och an, dykte ned under vattnet och flöt åter upp några famnar från stranden. Vidt öfver näjden ljöd hans klagande rop, som liknar ett barns kvidande.

Vilppo reste sig och skyndade vidare. Hans tankar kretsade oupphörligt omkring dessa tvänne senaste år, som blifvit så ödesdigra för honom. Han hade mognat till man, men en man med den bittraste, tyngsta lifserfarenhet.

Fågelfri var han, skydd af alla, till och med af sin egen hustru. För den, som hade det så mörkt och tungt, fans endast en befriare: döden.

Sedan den första, våldsamma sinnesrörelsen, som brusat fram öfver honom där hemma i stugan, domnat af, hade dof slapphet inträdt. Tan-

karne gingo så tröga, som om de släpat på centnersvikter. Och med dem kom öfver honom längtan efter döden. Icke vild och otålig, utan gnagande tungsint.

Plötsligt greps han af djupt medlidande med sig själf och sitt sorgliga öde — han var ju ännu så ung, knapt tjugo år! Och inom honom växte samtidigt förbittring, gränslös förbittring mot hela världen, mot dem som misstänkte honom för det brott han aldrig begått . . . Mot alla främmande, som tasslade i knutarne om honom, mot fosterfadern, som blott sökte sin fördel, utan att bry sig om annat, mot fostermodern, som alltid velat hans värsta, mot hans egen hustru, som vändt honom ryggen det ögonblick, då ett enda ord, en blick af henne kunnat återupprätta honom . . . Med hvad rätt misstänkte de honom, dessa alla? . . . Visste de väl de följder, som häraf skulle uppstå? . . . Ville de påtaga sig ansvaret härför? . . . Tyngst skulle det drabba henne, som stått honom så nära, i hvars hand afgörandet i sista minuten hvilat . . . och som stött honom tillbaka! . . .

Hela lifvet igenom hade misstron och miss-tanken varit den onda ande, som förbittrat hans tillvara. Under pojkåren förföljde den honom, oupphörligt tillropande honom skymfordet „sige-

nare!“ Ofrivilligt tänkte han sig den personifierad . . . den antog fostermoderns drag . . . Det var hon, som ständigt höll den vid lif, från hennes mun hörde han den oftast. Äfvén nu, när den uppträdde i sin mest fasansfulla gestalt, var det hon som först uttalat den i hemmet. Och Anni, hans egen hustru . . .

Han stönade högt af smärta.

Fågelfri ville han vara, i strid med ett samhälle, där det var möjligt, att en oskyldig man plågades till döds, störtades i laster, drefs från sitt eget hem . . . Han ville söka upp en annan fredlös, den ende, som trodde på honom.

Han styrde sina steg mot Järvenpää torp.

Det skymde redan starkt, när han nådde ledet, som förde dit upp.

Där mötte han Pekka.

— Får jag vara hos dig? Kan du ge mig husrum?

— Ja bevars, det får du. Men jag måste själf ut i natt, har ett litet arbete uppe vid Kana-kallio.

— Jag följer med dig, jag vill deltaga i allt ditt arbete, utan att begära lön . . . Jag vill för alltid stanna hos dig . . . Du är den ende, som tror på mig! . .

— Hvad pratar du nu för dumheter, Vilppo! Du känner själf, hvad jag brukar syssla med. Brännvinsbränning och lönkrögeri passa inte för en ansedd hemmansegare.

— Jag är inte någon hemmansegare, jag har lämnat gård och grund, har hvarken hem eller hustru mera . . . Låt mig få stanna här! . . bad han som i ångest.

— Kör för det, om du bara trifs! En underlig kurre är du, som springer bort sådär från alla dina egodelar. Stäm upp till tinget för ärekränkning alla dedär baktalarene, så få de plikta rätt hederligt!

— Och du tror, att tankar och rykten kunna strypas till döds genom penningböter? Skall jag bötfälla också min egen hustru?

— Din hustru? . . Hååå! . . Om min hustru inte trodde mig, skulle jag, jäfveln anamma, knacka otron ur kroppen på henne! . . Du är alldeles för god för denna världen, Vilppo.

— Vet du, hvad jag har för mig i natt, fortsatte han. Min vinkällare är nästan tom, och jag får lof att förse mig för Allhelgonadagen. Men nog kan du stanna här hemma, om du vill. Bränsle fins där inne, bröd och smör i visthuset; mjölk-ämbaret finner du i farstukontoret.

— Jag följer med dig, sade Vilppo.

Kanakallio var bland de mest otillgängliga ställen i trakten, omgifvet på alla sidor af oländig kärrmark och täta snår, hvarför också Pekka där utförde sitt arbete. Han hade funnit en klyfta i bärget, öfvervuxen af enrisbuskar. Endast tillfälligtvis hade upptakten skett, och ingen annan visste af dess tillvara. Den tog han till förvaringsrum för brännvinet. Men beredandet däraf måste försiggå utanför. Han valde härtill platsen vid bärgets fot, sålunda, att detta låg emellan honom och byavägen, som strök förbi på en kilometers afstånd. Om länsmannen råkade färdas fram, hade eljes en rökstrimma lätt kunnat förråda, hvad här förehades. Denne höll sina misstankar riktade hitåt, det hade Pekka fått reda på.

Vilppo samlade bränsle och Pekka gick efter pannorna. Det hade blifvit alldeles mörkt. Elden flammade upp, belysande klart de närmaste furorna, hvilkas grönska därunder antog en saftigt frisk nyans, medan de längre bort belägna stodo i svart skugga.

Vilppo hade dragit sig åt sidan och halfåg, utsträkt i lingonriset, med bössan bredvid sig. Skenet från elden föll rakt på honom; ett sorg-

bundet uttryck hvilade öfver hans vackra drag. Midt i den blossande glöden arbetade Pekka. Det grofva ansiktet var eldrödt, händerna sotiga. Profilen med sin karaktäristiska uppnäsa aftecknade sig mot bärgväggen, uppför hvilken lågorna lekte och den svarta röken slingrade sig.

Ej ett ljud hördes på länge, endast eldens sakta knastrande och skramlandet med pannorna, när Pekka flyttade dem. Slutligen makade han bränderna under dem och lade sig tyst afvakande ned bredvid Vilppo.

Ljusskenet hade ditlockat myggen, som svärmade omkring i den sällsynt varma oktobernatten. Då och då flaxade en läderlapp förbi, och långt ifrån förnummo de bärgugglans tutande.

En nattskärra kom flygande och satte sig ned på ett kullfallet trä ett stycke från dem. Vilppo stack hastigt patroner i sitt gevär och förde det upp till kinden.

— Hvad fan tänker du på! utbrast Pekka. Skall du locka hit folk genom att lossa skott!

Vilppo lade ned bössan. Fågeln flög med spöklikt tysta vingslag sin väg.

— Nu får du reda på, hur mitt handtvärk skötes, pratade Pekka. Man får streta och bråka bra mycket, innan markorna samla sig i ens fickor. Och

så lefver man lika osäker som fågeln på kvist och måste hålla ögonen öppna liksom den . . .

— Nog har man ändå bra lustiga begrepp om rätt och orätt här i världen, filosoferade han vidare. Det gör ingenting, om man pinar en hederlig karl till galen, såsom de ämna det med dig. Men bränner en fattig fan brännvin åt sig af den råg han själf köpt och med sina egna, ärligt förvärfvade pannor, blir det genast fängelse af . . . Hui, sådana lagar!

Pekka spottade eftertryckligt.

Länge lågo de sålunda i bredd, stirrande tysta in i elden. Pekka steg då och då upp för att jämka bränderna.

Plötsligt hörde de ett sakta prasslande i skogen bredvid. Pekka spetsade öronen.

— Det låter, som om någon trefvade sig fram genom snåren, sade Vilppo. Vi borde släcka elden.

I detsamma hördes knastrandet af afbrutna grenar helt nära.

— För sent, hviskade Pekka. Det är länsmannen, den fan! Alla djäflar må steka den afundsman, som förrådt mig åt honom . . . Ty aldrig hade han eljes hittat hit . . .

Han flög som en jagad hare inåt skogen.

Vilppo stod just i begrepp att följa honom, då en kraftig röst ljöd bakom honom.

— Stanna!

Hans första ingifvelse var att rusa i väg. Men plötsligt öfverfölls han af liknöjdhet. Kantänka, hur det gick med honom . . . hans lif var ju ändå betydelselöst numera. Och han kunde kanske rädda Pekka från misstankar . . .

— För fan, utbrast länsmannen, det är ju Vilppo Myllymäki! Har du nu börjat på med sådanthär också? Det är godt gry i dig, min gosse . . . Du lär ha ett vackert syndaregister redan, fast man inte kan få det svart på vitt . . .

Vilppo blef krithvit i synet. Känslan af all den oförrätt han led välte med ens öfver honom som ett haf, och han greps af vansinnigt raseri mot hela samhället . . . Han skälfde som ett asplöf, och lidelserna jagade hvarandra i hans svindlande hjärna . . . Han skulle åtminstone täppa till munnen på en af de djäflarne, som vågade . . . Han var ju i alla fall en brännmärkt man . . . Hvarför då ej göra skäl för sitt rykte? . . .

En half sekund, och geväret låg tryckt mot hans kind. Skottet brann af — — — — —

Han kastade den rykande bössan ifrån sig och stod stilla.

— Håll fast den skurken! skrek brofogden och högg honom i kragen, medan de öfrige skyndade till.

— Handklofvarne på! befalde länsmanen med sträng röst, under det han med näsduken förband sin sönderskjutna arm, från hvilken blodet droppade.

XV.

Den gamle prosten stultade af och an i sitt arbetsrum, försjunken i djupa tankar. Händerna hvilade på ryggen, och snusnäsdukens röda hörn stack upp ur bakfickan på hans rock. Litet emellan skakade han sitt grå hufvud och rykte på axlarna.

— Hvad kan man göra däråt? . . . Ingenting! . . .

Eftersinnande satte han sig ned i sin stora länstol. Solskenet föll honom rakt i ansiktet. Det stack i ögonen på ett obehagligt sätt. I sin tankspriddhet gjorde han ej reda för sig, hvad det var som plågade honom, utan strök mekaniskt med handen öfver pannan för att förjaga det. Men det höll sig envist kvar.

Han steg upp och började åter mäta rummet med små, brådskande steg.

. . . Det var en olycka, att han alls blandat sig i Soinila-folkets giftermålsangelägenheter . . . hvar och en borde i dylika fall få råda sig själf. I sitt sinne anklagade väl värdinnan honom nu, då det slagit så illa ut . . . Värst var dock med stackars Vilppo . . . Hvem hade kunnat ana detta! . .

Prosten hade i dag på morgonen besökt honom, där han tillsvidare hölls i fängsligt förvar. Den bekännelse han emottagit af den unge brottslingen gaf honom mycket att tänka på.

. . . När alt gick omkring, var ursprungliga orsaken till Vilppos förtviflade handling endast det osanna, äreröriga rykte, som gick om honom här i bygden. Ansvaret härför föll således på alla de pratsjuka, skandallystna, illvilliga människor, som haft sin hand, eller rättare sagdt sin tunga, med i spelet. Närmast drabbade det hans egna, hans hustru — det hade framgått ur bikten . . . Skada på den präktige, begåfvade gossen! . . Om också hans brott framträdde i förmildrad dager, då man kände de orsaker, som drifvit honom så långt — icke kunde en domstol fästa afseende härvid . . . I dag skulle han ju dömas.

Prosten väntade till sig på middag härads höfdingen, som handhade målet . . . han borde komma strax.

Ja, ingen hjälp kunde den stackars gossen få. Prosten ville skriva till föreståndaren för det fängelse, som snart skulle omsluta honom. Han borde behandlas mera hänsynfullt än andra fångar. Han borde framför allt få se, att man hyste tillit till honom. Det skulle hjälpa honom på fötter igen, den arme, som hela sitt lif igenom mötts af misstroende. Andlig lektyr skulle prosten tillsända honom och i allmänhet hålla ett vaksamt öga öfver honom. Han kände stor sympati för denne unge förbrytare, hos hvilken låg så mycket godt, och han upptändes af vrede mot de människor, som bragt honom i olycka. Dem kunde ej lagens hämnande arm nå, men de finge åtminstone hålla tillgodo med en väldig straffpredikan af prosten . . . Ja, ja, vänta bara till nästa söndag! . . .

Den gamle fördjupade sig i uttänkandet af de ord, som skulle tränga genom själen likt tveäggade svärd.

Om en stund öppnades dörren, och en fet, rödbrusig herre steg in.

— Välkommen, bror Sjölin! Nå, hur aflopp målet?

— Åh, mycket bra, han fick sina tre års tukthus.

Häradshöfdingen gnuggade händerna, belåten med sitt lyckligt utförda värf.

— Talade han ej om, hvad som drifvit honom till brottet? frågade prosten ifrigt. Kunde det ej förmildra hans straff?

— Jo, nog nämde han i förbigående ett fult rykte, som var i svang om honom, men icke kunde man taga hänsyn härtill — då skulle ju snart sagdt hvar och en förbrytare hitta på att framdraga någon »förmildrande omständighet».

Prostinnans leende ansikte tittade in.

— Vill int' herrarna vara så goda och ta sig en liten smörgås? . .

Samtidigt släntrade Pekka omkring bland folkmassorna på tingsstället, med pipsnuggan i mungipen och händerna i byxfickorna.

Han hade kommit hit för att med egna öron höra, huru det gick för Vilppo. Bland den brokiga mängden berättade man som bäst, att han blifvit dömd till tre års tukthus.

Skadeglada ansikten stucko fram öfveralt, under mörka klädesmössor och granna kattundukar . . . Solbrända ansikten, som uttryckte afsky,

parad med intresse för den sensationella händelsen . . . Fårade, pergamentgula ansikten, öfver hvilka ett själfförnöjdt leende hvilade: det var ändå tusan, hvad man var för en spåman! . . hade man inte redan längesen förutsagt, att den karlen sku' sluta illa? . .

Sorlet af rösterna ljöd som det aflägsna dånet från ett haf, då det vräker mot stranden. Än starkare, än mera dämpadt. Och midt igenom trängde, skarpt som måsens skri, kvinnornas gälla skratt.

Pekka kastade en ovillig blick på den böljande folkhopen.

— Skada på karlen . . . han är mera värd än hela dendär fårskocken tillsammans, mumlade han.

. . . Altför het om hufvudet, fortsatte han sin tankegång. Hvem fan bad honom skjuta på länsmannen? — — — Inte ett ord sade han åt domaren därom, att det var mina brännvinspannor. Han tog det alt på sig i samma bundt . . . Det var maffe till pojke, det! . .

En hand lades på hans arm. Han vände sig om och igenkände Vilppos hustru. Hon såg trött och förgråten ut. Smygande längs husväggarna hade hon ändtligen nått honom. Utan att se upp,

kände hon tyngden af de nyfikna och hånfulla blickar, som haglade öfver henne.

— Hä? frågade han ovänligt, utan att taga händerna ur fickorna.

— Kom med mig litet afsides, så få vi talas vid . . . Hon drog honom bort till ett vedskjul, där de höga trafvarne skyddade dem för obehöriga ögonkast. Han följde henne motsträfvigt.

— Hvad vill du mig?

Han såg vresigt på henne. Nog kunde man tro, att käringen sku' se röd ut i ögonen, se'n hon väl bragt mannen sin i olycka, tänkte han.

— Jo, jag vill ställa dig till ansvar, började Anni strängt.

I bittra ord förebrådde hon honom, att han lockat hennes Vilppo till dryckenskap och slutligen bringat honom i fördärf genom sitt brännvinsbrännande . . . Ty alla trodde, att pannorna, som länsmannen tagit i beslag, voro Pekkas . . .

Pekka hörde en stund på med öppen mun, men därpå brast han ut:

— Att felet skulle vara mitt! Alt får man höra! Fråga honom själf, så får du se! Bättre pojke än han fins inte i många socknar, och honom har ni drifvit från hus och hem! Era galna miss-tankar ha gjort honom olycklig, och inte bränn-

vinet — det använde han bara att döfva sinnet med. Och hvilken anledning hade ni väl att misstänka honom? Jo, en skurk, — Niko hade ljugit på honom . . . Jag känner saken, jag, ty Niko har flera gånger sagt åt mig, att han med alt våld sku' göra Vilppo till svärson på Soinila, för att sedan själf kunna komma på grön kvist. Det var han, som narrade Tuomas att simma ut — Vilppo visste alls inte af det, förr än det var för sent. Niko vann ingenting på affären, han blef i stället utvräkt af Vilppo, därför ville han hämnas och spred ut lögner om honom. Begriper du nu, ditt får?

Pekka gick sin väg med värdig hållning.

Öfverväldigad af sinnesrörelse sjönk Anni ihop. Hon halfåg bland spånorna på jordgolvet och trykte sin brännheta panna mot den skrofliga huggkubben, som hon krampaktigt omslöt. Då och då arbetade sig en våldsam snyftning fram.

— Han är oskyldig! . . . store Gud, han är oskyldig, hviskade hon.

Hon hade svårt att reda alla de tankar, som brusade öfver henne och kommo hennes hjärta att bulta hårdt.

. . . Det är jag, som drifvit honom i olycka, jag ensam! Min brist på tillit var det . . . nu

förstår jag det . . . Jag, som i tunga tider bort stå vid hans sida, jag svek honom förr än den usle lönkrögaren . . . Min skuld mot honom är gränslös . . .

Hon dolde ansiktet i händerna och kved sakta. . . . Hur skall jag kunna uthärda lifvet med denna syndabörda? . . . Kan han väl någonsin förlåta mig? . . .

Hon försökte föreställa sig deras första möte. Han skulle stöta henne ifrån sig med hårda ord och bittra förebråelser . . . Bättre var hon ej värd . . .

Som en mask krökte hon sig under tyngden af ångest och samvetskval . . . Hvad blefve det väl af henne, om han försköte henne? . . . Nej, hon vågade ej bönfalla om hans förlåtelse, vågade ej uppsöka honom efter detta . . .

Med ens fick hon honom för sig, sådan han varit de sista tiderna, blek och tärd, med ett förtvifladt uttryck i de mörka ögonen . . .

Hon greps af vansinnig längtan efter försoning. Utan att skänka en tanke åt mängdens glåpord, sprang hon upp, trängde sig fram rakt genom den och stod i nästa ögonblick utanför det hus, där han satt fängslad.

— Slipper jag in? frågade hon bönfallande af vakten. Hennes läppar darrade och rösten var knapt förnimbar.

— Nå, hvad skulle väl hindra . . .

Han läste upp dörren för henne.

Bäfvande steg hon öfver tröskeln.

Det var första gången hon såg sin man, sedan den olyckliga dagen på Soinila.

Han satt vid bordet, tung till sinnet, med nedböjdt hufvud.

Då dörren öppnades, såg han upp.

— Så kommer du då äntligen . . . Det låg en förebråelse i den glädje, som skälfde i hans röst.

Storgråtande sjönk hon ned för hans fötter.

Följande morgon vid soluppgången stod en kvinna på karrängen, vid det gärde, som vätte åt landsvägen. Skorna voro genomvåta af nattdaggen, hvilken låg i gräset lik en silfvergrå beläggning. Genvägen genom skogen och öfver ängen hade hon skyndat hit och stod nu här och drog efter andan.

Hon steg öfver gärdet och satte sig ned vid dikesrepen. Snart skulle han fara förbi . . . I daggryningen skulle fångföraren afhämta honom . . .

Hon ville se honom ännu en gång, innan han fördes bort. I den heta stugan där hemma hade tankarne ej lämnat henne någon ro, medan hon sömnlös kastat sig af och an på sitt läger.

. . . Herregud, var det då verkligt sant, ämnade man skilja åt dem båda, som nyss återfunnit hvarandra? Och det var hennes fel . . .

Hon grät häjdlöst.

. . . Om blott fångkärnan snart komme . . . denna väntan var outhärdlig . . .

. . . Dålig kost och brist på frisk luft skulle väl snart göra Vilppo sjuk, skral som han redan var . . . Och ingen funnes som skötte honom . . .

. . . Tänk, om hon följde honom och bosatte sig på samma ort? . . . Då kunde hon ofta besöka honom! . . .

Glädjen öfver denna tanke nästan förtog henne andedräkten . . .

. . . Men hemmet? — Ja, föräldrarne finge se om det — — hennes plats var vid hans sida. Hon ville vara hans starka stöd . . . ingen klagan skulle någonsin undslippa henne, och efter tre år skulle de åter bli lyckliga . . . som förr . . .

I spänd väntan satt hon orörlig, blickande utåt vägen . . . Från den löflösa björken ofvånför henne droppade fukten ned och rann i stora

pärlor längs hennes grå tröja. I björken satt en talgmes och upprepade oupphörligt sin korta, entoniga strof. En annan svarade från ängssidan. Och solklotet steg alt högre öfver topparne i öster, spridande sitt rosiga skimmer kring den höstliga näjden och förjagande nattdimmorna, som böljade öfver kärret . . .

Ett hjuldon rullade fram längs landsvägen. Där inne satt Vilppo med bojor kring armar och ben, bredvid fångföraren i uniformsmössa.

Nu syntes kärrängens gärde. Samma väg här förbi hade hans far en gång förts, slagen i järn, liksom han.

. . . Men hvem var det, som stod där borta? . .

Det var ju Anni . . .

— Stanna!

Han rykte fångföraren så häftigt i armen, att kedjorna skramlade till.

Denne höll in hästen och lät dem samtala en stund, medan han stoppade sin pipa.

Anni var så hoppfull, så modig. Hon ingöt förtröstan på framtiden i Vilppos sorgsna bröst och kraft i hans sinne.

Efter tre år skulle de bli riktigt lyckliga . . . som förr . . . Ja, hon trodde så säkert därpå, att också han kände sig styrkt . . .

Hennes handslag var trofast, hjärtegodt . . .
Han kände länge dess lifgifvande värkan . . .
Och det käraste af allt var, att hon lofvade följa
honom i hans förnedring . . . Gud välsigne
henne! . .

Det sista han hörde af henne, när kärran
rullade vidare, var hennes uppmuntrande tillrop:

— Jag kommer till dig! . .

— — — — — Längre stod hon kvar och
såg efter honom.

2 mk 75 p. — 2 kr. 25 öre

Gr. skönl. 1.
Londen

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1184

B367

x

